ARAYIŞ

5 ARALIK SAYI: 42 HAFTALIK DERGİ 30TL

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

İSTEMEYİN, VEREMEZ Kİ...

Gazetelerin 15 Kasım 1981 günkü sayılarının başlıkları bir hoştu. "Asgari ücreti yeterli görmüyoruz"

Bu sözler Başbakan Sayın Ulusu'nun. Bir keramet var, bir hayır var diye sevindim. Bu maaşıma zam demekti. Ne yalan söyleyeyim gelecek zamla bir parka almayı düşündüm. Ancak yazının tamamını okuyunca kızardım, bozardım. Hayallerim suya düştü. Çünkü yine bizden fedakarlık bekleniyormuş.

Hem asgari ücret yeterli değil deniyor, yeterli hale getirilmesine çalışılmıyor Fedakarlık isteniyor. Bir ekmeğimiz kaldı fedakarlık etmediğimiz. Bari onu istemeyin. Biz işçiyiz, memuruz, ne arabamız, ne fabrikamız, ne köşkümüz de de kürkümüz var. Nesinden fedakarlık edelim.

İstemeyin he mi? İstemeyin...

Şerafettin KARAKOÇ
ERZİNCAN

BARIŞÇI VE YENİLENEN ARAYIŞ

Çıktığı günden bu yana daima barışcı ve kendini sürekli yenileyen halkçı bir yayın organı olan ARAYIŞ'ı yayın politikası ve özellikle köylü sorunlarına verdiği önemden dolayı okuyorum, beğeniyorum. Bugüne kadar hiçbir eleştiride bulunmadım. Eleştiren diğer değerli okur arkadaşlarımı memnunlukla karşıladım.

Arayış, Atatürkçü bir dergi. Ata'nın devrimleri üzerine yazıların düşüncelerin daha fazla olmasını yeni yetişen nesil için istiyorum.

Ayrıca bir zam furyasında sizlerin de etkilenmemesi olanaksız. Bu nedenle yaptığınız kapak elbetteki okurları memnun edecektir ama size çok yük bindirecektir. İlk çıkan sayılardaki sade kapak derginin içerisiyle bir bütündü. Okurlar renkli kapak istiyor olabilir bence önemli olan derginin içidir.

Bu arada beklediğim sayfalarının çoğaltılmasıdır.

Cem SÜNGER
İZMİR

DAĞITIM YETERSİZ

Arayış'ı okuyorum, okutuyorum. Cilt yaparak saklıyorum. Ama görüyorum ki, Arayış yeterince tanıtılmıyor. Değıtılmıyor. Benim Arayış'ı aldığım bakkal dükanına haftada sadece iki tane geliyor. Bunun yetersiz olduğu ve iyi bir reklama ihtiyaç duyulduğu ortada.

Okurlarınız olarak bizlere de büyük görevler düştüğü kanaatindeyiz. Her türlü engelleme ve zorluğu ancak birlikte aşabiliriz.

Sevgi KARA
İSTANBUL

PARALI ÜNİVERSİTE– DEVAM ZORUNLULUĞU

Yeni Üniversiteler yasasından kaygı duymamak olanaksız. Benim kaygı duyduğum nokta özellikle üniversitelerin paralı olması ve devam zorunluluğu getirmesi. Gelecek yıldan itibaren her üniversite öğrencisinden okulun durumuna göre bir ücret alınacakmış. Bu rakam 10 bin—20 bin arasında değişecekmiş. Ailelerin var olan yüklerinin üzerine bir de bu.

Yetmemiş olacak ki, çalışmanız da yasak deniyor. Devam zorunluluğu getiriliyor. 90 bin öğrenci—memurun durumunu düşünelim.

Artık dar gelirli bir aile nasıl çocuğunu okutabilir. Üniversite eğitimini nasıl yaptırır.

Cumhur CAZGIR
İSTANBUL

OKURLARIMIZA

Sayın Adem BARUT—AYDIN

Öncelikle dergimize yönelik duygu ve düşüncelerinız için teşekkür ederiz. Okuyucularımızın yakınlığı ve desteğinin en büyük güvencemiz olduğunu sık sık vurguluyoruz. Sizin mektubunuzdaki içtenlik ne kadar haklı olduğumuzu bir kez daha gösterdi.

Saygılarımızla.

Sayın N.M.
Bir grup üniversite öğrencisi adına.
ANKARA

Sayın okurumuz. Dileğiniz son derece haklı. Bunları yazmanız, bizim de yayınlamamız en tabii hak. Ancak siz bu haklı isteminize imza ve adres koymadığınız için ne yazık ki mektubunuzu yayınlayamadık.

Saygılarımızla.

İKTİSAT KONGRESİ

İktisat kongresinin açılışı doğrusu ya ihtişamlıydı. Beş gün boyunca konuşmacıların, heyecanlı, bazıları ihtiyatlı, bazıları da cesaretli olarak bir yığın soruna parmak bastılar. "Sağ olsunlar"

Notlar alındı. Tekrar tekrar söylevler verildi ve vazifelerini yapmışlığın rahatlığı içinde kongre kapandı.

Şimdi sabırla bekliyoruz. Bakalım kongre neler getirecek? Neler götürdüğü gözler önünde.

Muhteşem bir salona, bir yığın masrafa ve bir sürü telaşa göre haklı olarak diyoruz ki, mutlak yararlı bir şeyler getirmesi gerek. Getirmezse israfat kongresi olmaktan öte gidemeyeceği aşikar.

Artık söz değil iş ön planda olmalı.

Hakkı ÖZKONUK
İSTANBUL

HAVADAN PUANLARIN YARARI YOK

Üniversite sınavlarına hazırlanıyorum. YÖK beni de yakında ilgilendiriyor. Bir yönüne değineceğim.

Ortaöğretim başarı notunun ÜSS—ÜSYM puanına katılmasıyla öğrenciler arasındaki eşitsizliğin kaldırılacağını yetkililer söylüyorlar. Bu puanlar kırsal kesim öğrencilerinin puanına katıldığı gibi özel okul—kolej adaylarının puanlarına da katılacaktır. Sınavda durumu iyi olanlar doğal olarak daha çok soru yanıtlayacaklar. Kırsal alanlardan ve yetersiz eğitimden gelenler ise elbette ki daha az doğru cevap vereceklerdir. Yüksek puan alan, üniversiteye giren yine belirli okullarda okuyanlar olacaktır. Değişen ne?

Eğitim, ülkenin her yanında aynı olmadıkça, öğrenciler arasındaki eşitsizlik kalkmayacaktır. Havadan puanlar yükseliyor diye kimse boş yere sevinmesin.

Hüsamettin TEKNECİ
SİNOP

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:
Şahin Mengü

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapak içleri: 50 bin TL
Öteki sayfalar: 40 bin TL
Sütun santimi: 800 TL

ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi:
Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.
Yurtdışı:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S.Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

• Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabımıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ–MONTAJ: ARA Press Teknik Servisi 27 85 09
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
FİLM: ER OFSET 29 66 79
BASILDIĞI YER: EM–AŞ
Emek Basın Yayın Reklamcılık A.Ş.
KAPAK BASKI:
Ofset Matbaacılık Tel: 17 61 95

SAYI : 42
5 ARALIK 1981
FİYATI: 30 TL

YAZI İŞLERİ'NDEN

BASKIMIZ GECİKTİ

ARAYIŞ

SON günlerde sizlerden aldığımız mektuplarda bazı olayları öteki basın organları gibi bizim de yazmamamızdan yakınıyorsunuz. Bildiğiniz gibi, Milli Güvenlik Konseyi'nin 2 Haziran günlü 52 numaralı bildirisi ile bazı konuların yazılması yasaklanmış bulunmaktadır. Ayrıca, Sıkıyönetim Komutanlığı da gelişen bazı olaylarda kısmen veya tamamen "yayın yasağı" koymaktadır. Bu nedenlerle, sizlerin yakındığı konuları yazamadığımızı bildirmek istiyoruz.

Bu hafta kapağımızda herhangi bir fotoğraf yayınlayamadık. Çünkü kapak basıkısına başladığımız sırada gelen bir uyarı yüzünden kapağımızı değiştirdik. Yeniden renkli fotoğraf süzdüremedik ve yalnızca zemin baskısıyla dergiyi sizlere zamanında sunmaya çalıştık. Buna karşın bazı yörelerimizde ARAYIŞ yine de büyük bir olasılıkla elinize pazartesi günü ancak geçebilecek.

Bizleri bağışlayacağınızı umuyoruz.

*
* *

Öte yandan Anayasa tartışmaları bugünlerde başlayacak. Biz de önümüzdeki hafta bazı Anayasa bilimcilerinin katıldığı bir açık oturumu sizlere ileteceğiz sayfalarımızda.

Sayın okurlarımız, tüm güçlüklere karşın sizlerle bütünleşebilmek ve istekleriniz doğrultusunda bir ARAYIŞ çıkartmak en büyük onur kaynağımız.

Gelecek sayılarda buluşabilmek umuduyla, sizlere esenlikler ve mutluluklar diliyoruz.

Saygılarımızla..

DERGİNİN İÇİNDEN

Haftanın yazısı

TARIMI BEKLEYEN TEHLİKE

ARAYIŞ

TARIM mı, sanayileşme mi? Planlı kalkınma dönemimizin başında en çok tartışılan konulardan birisi buydu. Kimileri asıl hedefin sanayileşme olduğunu vurgulayıp, tarıma ancak ikincil bir önem verirken, kimileri de Türkiye'nin gerçek potansiyeline yönelerek tarım olanaklarının sonuna dek kullanılması görüşünü savunuyordu.

Durgun ve gerilimli, tasalı ve sevinçli sahneleriyle geride bıraktığımız 20 yıllık demokrasi deneyimimizden arda kalan en önemli ders sanayileşme ve tarımın birbirleri lehine geri plana atılamayacak eşdeğerli kalkınma ögeleri olsa gerek.

Olsa gerek... Ancak bu gerekli ders acaba herkesçe paylaşılmakta mıdır? Ne yazık ki bunu söylemek çok güç. Tarım alanında 24 Ocak kararları ile başlayan uygulama gelecek açısından büyük riskleri de bağrında barındırarak bir çığ gibi üzerimize geliyor.

"İhmal ve önemsememe" ... Belli dönemler dışında son 20 yılın tarımsal özeti budur. Bu politikaların altında da *"sanayileşmek için tarımın bir ölçüde ihmal edilebileceği"* görüşü yatmaktadır. Ne yazık ki kimi tutucu çevrelerin yanında kendini *"ilerici"* diye niteleyebilen bazı çevreler de bu koroya katılmışlardır. Bu koronun güçlü sesi ise *"çağımızda sanayi ve tarımın birbirinden ayrılmaz, birbirini bütünleyen iki temel ekonomik öge"* olduğunu söylemeğe çalışan çevrelerin cılız sesini bastırmıştır.

Bu anlayış içinde bir çığ gibi büyüyerek gelişen tarım sorunları bugün artık alarm zillerini sonuna dek çalacak düzeye ulaşmıştır. İlk sayısından bu yana tarım sorunlarına dikkatleri çekmeğe çalışan ARAYIŞ'ın bu seslenişi de ne yazık ki yeterli bir yankı bulamadı.

Tarım sorunlarının başında girdi fiyatlarının son bir buçuk, iki yılda olağanüstü artışı gelmektedir. Bu konuda yetkililerin önünde bulunan rakamlar gerçekten korkutucu boyutlara ulaşmıştır. Verimi yüzde 40 dolayında arttıran kimyasal gübre fiyatlarındaki artış yüzde 1017 dolayındadır. Fiyatların bir ok gibi fırlaması doğal olarak kimyasal gübre kullanımını azaltmıştır. 1979'dan 1981'e uzanan süre içinde çiftçimiz 2 milyon ton daha az kimyasal gübre kullanmıştır. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi 1981 Eylül ayında gübreye üçüncü kez zam yapılması fosforlu gübre tüketiminde yüzde 50 oranında bir azalma meydana getirmiştir.

Devletçe karşılanan sertifikalı tohumluk fiyatları da yüzde 526 oranında arttırılmış ve zor durumda kalan üretici 400 bin ton iyi nitelikli tohumluk kullanması gerekirken yalnızca 18 bin tonla yetinmiştir.

Tarımsal ilaç fiyatlarındaki yüzde 500'e varan fiyat artışı, kullanımı yüzde 30 oranında azaltmıştır.

Fiyat artışları yalnızca tarımsal üretimle ilgili de kalmamış ve hayvancılık alanını da alabildiğine etkilemiştir. Karma yem fiyatlarında aynı süre içindeki artış yüzde 600 dolayındadır. Bu uygulama sonucunda da süt ve besi hayvancılığıyla, tavukçuluk işletmelerinin yüzde 60'ı kapanmıştır. *"Güçlü olan yaşasın"* gibi çarpık bir mantığın bu hazin tablosu bununla da bitmemektedir. 1979'da 500 bin liraya satılan bir traktör 1981'de 1,5 milyon liraya yükselirken, sulama ücretleri de bu tırmanışın çizgisine uymuştur.

Tarım girdilerinin bu dramatik gelişi sonucunda da çiftçimiz ya işletmesini terketmiş ya da söz konusu girdilerin kullanımını yarı yarıya azaltmıştır.

24 Ocak kararları ile başlayan ekonomik uygulamanın tarım bilançosunun öteki sayfasında da üreticinin giderek azalan geliri yer almaktadır. *"Tarımsal ürünlerin fiyat artışlarını önlemek"* gerekçesiyle destekleme fiyatları düşük bir düzeyde tutulmuş, enflasyon oranının bile altında kalarak üreticinin yaşam koşullarını iyice zorlaştırmıştır.

Nitekim 1977–81 yılları arasındaki dönemin ekonomik verileri incelendiğinde üreticinin aleyhine gelişen bu durum tüm açıklığıyla ortaya çıkmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi bu dönem içinde tarım girdilerinin fiyatları dramatik bir biçimde yükselirken, destekleme alım fiyatlarındaki ortalama artış yüzde 614 oranında kalmıştır. Nitekim buğdaya uygulanan taban fiyatının ma-

liyete yakın bir düzeyde saptanmasının ekonomimiz açısından ortaya çıkardığı acıklı durum bunun güzel bir örneğidir. Taban fiyatının düşük olması nedeniyle üretici ürününü Toprak Mahsulleri Ofisi yerine tüccara satmış ve sonunda buğday dışsatımı tasarlayan Türkiye buğday dışalımına gitmek zorunda kalmıştır. Bunun yanında kredi miktarı sınırlı tutulurken, faiz oranının yüzde 100 arttırılması da üretim maliyetlerinin önemli ölçüde artmasına yol açmıştır.

Üreticiyi sarsan yalnızca bunlar da olmamıştır. Tarımsal kazançların vergilendirilmesiyle ilgili Yasa ile, uygulamada görülen bazı aksaklıkları gidermek amacıyla yapılan değişikliklere karşın, hayvansal ürünlere uygulanan yüzde 5'lik stopajdan dolayı hayvancılık yapan köylümüz büyük bir darbe yemiş ve işletme sermayesini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Bu arada, dışsatımın üçte ikisini tarım ürünleri ve tarımsal kaynaklı sanayi ürünleri oluşturduğu halde Merkez Bankası'nın dışsatım için oluşturduğu kredilerin dörtte üçü sanayi ürünleri için kullanılmıştır.

Yem fiyatları ve vergi uygulamaları yanında hayvancılığa indirilen üçüncü bir darbe de hayvansal ürünlerin destekleme alım kapsamından çıkarılmasıdır. 1982 yılının başında Türkiye'nin tarım dosyası hiç te içaçısı bir görüntüye sahip değildir. Aşırı fiyatlar ve üreticinin cebine giren paranın azalması yükselen gübre stoklarını da beraberinde getirmiştir. Halen 5 milyonu bulan gübre stokunun 2,5 milyon tonu açıkta depolanarak bozulmaya bırakılmıştır. Yine yüksek fiyatlar nedeniyle çiftçiye dağıtılmayan iyi nitelikli tohumluklar Devlet Üretme Çiftliklerindeki depolarda çimlenme gücünü yitirme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Amerika Birleşik Devletlerinden büyük reklamlarla getirilen 3 bin ton soya fasulyesi tohumluğunun ancak bin tonu kullanılabilmiş geri kalan kısmı ise hemen hemen tümüyle çimlenme gücünü yitirmiştir. Aşırı fiyat artışları nedeniyle satılamayan tarım araç ve makine stokunun yalnızca Türkiye Zirai Donatım Kurumundaki değeri 5 milyar lirayı bulmuştur. Besici işletmeleri hayvanlarını yok fiyatına elden çıkarmış, Et ve Balık Kurumunun depoları dolmuş ancak buna dayanamayan bir çok besici işletmesi kapanmak zorunda kalmıştır.

Türk tarımının bu karamsarlık tablosu gelecek için ciddi kaygılar doğuracak bir boyuta ulaşmıştır. Bu olumsuz gelişmelerin asıl karanlık sonuçlarının 1982 yılında ortaya çıkacağını söylemek bir *"kehanet"* olmayacaktır. Yıllarca ihmal edilen tarım sektörü, kendi sorunlarıyla başbaşa bırakılan üretici artık pes etmek durumundadır. Pes eden bir tarım sektörü ise açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalacak bir Türkiye demektir.

Tarımla sanayi arasındaki bağlantının giderek belirginleştiği günümüzde 24 Ocak kararlarıyla başlayan dönemin tarım politikasını anlamak güç olmaktadır. Bu iki kesim arasında gerekli olan denge sağlanmadıkça Türkiye'de sağlıklı bir ekonomiden sözetmek olanağı bulunmayacaktır.

Yanlış seçimler, sakat politikalar Türk tarımını bugün bir çıkmaza sürüklemiştir. Bu yanlış seçimlerin en çarpıcı örneği kimyasal gübre üretiminde görülmüştür. Ülkemizde çok bol bulunan linyit kömürü, fosfat kayası ve piritten yararlanılarak sülfirik asit ve amonyağa dayalı kimyasal gübre üretimi yerine nafta ve kükürt gibi dışa bağımlı hammaddeler yeğlenmiş ve milyonlarca liralık döviz kaybı yanında artan maliyetler dolayısıyla üreticinin gübre kullanma olanakları elinden alınmıştır.

Bütün bunların sorumlusu kimdir? Bunu çok uzaklarda aramak gerekmiyor. Ancak bundan daha ivedi olan sorun Türkiye'nin darboğaza giren tarım sorunlarının çözülmesidir.

Polonya'dan sonra Romanya da tarımsal üretimindeki yetersizliklerin sıkıntısını acı toplumsal olaylarla yaşamaya başlamıştır. Sovyetler Birliği bu konudaki zorlukları en yetkili kişisinin ağzından tüm dünyaya duyurmuştur. Bütün bunlar yanında dünyada açlık kuşağı olarak bilinen bölge giderek genişlemektedir. Hızlı nüfus artışı ve benzeri gelişmeler tarımsal ürünleri çağımızda büyük bir silah haline getirmektedir.

Bu açlık coğrafyasına karşı Türkiye'nin son yıllardaki en büyük övüncü kendi kendine yeterli bir avuç ülke içinde yer alması olmuştu. Bir çok yetkili Türkiye'nin yeryüzünde *"mutlu bir azınlık"* içinde yer aldığını bile söyleyebilmektedir.

Ancak Özal ekonomisinin karanlık tablosu geleceğe aynı iyimserlikle bakabilmemize olanak vermiyor. Gerekli önlemler alınmaz, artık geçersizliği belirgin bir kıtlık tehlikesi ile kanıtlanmış olan bu yanlış uygulamadan vazgeçilmezse Umalım ki, tüketicinin tükendiği bir dönemde üreticinin de bir mum gibi eriyip söndüğünü görmek *"yerli mallar haftası" "kendi kendine yeterlilik"* ilkelerini en küçük yaşlarından beri baştacı etmiş bir kuşağın yazgısı olmasın. ●

SALIDAN SALIYA

Türkiye

• DEVLET BAŞKANI KENAN EVREN İLK YURTDIŞI GEZİSİNİ PAKİSTAN'A YAPTI. PAKİSTAN DEVLET BAŞKANI TARAFINDAN KARŞILANAN VE UĞURLANAN DEVLET BAŞKANI ORGENERAL EVREN'E PAKİSTAN'DA KALDIĞI SÜRE BOYUNCA HER GİTTİĞİ YERDE SEVGİ GÖSTERİLERİ YAPILDI. *Pakistan Afganistan sınırını da gezen Devlet Başkanı Evren, Afganistan'dan kaçarak Pakistan'a sığınan mültecilerle görüştü, göçmen kamplarını gezdi ve Afgan'lılara hitaben bir konuşma yaptı.* DEVLET BAŞKANI ORGENERAL EVREN'İN PAKİSTAN GEZİSİ 6 GÜN SÜRDÜ.

• İSO MECLİSİNDE BAŞKAN, BAŞKAN VEKİLİ VE YÖNETİM KURULU SEÇİMLERİ YAPILDI. *Vali Nevzat Ayaz'ın yönettiği toplantıda Meclis Başkanlığına tek aday olarak İbrahim Bodur, Başkan Vekilliği'ne de Mürteza Çelikel seçildi. Yeni Yönetim Kurulu üyeleri ise Sabahattin Sunguroğlu, Mehmet Şuhubi, Orhan Demirtaş, Jak Kamhi, Ömer Dinçkök, Ergun Başkan, Şaban Çavuşoğlu, Muammer Yüceler, Tuncer Taciroğlu, Nurullah Gezgin, Pınar Bakır oldu.*

• ANKARA İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİ'NDEN 5 ÖĞRETİM ÜYESİ İLE GÖREVLİSİ YÜKSEK ÖĞRETİM KANUNU YÜZÜNDEN İSTİFA ETTİ. *AİTİA yetkililerinin, istifalarını veren öğretim üyelerini, görevlerinin önemine binaen istifadan caydırmak için çaba gösterdikleri belirtildi.*

• KÜLTÜR BAKANLIĞI KALDIRILDI. *Kültür Bakanlığı'nın Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na bağlanacağı birer yazı ile ilgili bakanlıklara bildirildi. Ayrıca alınan karara göre kütüphaneler Milli Eğitim Bakanlığı'na, Güzel Sanatlar Müdürlüğü, müzeler ve diğer üniteler Turizm ve Tanıtma Bakanlığına bağlanacağı açıklandı.*

• ÖĞRENCİLERİN YA İŞ YA DA OKUL SEÇİMİNİ YAPMASI İSTENDİ. *Yüksek Öğretim Yasası ile getirilen "devam zorunluluğu" nedeniyle "ya iş ya okul" seçimi arasında kalan öğrencilerin, çalıştıkları kuruluşlarca tercihte bulunmaları istendi.*

• SEK FİYATLARA ZAM YAPTI. *Süt 70, yoğurt 90, tereyağ 500 lira oldu.*

• ŞEHİRLERİN GÜNEŞ ENERJİSİ İLE ISITILMASI İSTENDİ. *Ankara'da başlayan "Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Semineri'nde alternatif kaynakların devreye sokulmasına kırsal kesimlerden başlanması gerektiği belirtilerek köy ve kasabaların kendi enerjilerini kendilerinin üretmeleri istendi.*

• TÜRKİYE, 7 ARALIKTA ANKARA'YA GELECEK AVRUPA KONSEYİ HEYETİNİN GEZİSİNİ OCAKA ERTELEMESİNİ İSTEDİ? *Kararın aralık ayında Ankara'da yoğun diplomatik temaslar olduğu ve Dışişleri Bakanı Türkmen'in NATO toplantıları için Brüksel'e gideceği için alındığı belirtildi.*

• 1982 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISI DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA SUNULDU. *1 Mart 1982'de başlayan ve 31 Aralık 1982'de sona erecek 10 aylık bütçe, 1 trilyon 815 milyar lira olarak bağlandı.*

• TÜRKİYE'DE İLK KEZ ÜRETİME GEÇECEK UÇAK SANAYİİ İÇİN İMAL EDİLECEK SAVAŞ UÇAĞI TİPİNİN BELİRLENMESİYLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR SONUÇ AŞAMASINA GELDİ. *Yapılacak tercihte, ABD Firması General Dynnamics'in ürettiği F—16 tipi üzerinde durulduğu belirtildi.*

• 800 SANIKLI ARTVİN DEV—YOL DAVASINA CEMAL GÜRSEL KAPALI SPOR SALONU'NDA 9. KOLORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI (1) NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİ'NDE BAŞLANDI. *120'sinin idamı istenen sanıkların duruşmasına kimlik tesbiti ile başlandığı açıklandı.*

• YURTDIŞINA KAÇAN AKTÖR YILMAZ GÜNEY KOMÜNİZM PROPAGANDASI YAPMAKTAN 6. AĞIR CEZA MAHKEMESİ'NDE GIYABINDA YAPILAN DURUŞMADA 7,5 YIL AĞIR HAPİS CEZASINA ÇARPTIRILDI.

• DEVLET MEMURLARINA ERKEN EMEKLİLİK HAKKI VEREN YASADAN YARARLANACAK ÖĞRETMENLERİN, EN ERKEN 30 NİSAN'DA GÖREVDEN AYRILABİLECEKLERİ BİLDİRİLDİ.

Dünya

• ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ BULGARCA'YA ÇEVRİLDİ. *Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Bulgaristan UNESCO Milli Komitesi Başkanı Zaharavia, "Atatürk'ün bütün söylev ve demeçleri"nin Bulgarca'ya çevrildiğini bildirdi.*

• PAKİSTAN CUMHURBAŞKANI GENERAL ZİYA—ÜL—HAK, DEVLET BAŞKANI ORGENERAL KENAN EVREN'İN PAKİSTAN'A YAPTIĞI ZİYARETTEN SONRA İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARİ KÜLTÜREL VE EKONOMİK İLİŞKİLERİN DAHA DA GELİŞECEĞİNE İNANDIĞINI SÖYLEDİ.

• POLONYA'DA BAŞBAKAN VE KOMÜNİST PARTİSİ BAŞKANI JARUZELSKİ, MERKEZ KOMİTESİNDE YAPTIĞI KONUŞMADA GREVLER VE ANARŞİ DURDURULMADIĞI TAKDİRDE ÜLKENİN "SAVAŞ DURUMUNA" GELECEĞİNİ SÖYLEDİ. *Öte yandan boykotta olan 100 bine yakın öğrencinin liderleri toplanarak hükümete karşı uygulanacak yeni taktikleri görüştü.*

• POLONYA PARLAMENTOSUNDAN "OLAĞANÜSTÜ" YASALAR ÇIKARILMASI İSTENDİ. *Polonya Komünist Partisi Merkez Komitesi, ülkede giderek artan sosyal, siyasi ve ekonomik kargaşalığı önleyebilmek için parlamentodan acil olarak olağanüstü yasalar çıkarılmasını istedi.*

THATCHERİZM BİR DARBE DAHA ALDI

TAŞ devri liberalizminin günümüz sanayileşmiş ülkelerindeki en katıksız örneğini veren Thatcher'in uyguladığı politika halk yığınlarının karşısına her çıkışında ayrı bir yenilgi ile karşılaşıyor.

Son olarak Crosby'de yapılan ara seçimlerinde Sosyal-Demokrat Parti'nin adayı Shirly Williams'ın, koyu bir Thatcher yanlısı olarak bilinen Muhafazakar Parti adayı John Butcher'in karşısında aldığı sonuç, bu durumun yeni bir örneği oldu. İşin ilginç yanı, Crosby'nin Muhafazakârların kalesi olarak ün yapmış olmasıdır. Nitekim geçen seçimlerde Muhafazakâr aday seçimi 19 bin oy farkı ile kazanmıştı.

Bir kez daha anlaşılıyor ki, taş devri liberalizmi ekonomik sorunlara çözüm getirmediği gibi, demokratik

Thatcher; Darbe üstüne darbe

rejimlerde sürdürülme olanağı da yok. Üç milyona varan işsizliğin, öğretmensiz okulların, binlerce iflasın ve artan enflasyon hızının görüntülediği İngiltere'deki siyasal gelişmeler, taş devri liberalizmini büyük halk yığınlarına benimsetmenin olanaksız olduğu görülüyor.

Bu tür halkı ezen politikalar, demokratik ülkelerde iktidarların başını yemekten başka bir sonuç vermiyor.

Uygulandığı ülkelerin hiçbirinde olumlu sonuç vermediği artık açık seçik görülen bu politikaların uzun ömürlü olması ise, ancak Güney Amerika'daki gibi kendisine yaraşır siyasal rejimlerle birlikte mümkün gözüküyor. •

FRİEDMAN FELAKETZEDELERİNDEN HABERLER

General Pinochet yönetimindeki Şili'nin ekonomik durumuyla ilgili olarak yazdığı bir makalede yabancı bir gazeteci şöyle diyor: *"Şili ekonomisi, Şilililerce Şikagolu çocuklar diye bilinen bir grup iktisatcı tarafından yönetilir. Bunlar, bir süreden beri Profesör Milton Friedman'ın salık verdiği ve ABD'de Reagan, İngiltere'de Thatcher tarafından desteklenen bir felsefeyi uygularlar... Ama bu felsefe uygulandığı sürece Şili, demokrasi yolunda ilerleyemez."*

Reagan; Şili demokrasinin engeli

1973 yılından bu yana uygulanan Friedmancı politikalar ile birlikte askeri yönetim enflasyon hızını kesti ve bir süre ekonomik büyüme hızını arttırdı. Ama son yıllarda büyüme hızı yeniden geriliyor. 1980 yılında yüzde 6,5'e düşen büyüme hızının, bu yıl yüzde 3 dolayında olması bekleniyor. Dış ticaret ve ödeme açıkları da kapanmadı. O nedenle gitgide artan dış borçlar 1980 yılı sonunda 11,2 milyar dolara ulaştı. O arada iflaslar çoğaldı. Özellikle, geçenlerde, Şili'nin en büyük şeker şirketlerinden biri olan June of Carv'ın çöküşü, iş çevrelerinin bile Friedman modeline olan inancını, güvenini bir hayli sarstı.

Benzer bir rejimle yönetilen Arjantin'e gelince. Derin bir ekonomik durgunluk içinde. 1981 yılında ekonomik büyüme hızının yüzde 2 oranında gerileyeceği tahmin ediliyor. İşsizlik yığınsal bir nitelik kazandı. Kamu kesiminin finansman açıkları, gayri safi milli hasılanın yüzde 5'ini geçiyor. Enflasyon oranı yüzde yüzün üzerinde. Dış borçları 30 milyar doları aşıyor.

İflaslar, Arjantin'de de büyük boyutlara vardı. Daha önce iflas eden 20 bankadan sonra, iflas eden ya da borçlarını ödeyemeyen sınai firmalar nedeniyle 30 bankanın daha iflasın eşiğine geldiği belirtiliyor. Son günlerde gelen bilgilerden, Arjantin Merkez Bankasının bu tür bankaları ve sanayii kurtarma operasyonuna giriştiği anlaşılıyor. Bu operasyon çerçevesinde Merkez Bankası, imalat sanayii sektöründeki firmaların özel bankalara ve hükümete olan borçlarının yüzde ellisini finanse edecek, ayrıca Hükümet, bankalara olan borçları nedeniyle iki büyük sigorta şirketi ile kötü yönetildikleri gerekçesiyle dört özel bankanın ve dört özel finansman şirketinin denetimini ele aldı.

Bir süre önce yapılan hükümet değişikliğinden sonra Arjantin, yavaş yavaş Friedmancı modeli değiştirmekte.

1964 yılından beri askeri rejimle yönetilen Brezilya'da, yabancı sermayenin sayesinde dışa açılan ekonomi, şimdi dışsatım güçlükleri içinde. Bu ülkenin dış borçlarının, faizleriyle birlikte 60 milyar doları aştığı bildiriliyor. Duralayan ekonomik büyüme yüzünden, 120 milyonluk ülkede işsizliğin gittikçe yaygınlaşması, huzursuzluk, gerginlik yaratıyor.

Geçtiğimiz ayın sonunda Londra'da bir açıklama yapan Planlama Bakanı Delfim Netto, Brezilya'nın kalkınma stratejisini değiştirmekte olduğunu bildirdi.

Ne var ki, halk artan ekonomik güçlüklerin demokrasiye dönüşü geciktirmesinden kaygı duyuyor. •

TAŞ DEVRİ LİBERALİZMİ

FRİEDMANCI ekonomik politika, kendisine takılmış olan *"taş devri liberalizmi"* adına yaraşan sonuçlarını vermekte devam ediyor. Başta İngiltere olmak üzere tüm Avrupa'yı kaplayan bir işsizlik dalgası giderek büyümekte. Batı Almanya'daki sosyal demokrat partinin önderliğindeki koalisyon da bu modaya sınırlı ölçüde de olsa kendisini kaptırmış olmanın bedelini ödemeye başladı. Batı Almanya gibi zengin bir ülkenin ödemeler dengesi açığı vermesi inanılır şey değildi. Taş devri liberalizmi modası bunu da sağladı. Geçen yıl Friedmancılığa dönük önerileri savunmuş bulunan, Şansölyenin ekonomi danışmanları, bu yıl, devlet harcamalarının önemli yer tuttuğu bir ekonomik çözüm önerisiyle ortaya çıkıyorlar.

Kısacası *"zararın neresinden dönersek kârdır"* anlayışı, Friedmancı politikaları uygulayanlarca benimsenmeye başlanıyor veya onların karşısındaki güçler böyle bir çıkış yolunu giderek daha yüksek sesle gündeme getiriyorlar. ABD'de Reagenomics'e *(yani Reagan'ın ekonomi politikasına)* karşı çıkanların sayısı giderek artıyor.

Bu arada, AET çerçevesinde taş devri liberalizminin karşısında sosyal amaçlı çözümlere öncelik veren önlemlere gerçeklik kazandırma çabalarının yoğunlaştığını görüyoruz. İşletme ile ilgili kararların dar kârlılık hesabıyla yapılan hesaplara dayalı olamayacağı, çalışanların çıkarlarının çalışanlar tarafından temsiline olanak tanıyan mekanizmalara işlerlik kazandırma gereği, artık bir topluluk politikası haline gelmeye başlamış bulunuyor. Topluluğa bağlı çeşitli ülkelerde, özellikle İskandinav ülkelerinde yaygın bir uygulama alanı kazanmış bulunan, çalışanların işletme yönetimine katılımı yönündeki uygulamaları, artık topluluğa dahil ülkeleri zorunlu olarak kapsayan resmi politikanın bir parçası haline getirme yolunda bazı adımlar atılıyor.

Ekim 1980 de AET Komisyonunda kabul edilmiş ve geliştirilmekte olan bir öneri, topluluğa dahil bütün işletmelerde işletme yöneticilerinin bütün önemli kararlardan önce çalışanlara 40 gün önceden bilgi vermesini ve danışmada bulunmasını zorunlu kılmaktadır. AET'ye girmekten yana olan herkes, biraz da bu açılardan hazırlıklı olup olmadığımıza bakmak zorundadır. •

ÇOK ULUSLU ŞİRKETLERLE BAŞ EDİLİR Mİ?

KISA adıyla PARİBAS diye tanınan CIE FINANCIERE de PARİS et des PAYS—BAS, Fransız hükümetinin ulusallaştırma programında yer alan Fransız kökenli bir çok uluslu şirkettir.

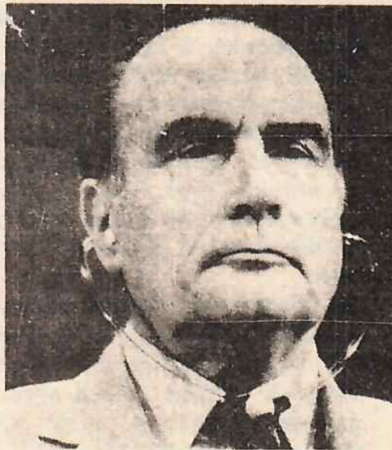
Şirket, önceleri Mitterrand'ın seçimleri kazanacağına pek ihtimal vermez. Mitterrand'ın seçimi kazanmasından sonra da ulusallaştırma programı kapsamı dışında kalmak için özellikle Hükümete yakınlığı ile bilinen ve aydın bir kişi olarak tanınan yönetim kurulu başkanı ve genel müdürü Moussa aracılığı ile yoğun bir çaba harcar.

Fakat, bu çabalar sonuç vermez ve Hükümet, PARİBAS'yı ulusallaştırma programına alır.

Alır ama, çok uluslu bir şirketle, devlet içinde bir devletle karşı karşıya olduğunu, bu şirketlerin insanın gözünden sürmeyi çektiklerini unutur.

O arada yönetim kurulu başkanı Moussa da Hükümete, şirketin bütünlüğünü koruyacağı, yani yabancı ülkelerde şirketin denetiminde bulunan iştiraklerini koruyacağı yolunda güvence verir.

Böylece her şeyin olağan bir biçimde gitmesi beklenirken, 22 Ekim 1981 günü İsviçre'de adı sanı duyulmamış küçük bir holding olan, Pargesa'nın yönetim kurulu başkanı, Pargesa'nın PARİBAS'nın İsviçre'deki iştiraki olan PARİBAS—SUİSSE'in paylarının yüzde ellisini satın aldığını açıklayıverir.

Mitterrand; Yitirdiğini geri alacak mı?

Böylece PARİBAS İsviçre'deki iştirakini, Fransa'da önemli bir ekonomik varlığını yitirir. Şirketin Yönetim kurulu başkanı Moussa istifa eder. Hükümet küplere biner. Uluslararası sermaye çevreleri ise bir romanı andıran bu olaya alkış tutar.

Aslında tüm bu işlemlerin, bir bakıma alkış tutulmağa değer büyük bir ustalıkla gerçekleştirildiğinde kuşku yok!...

21 Ağustos 1981 günü, PARİBAS—SUİSSE'in küçük bir yan şirketi, yine PARİBAS'nin yüzde 60 paya sahib olduğu Belçika'daki Cobepa adlı iştirakine satılır. Öylelikle PARİBAS—SUİSSE'de ana firmanın payı bir ölçüde azalmış olur. İki hafta sonra bu kez Cobepa'nın bir şirketler grubunun elindeki payları PARİBAS SUİSSE'e satılarak PARİBAS'nın bu şirketteki pay oranı daha da küçültülür.

5 Ekimde Cobepa bu kez PARİBAS'nın azınlığa düştüğü PARİBAS SUİSSE'in paylarının yüzde 20'sini satın alarak kendisi de PARİBAS'nın denetiminden çıkar.

9 Ekim günü de İsviçre'de adı sanı duyulmamış küçük bir holding, Pargesa PARİBAS SUİSSE'in paylarına resmen talip olur.

Bu işlemlerden habersiz olan ve PARİBAS'nin PARİBAS—SUİSSE üzerindeki denetiminin sürdüğünü sanan →

Hükümet halâ rahattır. Böyle bir satışı olası görmemektedir.

Ama 22 Ekim günü Pargesa'nın başkanı PARİBAS SUİSSE'in paylarını satın aldıklarını açıklar.

Şimdi Fransız hükümeti, bir yandan İsviçre makamlarıyla temas ederek durumun eski hale getirilmesini sağlamaya çalışırken, bir yandan da PARİBAS'nin yaptığı bir altın kaçakçılığı ile ilgili dosyayı işleme koymuş bulunuyor.

Fransa yitirdiğini geri alır mı, bilemiyoruz. Ama olay, yabancı sermayeye, çok uluslu şirketlere gönül vermişlere ders olsun diyoruz. •

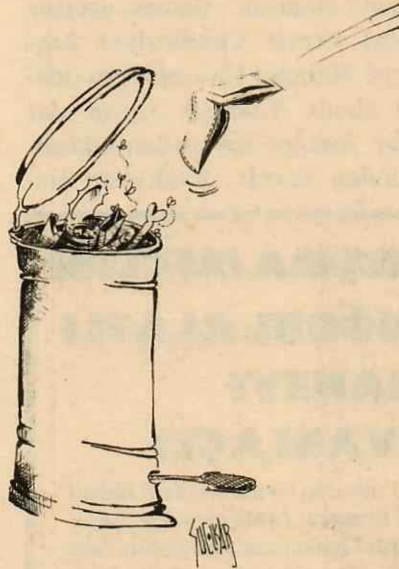
BANKACILIKDA TEKELLEŞME Mİ ÖZENDİRİLİYOR?

GEÇTİĞİMİZ günlerde bir Para—Kredi Kurulu kararının Maliye Bakanlığı tarafından bankalara duyurulduğu bildirildi. Söz konusu karar, özetle, yeni kurulacak bankaların en-az dört milyar lira sermaye ile kurulmasını ve halen faaliyette bulunan bankaların da belli bir süre içinde sermayelerini dört milyar liraya çıkarmalarını, ayrıca şubeleri için de şube başına öngörülen belli bir sermayeyi Merkez Bankası'na yatırmalarını öngörüyor.

Bankaları sermaye arttırmaya zorlamanın, kuşkusuz, bankalar açısından bazı yararları var. Bankaların kabul edebilecekleri mevduata, bir firmaya açabilecekleri kredinin büyüklüğüne, Bankalar Yasası ile sermayeleriyle orantılı olarak belli sınırlar getirilmiş olduğundan, bankalar sermaye arttırmakla mevduat kabul sınırlarını genişletecekleri gibi tek firmaya daha büyük tutarlarda kredi açabilmek, daha büyük montanlı teminat mektubu verebilmek, daha büyük tutarlarda dışticaret işlemlerine aracılık etmek olanaklarına kavuşacaklar.

Sermayeleri büyüdüğü için belki halkın bankalara olan güveni artacak.

Öylelikle özellikle sermayelerini arttıracak gücü bulunan bankalar bu karardan yarar sağlayacak ama, yasal dayanağı tartışmalı olan bu karar uygulandığı takdirde, hem bankacılık alanında varolan temel sorunlara çözüm getirmeyecek hem de ülke açısından, kredi alacaklar açısından önemli sakıncalar yaratacak. Ayrıca karar, 24 Ocak kararlarıyla, Temmuz bankacılığı ile getirildiği söylenen serbest piyasa mekanizmasına ve, bu modelin temelindeki serbest rekabet anlayışına da ters düşmüş olacak.

Çünkü, mali çevrelerce de belirtildiği gibi, karar, Türkiye'de birkaç büyük bankaya ve o arada yabancı bankalara yaşama şansı veren, ötekileri de yaşamak için birleşmeye zorlayan bir nitelik taşımaktadır. Bu niteliğiyle bankacılık sektöründe rekabeti yok ederek, tehlikeli bir tekelleşmeye yol açacak niteliktedir.

Oysa bankacılık alanında önemli sorunlar çözüm beklemektedir. Her şeyden önce bankalarda toplanmakta olan kaynakların toplum yararı açısından, ulusal çıkarlar açısından, sağlıklı bir sınaileşme açısından verimli alanlara yönlendirilmesi ve olabildiği kadar çok sayıda firmanın bu kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmesi sağlanmış değildir.

Bankaların etkin ve verimli bir biçimde çalışmadıkları, tatlı oligopol kârları ile tam bir rehavet içinde bulundukları bilinmektedir.

O nedenle, bankacılık alanında geçtik küçük ve orta boy çiftçinin, tüccarın, sanayicinin baş etmesinden, büyük iş çevrelerinin ve devletin bile baş edemeyeceği devler yaratmak yerine ya da bunların oluşmasına zemin hazırlayacak düzenlemeler yerine yukarıda değinilen temel sorunlara çözüm getirecek düzenlemelere gereksinme vardır.

Çünkü bankacılık alanında amaç, toplumun kaynaklarını bir takım devlerin elinde toplamak değil, toplanan kaynakların kullanımına devletin, toplumun egemen olarak onların sağlıklı bir kalkınma ve sınaileşme yolunda en verimli ve en akılcı bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. •

YURTLARIN TURİZME AÇILMASI

GENÇLİK ve Spor Bakanı Sn. Özgül'ün verdiği demeçten anlaşıldığına göre yurtların bir bölümü yaz aylarında turizme açılacak, yurtlarda ucuza ve nitelikli beslenme yolları aranacaktır. Ayrıca Yurtkur'un kendi yurtlarında öğrenci başına yiyecek ücretine otuz lira kadar katkısı da söz konusu.

Bilindiği gibi Arayış diğer konular gibi yüksek öğrenimin de sorunlarına yer vermektedir.

Arayış'ın eski sayılarına bakıldığında; örneğin dördüncü sayıda "Yüksek öğrenimde Yurt ve Kredi Sorunu" yirmibirinci sayıda *"Yurtlar Turizme Açılabilir"* başlıkları görülebilecektir.

O yazılardaki görüşlerin uygulamayı yönlendirdiğini görebiliyoruz.

Çünkü akıl için yol birdir eninde sonunda.

Yurtkur bu konulara 1978 ve 1979'da el atmıştı. •

BÜLENT ECEVİT CEZAEVİNDE

Feshedilen Cumhuriyet Halk Partisi'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit 3 Aralık 1981 günü saat 14.30'da Ankara Kapalı Cezaevi'ne kondu.

Siyasi Partilerin feshedilmesinden sonra ortaya çıkan gelişmelerin sonucu olarak hakkında dava açılan Bülent Ecevit, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yargılanmıştı. Tek celsede 4 ay hapis cezasına mahkum edilen Ecevit'e mahkumiyet kararı 26 Kasım 1981 günü İnfaz Savcılığı tarafından iletilmişti.

Mahkumiyet Kararını imzaladığı günü takibeden 7 gün içinde cezaevine konması yasa gereği olan Bülent Ecevit'in avukatları, 3 Aralık 1981 tarihinde Ecevit'in İnfaz Savcılığı'na başvurarak cezaevine girme kararında olduğunu açıkladılar. Edinilen bilgileri doğrular şekilde 3 Aralık 1981 günü saat 13.30 sıralarında ORAN Sitesindeki evinden çıkan Bülent Ecevit, Ankara Adliyesine doğru yola çıktı.

Basın mensupları, avukatlarıyla birlikte, Adliye binasına gelen Ecevit, burada önce Cumhuriyet Savcı Yardımcısı'nın odasına alındı. Ancak görevlilerin "Ankara Cumhuriyet Savcısının odasına alınacak" demesi üzerine Büient Ecevit Cumhuriyet Başsavcısı Mehmet Elverenli'nin odasına alındı. Yaklaşık yarım saat kadar Ankara Savcısı'nın odasında kalan Ecevit, Avukatları Hasan Bıyıklı, Orhan Tosun ve Şahin Mengü ile birlikte Ankara Kapalı Cezaevi'ne doğru yola çıktı.

Ecevit saat 14.30 sıralarında cezaevine geldi ve 4 aylık hapis cezası için cezaevine kondu. •

BÜLENT ECEVİT DANIŞMA MECLİSİ MERKEZ ÜYESİ ERTUĞRUL ALATLI ALEYHİNE MANEVİ TAZMİNAT DAVASI AÇTI

FESHEDİLEN Cumhuriyet Halk Partisi'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit, Danışma Meclisi Merkez Üyesi Ertuğrul Alatlı aleyhine manevi tazminat davası açtı. Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan dava ile ilgili olarak Sn. Bülent Ecevit'in avukatları Hasan Bıyıklı ve Şahin Mengü şu açıklamayı yaptılar.

"Danışma Meclisi Merkez üyesi Ertuğrul Alatlı, 30 Kasım 1981 günü yaptığı konuşmada, 'gaflet ve dalaletleri yüzünden devletin yıkılma noktasına kadar tahrip edilmesine seyirci kalan 12 Eylül 1980 öncesi siyasi partilerin lider kadroları sizlere sesleniyoruz: Türkiye Cumhuriyeti Danışma Meclisinin içinden ellerinizi çekiniz' demiştir.

12 Eylül 1980 öncesi siyasi partilerin lider kadroları içinde, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı olarak müvekkilimiz sayın Bülent Ecevit de bulunuyordu. Danışma Meclisi üyesi Ertuğrul Alatlı'nın, 12 Eylül 1980 öncesi siyasi parti liderleri arasında hiçbir ayrım yapmayan konuşmasının hedefleri arasında müvekkilimiz de yer almaktadır.

Bu konuşma ile, müvekkilimiz Bülent Ecevit'in kişilik hakları ağır biçimde zedelendiğinden, Anayasa, Kurucu Meclis Kurulmasına ilişkin yasa ve yerleşmiş Yargıtay içtihadlarını gözönünde bulundurarak, müvekkilimiz adına, Ertuğrul Alatlı aleyhine manevı tazminat davası açmış bulunmaktayız.' •

"DÜŞÜNCE CİNAYET VE ZORBALIKTAN DAHA MI AĞIR BİR SUÇ?"

SORGUM biteli beş ayı geçti. Tam bir yıl 16 gündür tutukluyum. Cinayetlerle suçlanan bir partinin en önde gelen yöneticilerinden biri sorgusu bittiği gün tahliye edildi" diyen M.Halim Spatar, *"Mahkemenizin de kabul ettiği gibi biz program ve tüzükten, kuruluş bildirimizden yargılanıyoruz. Düşünce, cinayet ve zorbalıktan daha mı ağır bir suç?"* diye sordu. Ve "tahliyemi istiyorum" dedi.

Yazılı delillerin okunmasıyla devam edilen TİKP Davası'da avukatlar tüm sanıkların tahliyesini istedi. Söz alan Oral Çalışlar *"Kurucular tahliye edilmiştir. Bu durum tutuklu kalmamın siyasi bir nedeni olduğu intibaını doğurmaktadır. MHP Davası'nda sorumlu şahıslar serbest bırakılmıştır"* dedikten sonra tahliye isteminde bulundu. Diğer sanıklar da tahliye istemine katıldılar.

Batı Almanya Cumhuriyetçi Avukatlar Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Avukat Hellmut Brunn'un da gözlemci olarak bulunduğu duruşmada iddia makamı tahliye istemlerine katılmadı. Kısa bir aradan sonra Duruşma Hakimi Tuncay Tan *"Sanıkların tutukluluk hallerinin devamına"* diyerek tahliye istemlerini reddettiklerini açıkladı. TİKP Davası 14 Aralık 1981 tarihine bırakıldı. •

"YARGILANAN KATLİAMDIR"

"Kargaşalık çıkarmak için kim olursa olsun, bir solcuyu vurun" şeklindeki ifadenin sahibi olmaktan da yargılanan Sadi Somuncuoğlu'nun sorgusu tamamlandı.

İddiaları kabul etmediğini ve suçsuz olduğunu söyleyen Somuncuoğlu'na sorgusu tamamlandıktan sonra Duruşma Hakimi Vural Özenirler sorular sordu.

Duruşma Hakimi— Aramalarda evinizde el yazısı ile belgeler bulunduğu iddia ediliyor. Belge bulundu mu? El yazıları kime aittir.

Sanık— El yazıları KÜBİTEM mensuplarına aittir. Kültür Bilim adamlarına. Kim olduklarını, yazının kime ait olduğunu hatırlayamıyorum.

D. Hakimi— "Sadi Somuncuoğlu görsün" diye, size gönderilen belgeyi gördünüz mü?

Sanık— Genel Başkan ilgili evrakları havale eder gönderir. "Havale etmiş ama intikal etmedi. Bu intikal etmedi"

D. Hakimi— Hukuk Bürosu'nda Mehmet Irmak'ın bulunduğunu söylediniz. Mehmet Irmak'tan başka kim var.

Sanık Somuncuoğlu— Bilemiyorum. 2 Mukaveleli avukatımız var. Mehmet Irmak vasıtasıyla onlar çalışırlar.

Daha sonra söz alan Askeri Savcı Hava Hakim Albay Nurettin Soyer sorguya ilişkin soruları olduğunu söyledi. Mahkemeye sunulan bir belge ile ilgili açıklama da yapan Savcı Soyer adı geçen belgenin sahibinin *"ülkücülerden kaçarak Emniyet Müdürlüğü'ne sığındığını, asker kaçağı olduğunu, mahkemedeadının yanlış verildiğini ve elinden o ifadenin silah zoruyla alındığını"* belirtti. Konuya ilişkin çeşitli sorular sordu.

—*"Elde olduğu söylenen bant hangi noterdedir. Tahkikat yapıyoruz. Söylesin.*

Bu soru mahkeme tarafından sanığa sorulmayınca biraz bekleyen Askeri Savcı *"Sorulmayacak mı?"* dedi.

Duruşma Hakimi ise sorunun sorulduğunu ancak sanığın cevaplamadığını söyledi.

"Notere açıklamayı yapan ile, bugün 26 sayfalık ifadesi mahkemeye sunulan kişinin aynı kişi olup olmadığı" sorusuna ise sanık Somuncuoğlu *"Bazı mahzurları var, açıklamayacağım"* diye yanıt verdi.

Sorularının arkasından Askeri Savcı Soyer şunları söyledi:

"Sırf iktidar olabilmek için 15—25 yaş arasındaki insanların öldürülmesinin, katliamların, cinayetlerin davası görülmektedir. Sanıklar sorgularında savunma gibi sayfalar dolusu açıklamalar yapıyor, basına veriyorlar. Türk Milliyetçiliği yargılanıyor diyorlar. Yargılanan Türk Milliyetçiliği değildir. Mahkemenizden bu durumun saptırılmasının engellenmesini talep ediyoruz"

Albay Soyer; "İtiraf silah zoruyla alındı"

İNSANLIK SUÇU VE AÇILAN SORUŞTURMALAR

11 EYLÜL 1980 günü gözaltına alınan 17 yaşındaki Ali İnan, 1. şubedeki sorgulamasının 17. günü öldü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi ve Adli Tıp Müessesesi doktorlarının verdiği raporda ölümün *"kafa travmasına bağlı beyin kanamasından meydana geldiği"* belirtildi. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının ölüm olayı üzerinde durduğu, İstanbul Cumhuriyet Savcılığının da soruşturma yürüttüğü belirtildi.

* *
*

Defin ruhsatında ölüm nedeni *"beyin zarı kanamasına bağlı olarak solunum yetmezliği"* şeklinde belirlenen Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencisi Erdal Koca'nın 13 Aralık 1980 günü Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde geçirdiği beyin ameliyatına rağmen kurtarılamaması üzerine soruşturma açıldı. Erdal Koca'nın babası, oğlunun gözaltına alındıktan sonra ölmesi üzerine Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına başvurarak "şüpheli ölüm" olayının aydınlatılmasını istemişti.

* *
*

Cinayet suçlusu olarak gözaltına alındıktan sonra intihar ettiği söylenen Ahmet Kırlangıç'ın yapılan otopsi sonucu intihar etmediği anlaşılmış, ölümle ilgili olarak 2 Aralık 1980 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. şubesinde çalışanlardan olayla ilgili olanlar hakkında soruşturma açılmıştır.

* *
*

İlhan Erdost'un gözetim altına alındıktan sonra dövülerek öldürüldüğü saptanmış, bunun üzerine ilgililer tutuklanarak haklarında yasal işlem başlatılmıştır.

* *
*

Şaban Gazeteci'nin 24 Eylül 1980 günü İzmit Cezaevi'nde ölümü üzerine, cezaevi müdürü ve 6 gardiyan tutuklanmıştır.

* *
*

Ankara Emniyet Müdürlüğü nezarethanesinde ölü olarak bulunan Hasan Asker Özmen'in yapılan otopside *"ölümün vücuda elektrik verilmesi sonucu"* meydana geldiği anlaşılmıştır. Askeri Savcılıkça açılan soruşturma sonuçlanmış ve Enver Göktürk hapse mahkum edilmiştir. ●

"SORUMLULUK GENEL BAŞKANINDIR" DİYEN GÜNER TAHLİYE EDİLDİ

Sorgusu tamamlanan Agah Oktay Güner'in hazırlık ifadesi okundu. *"Akademik particilikle uğraştığını"* söyleyen Güner, MHP Genel Merkez binalarında bulunan *"ülkücü derneklere ait çok sayıdaki çeşitli belge ve dökümanlardan haberdar değilim. Bunların sorumluluğu doğrudan doğruya Genel Başkan'a aittir"* dedi.

Duruşma Hakimi ve Askeri Savcı'nın ilettiği soruları yanıtlayan Agah Oktay Güner, (Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından aranan) Türkmen Onur'u tanıdığını, (partiye girdiğinde Türkmen Onur'un Gençlik Kolları Genel Başkanı olduğunu söyledi. Türkmen Onur'a verilen arabadan habersiz olduğunu, ödenen benzin paralarının da Hergün muhabirlerinin seçimler sırasındaki çalışmalarıyla ilgili bulunduğunu açıkladı.

Güner, seminer verdiği ve seminerde yaptığı konuşmayla ilgili olarak sorulan soruya ise *"Ülkücü kuruluşlara seminer vermedim. Fakülteyi yeni bitirmiş ve devlet dairesine girecek mezunlara 2 hafta süreyle devlet imtihanında sorulacak sorular ve ekonomik konularda açıklamalarda bulundum"* dedi.

"Duruşmada alınan hiç bir karar ne tenkidi ne de teşviki gerektiren kararlar değildir. Bu konuda herkes daha hassas davransın."

Bunları söyleyen Hakim Kıdemli Binbaşı Vural Özenirler duruşma bir başka güne ertelendiği için salondan ayrıldı.

Kararı açıklarken alkışlar yüzünden konuşmasına ara veren Özenirler, yeniden konuşmasına başlayıp tahliyeyi ve o celsede alınan kararları duyurdu. Salon son sözleri sessizlik içinde dinlemişti. Çünkü Başkan Tuğgeneral Yaşar Selamoğlu, *"Gürültü yapmayın. Burası spor salonu değildir. Alkışlamak yasaktır"* diyerek sessizliği sağlamıştı. ●

"BİR MAHREM DÜNYA"

SIKIYÖNETİM Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi Özel Salon'da yapılan duruşmada MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davasının 2 numaralı sanığı Ağah Oktay Güner'in sorgusu hazırlık ifadesinin okunmasıyla tamamlanmak üzere, sanık yazılı savunmaya ve sorgusuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunduktan sonra tutanaklara göre duruşma şöyle devam etti.

"Bu sırada iddia makamı sanıktan sormak istediği konular olduğunu belirtti. Buyurun efendim."

Askeri Savcı— *"İddialarımızla ilgili olarak bazı sorularımız var"* dedikten sonra arka arkaya beş soru sordu. Duruşma Hakimi *"bu beş soruyu aynen soruyoruz"* diye sanığa yöneltti. Hakim Özenirler Türkeş'in yasa dışı harcamaları konusundaki iddiayı *"Siyasi partiler kanununa göre, genel başkanın muhasebe kayıtlarına geçmesi gereken bazı konularla ilgili olarak harcamalar yaptığı iddiası hakkında herhangi bir bilgini: varmı?"* şeklinde sordu. Tutanaklara göre soru şöyle yanıtlandı.

Sanık Agah Oktay Güner— *Efendim böyle bir konuda bilgim yok. Ancak her şahsın kendisine has bir mahrem dünyası vardır. Bir hayır hasanet dünyası vardır.*

Duruşma Hakimi— *Bilginiz yok ise bilginiz olmadığı konu hakkında ayrıca başka söylenecek bir şey kalmaz. Var mı efendim bu konuda bir bilginiz?*

Sanık Agah Oktay Güner— *Yoktur efendim.* ●

İŞKENCE VE MAHKUMİYET

26.9.1980 günü Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 15 numaralı tek kişilik odasında ölü bulunan Zeynel Abidin Ceylan'ın cesedi üzerinde yapılan otopsi sonucunda sanığın işkence ile öldürüldüğü yolunda bulgular saptanmıştır. Otopsi raporuna göre ölümün künt darbelere bağlı kaburga kırığı ve özellikle karında görülen iç kanamaya bağlı olarak meydana geldiği saptanmıştır. Dış muayenede bahsedilen ve vücutta değişik yerlerde pire ısırığı şeklinde tanımlanan bulguların çevresinde kömürleşmiş doku bulunması ve lüp ile yapılan incelemede ortasında küçük ülger bulunması elektrik yanığına bağlı olarak meydana geldiği izlenimini uyandırmıştır.

Olayla ilgili olarak 1. Şube Müdürlüğü'nde görevli komiser yardımcısı Mustafa Haskırış tutuklandı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde devam edilen yargılamada Haskırış son celselerde tahliye edildiği için tutuksuz yargılanıyordu.

Askeri mahkemede, işkence yaptığı için TCK'nın 243. maddesine göre yargılanan Haskırış toplam olarak 14 yıl 2 ay 20 gün hapis cezasına mahkum edildi. Komiser Muavini Mustafa Haskırış ayrıca ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklandı ve tutuksuz yargılandığı için hakkında gıyabi tevkif kararı çıkarıldı. ●

YAYINLAR

– KOCA TÜLÜ
Samim Kocagöz
Dönemeç Yayınevi Çocuk Kitapları, 1981, 60 TL.

Koca Tülü, Beyaz Güvercin, Sarı Korsan, Boz Üveyik başlıklı dört resimli öykü yer alıyor kitapta.

Yazar okurlara "... öyküleri, bunca yıldır yazdığım öykülerin arasından sizler için seçtim," diyor.

– RESSAMIN BILDIRCINLARI
Hasan Hüseyin
Roman, Dönemeç Yayınevi Çocuk Kitapları, 1981, 60 TL.

"...bir büyük kentte yapayalnız yaşayan bir ressam ile bıldırcınların sevgi dolu öyküsünü anlattım," diyor çocuklara yazar. Kitap resimli

– MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞINDA ÖĞRETMENLER I
İsmail Göldaş
Öğretmen Dünyası Yayınları I, 1981, 200 TL.

"Öğretmenlerin Kurtuluş Savaşımızdaki inatçı, inançlı bağımsızlık ve aydınlatma mücadelesi bütün öğretmenlerin ve öğretmenleri bağrından yetiştirmiş olan halkımızın göğsünü kabartacak olgunluktadır", sunuşuyla başlayan kitap, Öğretmen Örgütlenmesi, İlk Öğretmen Grevleri, Kurtuluş Savaşında Okullar bölümlerini ve belgeleri içeriyor.

GÜBRE SORUNU VE YETERSİZ ÖNLEMLER

Bürhanettin AHİPASAOĞLU

Gübre fiyatları 1979'dan bu yana yüzde 101 % arttı

ÜLKEMİZDE kimyasal gübre kullanımına planlı dönemle başlanmıştır. O yıllarda gübrenin çiftçilerimize tanıtılması için binlerce gösteri programları uygulanmış tarla günleri düzenlenmiştir. Bir yandan gübrenin tanıtılması yönünde yoğun çalışmalar yapılırken öte yandan daha çok gübre kullanılması için özendirici bir dizi önlemler alınmıştır. Gübre sürekli subvanse edilerek fiyatlar çiftçimizin satın alabileceği bir düzeyde tutulmuştur.

Bu çaba ve önlemlerin sonucu gübre tüketimi 1963'de 425 bin ton iken 1979'da 19 kat artarak 7 milyon 700 bin tona ulaşmıştır.

Gübre tüketimindeki hızlı artışa paralel olarak tarımsal üretimimiz de artmıştır. Bu nedenle, ülkemiz, yılda yaklaşık yüzde 2,6 oranında artan ve bugün 45 milyonu bulan halkımızı beslediği gibi yurt içi gereksiniminden artan tarımsal ürünlerin dışsatımı da yapılarak önemli döviz geliri sağlanmıştır.

Gübrenin tarımsal ürünlerde verimi yüzde 40 oranında arttırdığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Gübrenin daha çok kullandırılması ve yaygınlaştırılması için özendirici bir önlem olarak yapılan subvansiyonun ulusal ekonomiye yük olmak bir yana önemli boyutlarda yarar sağladığı da bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Bu bilimsel gerçeklere karşın; *"Serbest Piyasa Ekonomisi"*'nin uygulamaya konulmasından bu yana gübre perakende satış fiyatlarına üç kez zam yapılmıştır. 1979'a göre yüzde 1017 oranında arttırılan fiyatlar çiftçimizin gübre alıp kullanmasına engel olacak boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Örneğin, hububat ambarı Orta Anadolu'da, buğday için en çok kullanılan DAP gübresinin tonu 1979'da 2500 lira iken, 1980'de 20 bin liraya, 1981'de 29 bin liraya çıkarılmıştır. Çiftçimiz, aynı gübreyi kredili olarak satın aldığında fiyatı 36 bin 250 lirayı bulmaktadır.

ARAYIŞ, tohumluk, damızlık, tarımsal ilaç, traktör, alet ekipman fiyatlarının büyük boyutlarda arttırılmasının yanı sıra, tarımsal ürünlere iki yıldır uygulanan maliyetine yakın taban fiyatlarıyla çiftçimizin ekonomik yönden güçsüzleştiğini, yüksek oranda yapılan zamlarla gübre alıp kullanamayacağını, bunun sonucu tarımsal üretimin gerileyeceğini dile getirerek gerekli önlemlerin zaman geçirilmeden alınmasını geçen sayılarında önermiştir.

Şimdi ilgili makamlar, çiftçilerimizin ekonomik gücünün üstündeki fiyatlarla alıp kullanamadığı ve her geçen gün giderek artan gübre stokunun yarattığı sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir. Stoktaki gübrenin bir bölümü kapalı yer bulunamadığından açıkta depolanmış ve bozulması göze alınmıştır. Yüksek fiyat nedeniyle yurt içinde tüketilemeyen gübrelere yurt dışında da alıcı bulunamamakta ve milyarlarca zarardan söz edilmektedir. Bundan önemlisi gübre tüketininin azalmasıyla 1982'de tarımsal üretimin gerilemesi, ve başta buğday olmak üzere yağlı tohumlu v.b. bitlerin kıt dövizle nasıl karşılanacağıdır.

Gübre, sonbaharda ekim döneminde ve ilkbaharda büyüme döneminde olmak üzere genellikle yılda iki kez kullanılmaktadır. Özellikle hububat için sonbahar ekim döneminde kullanılan fosforlu gübre tohumla birlikte tohum yatağına verilmektedir. Bu gübrenin ilkbaharda kullanma olanağı bulunmamaktadır.

ARAYIŞ, bu durumu dikkate alarak zaman geçirilmeden önlem alınmasını önermiştir. Şimdi ülkemizin bir çok yöresine kar yağmıştır, kış yağışları başlamıştır. Ekim tamamlanmıştır. Köylümüz tarlasından evine dönmüştür. Yapacakları bir şey kalmamıştır. Ve sayın ilgililer önlem alıyorlar:

"Gübre için çiftçi katkı payları kaldırılmıştır."

"Borçlu çiftçi de T.C. Ziraat Bankasından gübre için kredi alabilecektir."

"İsteyen çiftçiler istediği kadar gübre alabileceklerdir."

Kuşkusuz bu önlemler yerinde. Ama iş işten geçtikten sonra sayın yetkili bürokratlar...

SUBVANSİYON NE KADAR?

Gübreye yapılan zammın gerekçesi olarak, sübvansiyonun —83 milyar lirayı— bulması gösterilmektedir. Devlet Başkanı Orgeneral Evren de bu rakamı Erzurum'daki konuşmalarında kamuoyuna açıklamışlardır.

ARAYIŞ, subvansiyonun bu miktarı bulamayacağını, programda öngörülen tüketimle, fiilen tüketilen gübrenin birbirine karıştırıldığını, kullanılmayan gübreye ve subvansiyon hesaplandığını, ayrıca, TZDK'nun T.C. Ziraat Bankasına olan 70–75 milyar liralık borcunun yüksek faizinden ileri gelen 15–20 milyar liranın sübvansiyona eklenemeyeceğini bunun çiftç'mize bir haksızlık olacağını vurgulamıştır.

Başbakan Sayın Ulusu, gübreye yapılan sübvansiyonun 83 milyar lira olarak kamuoyuna açıklanmasından on gün sonra Bandırma'da, gübre için 60 milyar lira sübvansiyon yapıldığını belirtmişlerdir. Aslında bu rakamdan da 15 milyar tutarındaki yıllık faizinde çıkarılmasıyla, gübre için Türk çiftçisine 45 milyar lira subvansiyon yapıldığını kabul etmek gerekir.

SUBVANSİYON NEDEN ARTIYOR?

Ülkemizde, rekor düzeyde gübre (7.7 milyon ton) 1979 yılında kullanılmıştır. Aynı yıl gübreye yapılan subvansiyon 28 milyar liradır. 1980'de gübre tüketimi 5,9 milyon tona, 1981' de 5 milyon tona düşmüştür. Öte yandan subvansiyon miktarını azaltmak için, gübrenin çiftçiye satış fiyatları 1979'a göre 1981 Eylül ayına kadar yapılan zamlarla yüzde 1017 oranında arttırılmıştır.

Böylece perakende satış fiyatları fabrika satış fiyatlarına doğru yukarı çekilmiş, iki fiyat arasındaki fark azaltılarak subvansiyon miktarının düşürülmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda yüksek fiyat nedeniyle gübre tüketiminin azalmasıyla da subvansiyonun boyutlarının kısalacağı hesaplanmıştır...

Gübre üründe yüzde 40 verim artırıyor

Ancak, bu beklentiden ikincisi yani gübre tüketimi azalmış, fakat gübrenin satış fiyatıyla perakende satış fiyatları arasındaki fark sanayi kesiminin baskısıyla giderilememiş tersine fabrika satış fiyatları giderek artmıştır. Nitekim bu artış 1979'a göre çeşitli gübrelerde yüzde 153–271 arasında bulunmaktadır. Fabrika satış fiyatlarının yüksek oranlarda arttırılması gübre üretimi için özendirici bir önlem olmuş ve gübre üreten 6 kuruluş 1980 bilançolarını 9,6 milyar liralık kârla kapamışlardır. Ancak bu yüksek kâr payı fabrika satış fiyatlarının normalin üzerinde artmasına ve buna paralel olarak da subvansiyon miktarının yükselmesine neden olmuştur.

Nitekim gübre perakende satış fiyatlarının büyük boyutlarda arttırılmasına ve tüketimin de azalmasına karşın 1979'da 28 milyar liralık gübre sübvansiyonu 1980'de 39 milyar lirayı bulmuştur. Bir başka deyişle gübre üreten kuruluşlar subvanse edilmiştir.

Öte yandan ülkemizde gübre üreten kuruluşlar yurt içi pazarlamada hemen hiç bir masraf yapmamaktadırlar. Buna karşın pazarlamayı üstlenen TZDK' nın fabrikalarda aldığı kimyasal yurdumuzun en uç noktalarına kadar ulaştırmak için yaptığı giderler küçümsenemeyecek boyutlardadır.

Kuşkusuz gübre üretimi özendirilmeli, gereksinim duyulan tüm gübre yerli üretimden karşılanmalıdır. Ama, bu desteklemenin de bir düzeyi olmalıdır. Desteklemede bir denge sağlanamazsa, fabrika satış fiyatları sürekli arttırılırsa üretilen gübre bugün olduğu gibi stok birikimlerine yol açar, çiftçi gübre kullanamaz, tarımsal üretim düşer, ve bu sıkıntılar olduğu gibi tüm halkımıza yansır.

Gübre sorununun çözülmesinde alınması gerekli en önemli önlem gübre satış fiyatlarının yeniden düzenlenmesi ve çiftçimizin satın alabileceği bir düzeye indirilmesidir. Subvansiyon 45 milyar liradan 100 milyar liraya da yükselse bundan kuşku duyulmamalıdır. •

KÖPRÜLERİ YAKILANLAR

Haluk GERGER

SEDAT'ın ölümü, *"siyasal liderler"*i tüm dünyada yeniden yoğun tartışma konusu yaptı. Çağımızda liderlerin rolünden, eski büyük liderlerin artık yetişmediğine, liderlerin kişiliklerinden, dünya görüşlerine dek bir sürü konu inceleniyor, yazılar yazılıyor. Ama esas olarak da liderlerin yaşamları ve *"son"*ları üzerinde en çok durulan konular. Sedat'ın başına gelen, herhalde dikkatlerin bu yönde gelişmesindeki en önemli etken.

Dikkatlerin siyasal liderler üzerinde yoğunlaşması Türkiye için de geçerli. Sedat'ın hazin sonu bu ilgiyi kamçılayan nedenlerden biri yalnızca. Türkiye'de ilginin liderler üzerinde yoğunlaşmasının nedenlerinden biri de, 1981'in *"Atatürk Yılı"* olarak kutlanması. '*Atatürk Yılı, toplumun, ulusal kurtuluşunu gerçekleştiren önderine gösterdiği bir kadirşinaslık örneği değil yalnızca. Toplumu aynı zamanda, genel olarak siyasal önderlerle ilgili olarak düşünmeye iten bir yanı var...*

Atatürk, tarihsel misyonunun en önemlisini, ulusunun bağımsızlığını gerçekleştiren... ve sonra, doğa yasalarına boyun eğerek fani vücudu toprak olan bir önder. Bir de yine ezilenden, sömürülenden, özgürlükten ve bağımsızlıktan yana olup da savaşımlarını sonuca ulaştıramayan önderler var; savundukları yüce değerlerin zaferi sanki onların fizik ya da siyasal yaşamlarına bağlıymış gibi öldürülen ya da siyasetten uzaklaştırılan önderler. Oysa, onlar kitlelerde özgürlük, barış ve eşitlik ateşini yakan birer Promotheus'durlar. Bu ateş bir kez yandı mı, onlar bu tür yüce değerlerle birlikte insanoğlunun ortak belleğinde, yani tarihte sonsuzluğa dek yaşarlar."(1)

Bu tür liderler, Spartaküsler, Lumumbalar, Allendeler, Ben Bellalar ve daha niceleri, bu yazımızın konusu değiller. Bu liderler, Asya'da, Afrika'da, Avrupa'da, Anadolu'da, insanlık ile köprülerini, köprülerin en yıkılmazı olan tarihin şaşmaz doğrultusuyla kurmuş olanlardır. Bu yazının konusu, insanlık ile, kendi toplumları ile, ve nihayet uluslarının çıkarlarıyla köprüleri yakılmış ya da yaktırılmış "liderler". Onların hazin öyküleri, hem siyasal liderler konusuna açıklık getirmek, hem de birer ibret belgesi olma açısından yararlı, hatta zorunlu.

Bu tür liderlerin ortak bir yazgısı vardır. Bunlar, esas olarak yabancı güçlerin desteğine güvenerek ve bu güçlerin *"yeşil ışığı"*yla iktidara gelen, toplumsal tabanları olmayan ve düzeni sürdürmeyi amaç edinen kişilerdir. İktidar olduklarında etrafları, kendilerini destekleyen yabancı devletin ülke içindeki uzantılarıyla çevrilir ve kendi toplumlarından iyice soyutlanırlar. Bu tür liderlere *(özellikle başta iyi niyetli olanlara)* etrafları ve yabancılar öyle politikalar uygulatır, öyle adımlar attırırlar ki, o kişinin kendi toplumuyla arasındaki tüm köprüler yakılmış olur. Köprüleri yaktırılan yönetici, gittikçe yalnızlaşır, yalnızlaştıkça sertleşir.

Sedat: Sonundan ders alınması gereken lider

Toplum içindeki desteğini yitirdikçe de, dış desteğe daha muhtaç hale gelir. Bu destek ise, geniş halk yığınlarının özlem ve çıkarlarına ters düşen politikalara bağlanır. Kurban artık tuzağa iyice düşmüştür ve etrafındaki çember daralmaya başlamıştır. Tek sığınağı olan dış güçler onu istedikleri gibi kullanırlar. Başlangıçta iyi niyetli olup da geri dönmek isteyenler ise, yaktırılan köprüler yüzünden bu olanağı bulamazlar.

Köprüleri yaktırılan kişi zamanla işe de yaramaz olur, çünkü ülkesini yönetmekten acizdir ve sığındığı birkaç kişiyle dış güçlerin insafına kalmıştır artık. Bir gün, köprülerini yaktıran, ona yanlış politikalar uygulatıp yalnızlaştıranlar, kendi amaçlarına hizmet edemeyeceğini anlayınca, ondan kurtulmanın yollarını ararlar. Onun yalnızlığını, bu yalnızlığın getirdiği sertleşmeyi ve yanlışlıkları bahane ederek de desteklerini çekerler. Lider, artık, kendisini bu duruma getirenlerin planlarının çaresiz bir seyircisidir, ta ki yine onlar tarafından iktidardan düşürülene dek. Düşüşleri ise, genellikle şiddetli bir biçimde olur ve çoğu kez yaşamlarını, ya bir suikastçinin kurşunlarıyla ya da bir karşı darbe sonucu yitirirler.

Bir zamanlar Güney Vietnam'ın mutlak hakimi olan Ngo Dinh Diem bu tür liderlerin tipik bir örneğidir. Onun yaşam öyküsü, bu açıdan ibretle okunmalı, hep anımsanmalıdır.

Diem, Lansdale adlı bir CİA ajanı tarafından "keşfedildi" ve başta APD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'ın desteğiyle G.Vietnam'ın başına geçirildi. Lansdale, ona İmparator Bao Dai'ye karşı seçim kampanyasını nasıl yürüteceğini öğretti, muhalefeti nasıl sindireceğini gösterdi. Dulles ise onu Vietnam'da özgür seçimler yapmaktan vazgeçirdi. O zamanlar senatör olan Kennedy ise *"bizim bir yaratığımızdır"* diyerek onu destekledi, övgüler yağdırdı. ABD, onu halktan koparmak ve sonra da istediği gibi kullanmak için herşeyi yaptı. Diem'e ülkesine ihanetinin bedeli olarak silah, asker, para, ne

→

isterse verdi. Diem ise Amerika'ya güvenerek toplumun tüm kesimlerinden koptu, tam bir diktatör oldu.

Diem, ABD'de bir kahraman gibi karşılanıyordu. *Life* Dergisi onu *"Vietnam'ın sert mucize adamı"*, *Saturday Evening Post* Gazetesi ise *"Güneydoğu Asya'da parlak yıldız"* olarak tanımlıyorlardı. Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı, *"özgür Vietnam'ı yaratan en önemli faktörün Başkan Diem'in kendini adamışlığı, cesareti ve yetenekleridir"* diyordu. Tabii bu arada da Diem ülkesini Amerikan istekleri doğrultusunda yönetiyor, bir başka deyişle, ABD'nin önerdiği politikalarla tüm köprülerini yakıyordu.

Amerika'lılar Diem'in G.Vietnam'da hiçbir desteğinin bulunmadığını biliyor, tüm gizli belgelerde bu gerçek dile getiriliyordu. Ama kamuoyu önünde onu *"Asya'nın Winston Churchill'i"* ilan ediyorlardı. Johnson özel sohbetlerde *"b... adam, elimizdeki tek oğlan o"* diyor, ama Diem'i hararetle destekliyordu! ABD Diem'i hep *"ülkeyi yönetecek kadar güçlü, istendiği an düşürülebilecek kadar da zayıf"* bir konumda tutma politikası izliyordu. Bu arada, G.Vietnam'daki tüm köprüleri yaktırılan, öğrencileri, dinsel grupları, tüm muhalefeti ezen Diem de gittikçe, ailesi, bir iki bürokrat, polis ve ABD'ye sığınmak zorunda kalıyordu.

Ama artık G.Vietnam da savaşı yitiriyor, Diem ülkeyi yönetemez hale geliyor ve halkın tüm nefretini üzerinde topluyordu. Amerika'da ise ondan kurtulmanın yolları aranmaya başlanmıştı. Amerikan raporlarında ortaya sürülen gerekçe, Diem'in *"toplumla ve gerçekle tüm bağlarını koparmış"* olmasıydı. Onun toplum ve gerçekle köprülerini yakanlar, şimdi, bu nedenle onu devirmenin gerektiğini söylüyorlardı. Toplumundan ve halkın çıkarlarından soyutlanmış Diem, Amerikan çıkarlarına da hizmet edemez durumdaydı.

G.Vietnam'da muhalefet şiddetlenir ve Diem sertlikten başka bir çare bulamazken, CİA ajanları ve Amerikan Büyükelçisi ordu içindeki darbecilerle temasa geçiyorlardı. Bir zamanlar Diem'i göklere çıkaran ve onu istediği gibi kullanan Başkan Kennedy de "Amerikan rolünün gizli kalması" koşuluyla darbecilere yeşil ışık yakıyordu. 29 Ağustos 1963'te Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın Amerikan Büyükelçisine gönderdiği mesajda şunlar yazılı: *"Amerikan Hükümeti başarı şansı olan bir darbeyi destekleyecektir"*. Başkan Kennedy ise, 5 Ekim'de Büyükelçiye *"darbecilerle görüşmeleri sürdürmesini ama bu temasların gizli ve inkar edilebilir olmasını"* bildiriyordu.

Diem: "ABD'nin desteğinde öldürüldü"

Nihayet 1 Kasım 1963'te Diem kendisini iktidara getiren, iktidarda da köprülerini yaktıran ABD'nin desteğindeki subaylar tarafından öldürülüyordu. Son anında bile Diem'in kendi toplumu içinde tutabileceği tek bir dal bile yoktu, ve çareyi yine Amerikan Elçilisine sığınmakta bulmuştu. Diem ile darbenin her safhasından haberdar ve darbe yandaşı Amerikan Elçisi arasındaki son konuşma şöyle:

DİEM: Bazı birlikler isyan ediyor, Amerika'nın tavrını bilmek istiyorum.

B.Elçi: Yeterli bilgiye sahip olmadığım için bunu size söyleyecek durumda değilim. Silah sesleri duydum ama tüm verilere sahip değilim. Ayrıca şimdi Washington'da saat sabahın dört buçuğu ve Amerikan Hükümeti henüz bir görüş sahibi olamaz.

DİEM: Ama genel bir fikriniz olması gerekir. Nihayet ben bir devlet başkanıyım. Ben görevimi yapmaya çalıştım. Şimdi de görev ve sağduyunun gereklerini yapmaya çalışıyorum. Herşeyden önce göreve inanırım.

B.Elçi: Siz kesinlikle görevinizi yaptınız. Daha size bu sabah dediğim gibi, cesaretinizin ve ülkenize yaptığınız büyük katkıların hayranıyım. Kimse sizden yaptıklarınızın kredisini geri alamaz. Şimdi sizin fizik güvenliğinizden kuşku duyuyorum. Şu anda elimdeki bir rapora göre, bu eylem içinde bulunanlar istifa etmeniz koşuluyla size ve kardeşinize ülkeyi terketme izni verecekler. Bunu duydunuz mu?

DİEM: Hayır. (Kısa bir aradan sonra) Telefon numaram sizde var.

B.Elçi: Evet. Güvenliğiniz için birşey yapabilirsem lütfen beni arayın.

DİEM: Düzeni yeniden sağlamaya çalışıyorum.

Diem'in sonunun en güzel özetini Graham Greene'in şu sözlerinde bulmak olanaklı: *"Onun portresinin altına yazacağım ismi şöyle olacak: Batı Tarafından Mahvedilen Yurtsever."* Diem'in *"yurtseverliği"* tartışılır ama onu mahvedenlerin eski efendileri olduğu kuşkusuz.

Diem'in benzerleri için yazılmış en güzel satırlar ise bir Amerikan belgesinde yazılı. 30 Ekim 1963'de Saygon'da bulunan Amerikan Generali Harkins, Vaşington'a çektiği telgrafta şunları yazıyor: *"Nihayet, doğru ya da yanlış, Diem'i sekiz yıl boyunca destekledik... ABD onun herşeyiydi ve Diem bize dayanıyordu. ÖTEKİ AZ-GELİŞMİŞ ÜLKE LİDERLERİ İLERDE KENDİLERİNİ DE AYNI KADERİN BEKLEDİĞİNE İNANIRLARSA, KENDİLERİNE ŞİMDİ YAPTIĞIMIZ YARDIMLARA KUŞKU İLE BAKACAKLARDIR."*

Diem'in ABD desteğindeki askerlerce öldürülüşünden sekiz yıl sonra Amerikan yardımına kuşkuyla bakılıyor mu dersiniz? Sedat yaşasaydı da bu soruyu ona sorabilseydik. ●

(1) *Haluk Gerger, "Siyasal Önderler ve Tarihin Öğretisi", Dünya Gazetesi 14. Ocak. 1981*

EMEKLİYE AYRILMADA YENİ DÜZEN

Ahmet ERDOĞDU

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı yasası yine değiştirildi. Bu yasa değişe değişe öylesine yamalı bir bohça durumuna düşmüştür ki, asıl temel yasa, her değiştikçe karnından aldığı sularla denizin dibine çöken bir hurda gemiye dönmüştür. Maddelerinden birinden ötekine yapılan göndermelere en sonunda karşılığı bulunamaz. Uygulayıcı, önüne bu konularda dava gelen yargıç şaşırır ve sonunda yorum yolu işi çözüme bağlamaya çalışır. Emeklilerin yasası böylesine maddeleri arasında kör düğümlerle dolu bir balık ağına dönüşmüştür.

Emekli Sandığı yasasını değiştiren 13 Kasım 1981 günlü, 2559 sayılı yasa yep yeni bir yöntem getirdi. Şimdi Türk Kamuoyu bu uygulamanın etkisi ile çalkalanmakta. Bu yeni yasa, 4 Ek geçici, 2 geçici madde ile yayımlandığı 14 Kasım 1981 günü de yürürlüğe kondu.

Bu yasadaki emeklilik en başta ilgilinin istemine bağlıdır. Bu yeni düzen 31 Aralık 1981 gününe değin yürürlükte olacaktır. Bu belirli günden sonra yasa yürürlükten kalkacaktır. Ancak 31 Ocak 1982 gününe değin uzanan bir kuralı da vardır.

10 fiili hizmet yılını ve 55 yaşını dolduran memur, 20 yıl eylemli olarak çalışmış ve bu süreyi doldurmuş olan görevli bağlı bulunduğu Kuruma dilekçe ile başvurarak emekliye ayrılmasını isteyebilecektir. Görevlinin bu isteği kurumunca kabul edilirse o kişi emekli olabilecektir.

İsteme bağlı bu emeklilik yanında bir de kurumlarınca isteme bağlı olmaksızın kendiliğinden (resen) emekli yapılanlar vardır. Onlarda şunlar. 10 hizmet yılını ve 55 yaşını doldurmuşlardan ve 20 yıl eylemli çalışma süresini doldurmuşlar arasından 31 Aralık 1981 gününe değin emekliliğini istemeyenler 31 Ocak 1982 gününe dek atanmalarındaki yönteme göre Bakanlar Kurulu yada müşterek kararla kendiliğinden (resen) emekli edileceklerdir. Emekliliğini kendileri isteyenlere emekli ikramiyeleri yüzde 25 fazlasiyle ödenecektir. Bu kural ilgilinin emekliliğini istemesi için çekici bir durum oluşturmaktadır.

2559 sayılı Yasanın yürürlüğe konuş nedeni ve gerekçesi açıktır. Kimi nedenlerle devlet örgütünde hiç gerek yokken Memur kadrolarına siyasal amaçlı atamalar yapılmasından dolayı kamu görevini yapanlarda sayı bakımından gereksiz şişkinlik yaratılmıştır. Bunların kamu hizmetindeki gerçek gereksinme durumuna getirilmeleri kadro göstergelerindeki belli yerlerinde yoğunlaşan balonlaşmaktan kurtarılması için arıtma, ayıklama yapılması amaçlanmıştır. Bu gerekçe doğrudur ve yerindedir. Ne var ki geçmiş zamanın insan ussunu irkilten gerçekleri kimi yan uygulamalardan kaçınılmaz görünümde olabileceğini düşündürmekten bizi kurtaramıyor. Yakın zamanın bize acı dersler verdiği 5434 sayılı yasanın 39. maddesini unutmamak gerekir. Devlet kadrolarında görevinde başarısız, işe yaramaz memurların emekliye ayrılarak arıtmaları ve yerlerine yetenekli görevlilerin alınarak kamu işlerinde gerekli canlılığın ve verimliliğin sağlanması gerekçe olarak gösterilmiş ve böylece yapılacak emeklilik işlemlerine karşı yasa yolu kapatılmış idi. Açıkçası emeklilik işlemlerine karşı yanlışta olsa, haksız da olsa dava yolu olmadığı kuralı getirilmiş idi. Ama bu 39. madde çok kısa sürede memurların başına kıyım kılıcı olmuş ve siyasal amaçlarla uygulanmaya başlanmış memur kadroları partili kişilerle doldurulmuş idi. Ve sonunda tüze devleti ilkesine, demokrasi düzenine, hakka ve adalete uymayan bu tür uygulamalar ülkemizde sosyal ve siyasal çalkantıların, didişme ve sürtüşmelerin kaynağı olmuştu.

5434 sayılı yasayı değiştiren 13 Kasım 1981 günlü, 2559 sayılı yasa, yukarıda belirtilen emeklilik kurallarının görevlinin bağlı bulunduğu (kurumlarınca kabul edilenlere) uygulanacağını ilke olarak vurgulamıştır. Ancak kısa uygulama göstermiştirki, istek üzerine kurumlarınca emekliliği kabul edilenlerin sayısı arzu edilenlerden daha çok artmıştır. Bu kez devlet memurlarının kadroları yerleri doldurulması olanaksız boşalmalarla devleti karşı karşıya bırakmıştır. Bunun üzerine yönetim bu açığı kapatabilmek için bir tıkaç aramış sonunda 2559 sayılı yasada bulunmayan (daire amirinin muvafakatı) kuralını getiren bir Başbakanlık genelgesi yayımlanmıştır. Bütün devlet örgütüne gönderilen Başbakanlık genelgesine göre emeklilik bu kez daire amirinin uygun görmesi koşuluna bağlanmış ve bu uygulama sonu Başbakanlıkta kurulan üç bakandan oluşmuş bir yarkurulun inceleme ve irdelemesine bırakılmıştır. Buradaki amaç tüm devlet kadrolarının boşalmasını önlemek ve istenilenlerin emekliliğini yapmaktır.

Daire amirinin emekliliği uygun görmesi ve Başbakanlıkta üç bakandan oluşan bir yarkurul kurulması kuralları yasada yoktur. 2559 sayılı yasa şimdi Başbakanlıkça çıkarılan bu genelge ile işleyecektir. Bir yandan, 1961 Anayasamızın bugüne değin yürürlükte olan 132. maddesine göre: (hiç bir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve yargıçlara emir ve talimat veremez. G e n e l g e g ö n d e r e m e z, tavsiye ve telkinde bulunamaz). Oysa Başbakanlığın bu genelgesi C. Savcılıklarına uygulanması istemiyle gönderilmektedir. Böyle olunca Anayasanın 132. maddesi bir Başbakanlık genelgesi ile değiştirilmiş oluyor. Anayasadaki değişiklik Anayasa Düzeni Hakkında 2324 sayılı yasanın 6. maddesine göre bir genelge ile değil bir yasa ile ve MGK bildiri ve kararlarıyle olacak idi. Oysa Tüze düzenine ve Anayasa tüzesine göre Anayasa bir yasa ile hele bir genelge ile hiç bir zaman değiştirilemez.

DANIŞMA MECLİSİNİN DAİRE AMİRİ KİMDİR ?

Kurucu Meclis Hakkında 2485 sayılı Yasada Danışma Meclisinin Daire Amiri yoktur. Başkanlık Divanı da bir başkan, iki başkanvekili, dört yazman, iki yöneticiden oluşmaktadır. Kaldı ki Danışma Meclisi Başkanı o meclisin amiri değildir. Basından öğrendiğimize göre Danışma Meclisi üyeleri arasından da emekliliğini isteyenler varmış. Şimdi, Danışma Meclisinin Daire Amiri olmadığına göre Başbakanlık genelgesinin Danışma Meclisi Üyeleri için emeklilik bakımından nasıl uygulanacağı çok ilginç bir konu olarak ortaya çıkmıştır. ●

SAĞLIĞIN BEDELİ

Turhan TEMUÇİN

GEÇTİĞİMİZ hafta içinde Danışma Meclisinde Anayasa komüsyonu ve komüsyon başkanı seçildi. Komüsyon başkanlığına seçilen Prof. Orhan Aldıkaçtı kişiliği ve geşmişi ile güven verici bir kişi. Temel hak ve özgürlükleri en iyi bilenlerden olduğuna da kuşku yok. Bu nedenle hazırlanacak yeni Anayasa'da bazı temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmadan yer alacağına da inanmak gerekir. Bizim konumuz açısından da kişinin en vazgeçilmez hakkı, sağlıklı olmak, sağlıklı kalabilmek için koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinden yararlanmak, hakkıdır.

1961 Anayasası bu hakkı en belirgin bir şekilde vurgulamıştır. 49. madde *"Halkın ruh ve beden sağlığından devlet sorumludur"* diyerek sağlıklı yaşamak hakkını vatandaşlara ortaklaşa bölüştürmüştür.

1961 Anayasasının halkın sağlığı ile ilgili verdiği bu garantiye karşın, bugüne değin devlet halkın ruh ve beden sağlığını yeteri kadar, hatta hiç korumamıştır. S.S.K gibi, Emekli Sandığı gibi bazı sosyal güvenlik kurumlarının kendilerine prim ödeyenlere götürdüğü sağlık hizmetleri dışında halkın büyük bir çoğunluğu Anayasanın güvencesinin dışında kalmıştır.

Güvence dışında kalmak bir yana, satın alınabilir sağlık hizmetlerinin de kolayca satın alınamaması için bu hizmetler halkın gücünün yetmeyeceği pahaya çıkarılmıştır. Muayenehane hekimliği ile özel hastane anlayışı alabildiğine yaygınlaştırılmış, hastanelerde gerekli hizmeti bulamayanların ya muayenehaneye, ya da özel hastaneye kaydırılması için elden gelen yapılmıştır.

İşin ilginci, hastanelerde ve diğer kamu kuruluşlarında çalışanlar halka sağlık hizmeti götürmekte alabildiğine tembel davranırken aynı kişiler muayenehanelerinde, ya da özel hastanelerde gece yarılarına kadar büyük bir şevkle çalışmışlardır!

Hastanelerde sıra, ya da yatak bulamayanlar işi kestirmeden çözümlemek için özel hastanelere giderken en ufak bir ameliyat için bir servet ödemeğe başlamışlardır. Bir fıtık, bir apandisit, bir bademcik ameliyatının özel hastane faturası yüzbin TL. civarında dönmeğe başlamıştır.

Buna karşın bir kolayını bulup hastanelerde tedavi olabilenlerin ise durumu hiç de *"Anayasanın güvencesinde"* görülmemektedir. Çünkü devlete ait hastanelerde de artık bir belli süre tedavi görmek öyle kolay altından kalkılacak bir ödeme olmaktan çıkmıştır.

Yatak ve tedavi ücretlerine ge-

TİFO GELİYORUM DİYOR...

MURAT YETKİN

HASKÖY — Güneşevler mahallesi Muhtarı Halil Altıntaş, 1980 yılında Ankara Belediye Başkanlığına yazdığı dilekçede şöyle diyordu:

"... Kolera, sıtma, tifo v.s. hastalıklar meydana geleceğinden dolayı ilgililere iletilmesini ve gereken işlemin yapılmasını saygılarımızla arz ederiz."

Halil Altıntaş, gerekçe olarak mahalle içinden akan ve içine karışan pislik ve lağım yüzünden halk sağlığını tehlikeye atan su akıntısını gösteriyordu.

Dilekçelerine bir yanıt alamayan semt sakinleri ve muhtar, 110 haneden imza toplayarak, bir süre sonra, yine yanıtsız kalacak olan bir dilekçeyi daha, Belediye Başkanlığına gönderiyorlardı...

HASTAHANELER ALMADI HAYDAR KALKAN:

"Hastalık 20--25 gün önce çıktı. Tıp fakültesinde doktorlar önce nezle başlangıcı sonra zatürre dediler. Eve getirdik. 10—15 gün zatürre tedavisi gördü. Hıfzıssıhha da tahlil yaptırdık. Tifo olduğu anlaşıldı. Bir hafta hastaneleri dolaştık. Tıp ve Hacettepe hastanelerine yer yok diye almadılar. En sonunda Ankara Hastanesinin acil servisinde vefat etti."

Geçtiğimiz günlerde ise Sağlık Bakanı Ayanoğlu, Ankara'nın Hasköy, Keçiören ve Etlik semtlerinde Tifo salgınının görüldüğünü ve önlemlerin alınmakta olduğunu açıklıyordu...

Ama, tifoya neden olduğu söylenen su akıntısı ise salgın hastalığa rağmen açıktan akmağa devam ediyordu...

TİFO'NUN NEDENİ

Tifo salgınının nedeni Sağlık Bakanlığı yetkililerine göre; halkın şehir şebeke suyunu kullanmayarak, kuyu, kaynak gibi su kaynaklarına yönelmeleriydi. Acaba bu Güneşevler'de de mi böyle olmuştu? Muhtarın oğlu Cafer Altıntaş, mahallede açık su kuyusunun bulunmadığını, bu kuyuların bir kaç yıl önce Belediye tarafından kapatıldığını, halkın içmek ve kullanmak için yalnızca şehir suyundan yararlandığını belirtti. Cafer Altıntaş, mahallede *"az sayıda bulunan emme—basma tulumbasınınsa, sahipleri tarafından 3 ayda bir klorlandığını, zaten bu kişilerde hastalık belirtilerine rastlamadığını"* da sözlerine ekledi.

Yurttaşların tümü, salgının ortaya çıkışından bir kaç gün önce 1—2 günlük su kesintisinin olduğunu, bundan sonra da 2—3 gün musluklardan akan suda *"değişik"* bir renk ve *"ağır"* bir koku bulunduğunu ve hastalık belirtilerinin de bunu izleyen günlerde ortaya çıktığını söylüyorlardı.

GRİP Mİ TİFO MU?

Kanalizasyon sorunu öteden beri mahallenin en büyük sorunlarından biri olma özelliğini korumuş, muhtar ve diğer yurttaşlar, kanalizasyon şebekesinin çok zayıf olduğunu, en küçük tıkanmalarda patladığını ve patlayan kanalizasyon kuyularının en erken 1—2 ayda onarıldığını, bu süre içinde de yollara ve bahçelerin içine içine aktığını ayrı ayrı belirtiyorlar. Bu kanalizasyon kuyularının çoğu halâ kapatılmamış.

len son zamlardan sonra hastane ücretleri de parasını kendi ödeyen için bir sorun olmuştur. Birinci sınıf yatak ücretlerinin 1500 TL. olduğu düşünülürse, on günlük bir yatışın sonunda gerekli ameliyat ve tedavi ücretleri ile birlikte pahanın neye çıkacağı kolayca anlaşılır.

Böylece sağlık hizmetlerinin yalnız paralıya yönelik bir işlerlik kazandığı da ortaya çıkmaktadır.

Sağlık personelinin çalışma süresinin tamamını hastanede geçirmesini öngören Tam Gün yasasına karşın *"Vatandaşın hekim seçme özgürlüğü kalkmıştır"* diye yaygara koparanların, şimdi hekimi hangi koşullarla ve kime seçtirdikleri de ortaya çıkmış olmaktadır.

İnsan oğlunun sağlığını elde edebilmek için parasal sorunlarla karşı karşıya bırakılması kadar güç, onulmaz bir yara yoktur. İnsan oğlu, çocuğuna ayakkabı almayabilir, giysi vermeyebilir ve hatta yemeğini bile kısabilir. Ama insan oğlunun çocuğuna tedavi götürememesi ve bir yer de parasal nedenlerle çocuğunu ölüme bırakması olacak iş değildir. Bugün Türkiye'de kaç kişi açık kalp ameliyatı olabilir, kaç kişi böbrek transplantasyonu yaptırabilir ve kaç kişi bir kemik protezi taktırabilir?

Bu soruların yanıtı hastane faturalarında yatmaktadır.

Durum böyle olunca, yeni Anayasa'nın hazırlanışında *"halkın ruh ve beden sağlığından devlet sorumludur"* denilecekse, bu sorumluluğun yetki ve etkisini de iyi belirlemek gerekmektedir. Kırsal kesim halkının, ki nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır, sağlığından devlet nasıl sorumlu olacaktır, onların sağlığını hangi etkenliği ile koruyacaktır çok açık vurgulanması gerekir.

Halkın beden sağlığını koruyacak olan devlet, örneğin koruyucu sağlık hizmetini nasıl yürütecektir. Belediyelerle işbirliği mi yapacaktır, yoksa bu işi kendi mi yüklenecektir?

Tedavi edici sağlık hizmetlerinin finansmanı nereden olacaktır? Genel bütçeden mi, ya da kurulacak Genel Sağlık sigortası gelirlerinden mi?

Bütün bunların yeni Anayasada hiç tartışmağa gerek kalmadan açıklıkla belirtilmesi gerekmektedir.

Halkının sağlığına sahip çıkan devlet, daha başlangıçta tüm sorunlarını çözmeğe başlamış devlet demektir.

Hekimlerden büyük özveri isteyen zorunlu hizmet yasasının çıktığı bir ülkede halkın sağlığı için devletten de özveri istemek doğaldır. Bu özverinin girişinde "sağlık hizmetleri ücretsizdir" yazmak gerekir.

İnsan sağlığının pazarlığının yapılmadığı mutlu bir ülke olabilmek için Yeni Anayasanın hazırlanışında Sayın Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı'nın gerekli titizliği göstereceğine inanmak en güzel beklentimizdir şimdilik. •

HASTALIĞA TEŞHİS KONAMADI

METİN SAĞLAM:

"Şebeke suyu iki gün kesildi daha sonra, klorlu suya benzemeyen bir renkte değişik kokuda bir su aktı. Her zaman bu suyu içtiğimiz ve kullandığımızdan dolayı yine bu suyu içtik ve kullandık. İki gün sonra vücudumda kızartılar ve ateş başladı. Doktora gittiğimde "allerji olmuşsun" *diyerek,* "incidal" *verdi. Daha sonra mide ağrısı ve ishal başladı. Bulantı ve ateş te vardı. Tekrar doktora gittik. İlk teşhisleri üşütme. Verdikleri ilaçlar da ona göre. Fakat değişen hiçbir şey olmadı. Üstelik her geçen gün kötüleşerek devam etti. Hastaneye tekrar gittiğimde* "tifo" *teşhisi konarak hastaneye yatırıldım. Bir hafta sonra taburcu edildim. Şimdi düzeliyorum. Annem Rabia Sağlam ise halen Numune Hastanesinde yatıyor."*

Yurttaşların yakındığı diğer bir konu da hastalığın önceleri anlaşılamaması ve hastaların nezle, grip, zatürre gibi teşhislere göre *"tedavi"* edilmeleri. Mahallede tifo'dan öldüğü söylenen 3 kişiden, biri olan, Döndü Kalkan adlı yurttaş 10--15 gün zatürre tedavisi gördükten sonra, tifo teşhisiyle kabul edildiği Ankara Hastanesinin Acil servisinde, yaşamını yitirmiş. Yörede yaşayan yurttaşlara göre, diğer bir sorun da, bölgede hayvan yetiştiren, ama çoğu geçimini, memba suyu satıcılığı, ardiyecilik gibi işlerden sağlayan bazı yuttaşların, belediyenin bu pisliklerin dışarıda bırakılmasını yasaklamasından sonra, hayvan pisliklerini doğrudan dereye veya kanalizasyona dökmeleri ve çok tehlikeli bir durumun doğmasında etken olmaları...

Salgın başladıktan sonra bölgeye ilgi; genellikle televizyon kameraları ve gazete muhabirleri düzeyinde olmuş. Bir ara halka Sağlık İşleri Müdürlüğü'nce klor dağıtılacağı ilan edilmiş. Ancak bir ekip yalnızca muhtarın evine gelerek bir miktar klor bırakmış.

Diğer yurttaşların isteklerine bağlı olarak, ilgili müdürlükten klor alabilecekleri söylenmiş. Bu arada birkaç patlak kanalizasyon kuyusu onarılmış. Ancak, çoğu halen halkın sağlığını tehdit eder halde sokak ve bahçe sokak ve bahçe içlerine akıyor.

Halkın yetkililerce alınmasını istediği önlemler ise şöyle sıralanıyor: *"Şehir şebeke suyunun daha sıkı kontrol edilip ilaçlanması; açıkta akan derenin bir an önce yenilenmesi, hiç olmazsa patlayan kanalizasyon kuyularının onarılması; mahallede hayvan yetiştiriciliğinin yasaklanması."* •

4 KEZ HASTANEYE GİTTİM

MUNİSE ERCİVAN:

Hastalık ortaya çıkınca Sigorta Hastanesine gittim. Grip dediler. 5 gün içinde 4 defa hastahaneye gittim. 4. gidişimde doktora ısrar ederek, kan tahlili yaptırdım. Tahlil sonucu tifo olduğu anlaşıldı. Hemen hastaneye yatırdılar. Hastanede bakım iyi idi. Hergün iki serum taktılar. 6 gün sonra tam olarak iyileşemememe rağmen çıkarttılar. İlaçlarla iyileşmeye çalışıyorum.

(Biz şehir suyundan başka su kullanmıyoruz.) Ben radyodan duyduğum bir konuşmaya göre sebze ve meyvalarımı suya ozon dökerek yıkarım. Ama bir ara sular bulanık ve kokulu aktı. Ondan sonra da hasta oldum. Demek ki su verilen yerden kirli geliyor. Yeterince ilaçlanmıyor.

AVRUPA VE TÜRKİYE

ŞÜKRÜ S. GÜREL

AVRUPA bütünleşmesiyle ilgili çabaların kökenlerini çok eskilerde bulmak olasıdır, ancak, bu çabalar İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yeni bir öz ve amaçtan güçlerini almaktadır. Savaştan önce ve savaşla birlikte Avrupa ülkelerinin geçirdiği deneyimler, faşizm ve nazizmin bazı Avrupa ülkelerinde iktidara gelmesi, ötekileri de işgali altına alabilmesi, savaştan sonra *"Avrupalılık bilinci"*nin, *"demokrasi ve temel hak ve özgürlüklere saygı"* bilincinden ayrılamayacak bir *"öz"*e sahip olmasını sağlamıştır. Artık, Avrupalı olmanın özü, temel hak ve özgürlüklere dayalı, çok partili parlamenter demokrasiye olan inançtır. Batı Avrupa devletleri, bu öz çevresinde toplanarak, Avrupalılık bilincini bir siyasal bütünlüğe ulaştırmaya yönelik siyasal mekanizmaları kurmuşlardır. Bu işlevsel kurumların başında da Avrupa Konseyi gelmektedir.

AVRUPA KONSEYİ

5 Mayıs 1949'da on Avrupa devletince kurulan Avrupa Konseyinin amacı, *"üyeleri arasında ortak varlıkları olan ideal ve ilkeleri korumak ve yaymak amacıyla bir birlik oluşturmak"* olarak saptanırken, bu amaca *"ortak bir davranış çizgisinin benimsenmesi ve insan haklarıyla ana özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi yoluyla varılacağı"* kabul ediliyor ve Konsey Statüsü'ne konuyordu. Avrupa Konseyi Statüsü *"her gerçek demokrasinin, kişi özgürlüğü, siyasal özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayalı olduğunu"* saptadıktan sonra, bu hak ve özgürlüklere saygı gösterme yükümlülüğünü, örgüte üye olmanın başlıca koşulu olarak getirmiştir. Böylece, Konsey kurulduktan sonra örgüte üye olmak isteyen devletler için tek koşul, yukarıda anılan *"ilkelere uyma yeteneğinin bulunması ve bu konuda istekli olması"*dır. Ayrıca, Konsey üyeliğinin korunabilmesi için, yine Statü'ye göre, bu ilkelere ve koşullara sürekli olarak uyulması gerekmektedir.

*"Avrupalılık bilinci"*nin özü, bu özün en önemli işlevsel kurumu olan Avrupa Konseyi Statüsü'nde böyle açıklandıktan başka, yine bu temel belgeye uygun olarak yaşatılmaktadır. *"Avrupalı"* sayılmak için, yalnızca coğrafya açısından Avrupada yer almanın yetmediği, aynı zamanda anılan temel ilkelere ve öze uyulması gerektiği, yakın geçmişte Yunanistan'ın Avrupa Konseyi'nden ve Avrupa'dan dışlanabilmiş olmasıyla somutlaşmıştır.

TÜRKİYE VE "AVRUPALILIK"

1856 Paris Kongresi'nde, Avrupa devletleri, Osmanlı Devletini *"Avrupa Sistemi"*'ne kabul ettiklerini açıklarken, bunu, Osmanlı ülkesindeki çıkarlarını kollayabilmek ve kendilerinin *"Doğu Sorunu"* olarak adlandırdıkları Osmanlı Devleti'ni paylaşım sorununu *"çözerken"* denetimi sağlayabilmek için yapıyorlardı. Osmanlı Devleti de *"Avrupalı"* olmayı istediği, böyle bir düşünsel dizgenin ilke ve gereklerine inandığı için değil, Avrupalı *"büyük"*-ler kendisine böyle bir *"çözüm"*'ü zorunlu kıldıkları için, yaşamını bir süre daha sürdürebilmek için Avrupa dizgesine girmeyi kabul ediyordu. Zaten, 19. yüzyılın Avrupası, totaliter yöne- →

Gensher: Ankara'yı ziyareti sonrası Türkiye daha çok tartışılır oldu

BARIŞ SÜRECİNDE ABD TAARRUZU

18 KASIM Günü ABD Başkanı Ronald Reagan, Sovyet Birliği Liderine dört maddelik barış gündemi içeren bir mesaj yolladığını açıkladı. ABD'nin önerdiği Plan, Batı Avrupa'daki orta menzilli nükleer silahlarla, stratejik silanların azaltılması konusunda görüşmelere başlanmasını, aynı şekilde Avrupa'daki konvensiyonel kuvvetlerin azaltılmasını ve tesadüfi savaş ve ani hücum tehlikesini küçültülmesini içeriyordu.

Sovyetler Birliğinin bu konudaki ilk tepkisi, ABD'nin içten olmadığı, bu yoldan Avrupa'da nükleer silahlara karşı olanlara propaganda yapmak istediği biçiminde oldu.

NATO ülkeleri ise söz konusu planı desteklediklerini açıkladılar.

SCHMİDT — BREZHNEV GÖRÜŞMESİ

22 –25 Kasım günleri arasında Batı Almanya'ya resmi bir ziyaret yapan Sovyet Birliği Başkanı Leonid Brezhnev ile Batı Alman Şansölyesi Schmidt arasındaki görüşmelerin ağırlık noktasını silahsızlanma konusu oluşturdu.

Brejnev: Schmidt ile silahsızlanmayı görüştü.

NATO'nun nükleer silah deposuna dönüşmüş bulunan ve bundan çok rahatsız olan Batı Almanya, özellikle Schmidt, denebilir ki silahsızlanmayı ve silahsızlanma görüşmelerinin olumlu sonuçlanmasını en çok isteyenlerin başında. Çünkü silahsızlanma görüşmelerinin sonuçsuz kalması halinde Batı Almanya ABD füzelerinin topraklarına

timlerin egemen olduğu, sömürünün ve yayılmacılığın yaşattığı bir dizgeydi ve bugünküne benzer olmak bir yana, tam tersine ilkelere dayalı bir dizgeyi oluşturmaktaydı. Osmanlı Devleti de, bu dizgeye, edilgin, ikinci sınıf ve sözde bir üye olarak kabul edilmekteydi. Mustafa Kemal'in önderliğinde utkuyla çıktığımız Kurtuluş Savaşı ve yine Atatürk devrimleri ve dış politikasıyla, Türkiye Cumhuriyeti, Lozan'dan başlayarak *"eşit ve egemen"* bir devlet olarak tanınmış, Avrupalı devletlerle de bu düzeyde ilişki kurmuştur.

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı ertesinde, *"demokrasi ve özgürlük"* ilkeleri çevresinde örgütlenen Avrupalı devletler arasında yer alması, ülkemizde çok partili düzene geçildikten, parlamenter demokrasi *"batılı"* ölçütlere göre işletilmeye başlandıktan sonra gerçekleşmiştir. 8 Mayıs 1949'da, Avrupa Konseyi'ne üye olmaya çağrılan Türkiye, *"Avrupalılık"*'ın yeni özünü kabul etmiş ve Avrupa dizgesinde yerini almıştır. Avrupa Konseyi'nin kurulmasıyla Türkiye'nin üye olması arasında geçen kısa sürede, Türk kamuoyu, Türkiye'nin üyeliğinin hemen gerçekleşmesi için sabırsızlanmıştır. Bundan sonra da Türk hükümetleri ve kamuoyu Türkiye'nin *"Avrupalı"* sayılması konusunda son derece duyarlı davranmışlardır.

Bu duyarlılıkta, kuşkusuz, ülkemizin Avrupa devletleri ile kurmuş bulunduğu iktisadi ilişkilerin payı büyüktür. Avrupa devletleri Türk dış ticaretinde çok önemli bir yer tuttukları gibi, milyonlarca vatandaşımızı yakından ilgilendiren biçimde yüzbinlerce yurttaşımız Avrupa ülkelerinde çalışmaktalar... Ancak, Türk kamuoyunun şimdiye dek Avrupalı sayılmak konusunda gösterdiği duyarlılık, önemli ölçüde, türk insanının bugünkü Avrupanın demokrasi ve özgürlüklere ilişkin temel değer yargılarını paylaşmasından, düşünsel açıdan da kendisini *"Avrupalı"* saymasından kaynaklanmaktadır. Yoksa, *"Avrupalı"* sayılmak, elbette, spor karşılaşmaları ve güzellik yarışmalarında Avrupalılarla birlikte kümelendirilmekten ibaret olamaz.

Son aylarda, Batı Avrupalı devletlerin, Türkiye'de demokrasiye geçiş sorunları ve süreciyle yakından ilgilenmeye başladıkları gözlenmektedir. Bu ilgi, Türkiye'deki son siyasal gelişmelerden sonra Federal Alman Dışişleri Bakanı Genscher'in Ankara'yı ziyareti ve ardından da Avrupa Konseyi ve Parlamentosu'nun Türkiye'yi gündemine

Türkmen: Seçim tarihinin 1982'de açıklanacağını söyleyen Dışişleri Bakanı

almasıyla doruğuna ulaşmıştır. Önce, Avrupa Ekonomik Topluluğu Bakanlar Konseyi Türkiye'ye yapılan yardımın, seçim takviminin açıklanmasına bağlanmış, sonra da bu yardımın kesilebileceğini belirtmiştir. Genscher'in *"Türkiye'de demokrasiye dönüleceğine olan"* inancını belirtmesi ve Dışişleri Bakanı Türkmen'in Strasbourg'da *"seçim tarihinin 1982 başında açıklanmasını beklediği"*'ni ifade ettikten sonra, *"Avrupa kuruluşlarında Türkiye'yi ve Türkiye'nin sorunlarını anlayan dostlarımızın çoğunlukta olduğu"*'nu belirtmesi, Türkiye'nin Avrupa ile olan ilişkileri açısından olumlu gelişmelerdi. Ancak, 7 Aralık'ta Türkiye'ye gelmesi önceden kararlaştırılmış bulunan Avrupa Konseyi heyetinin bu ziyaretinin Türk hükümeti tarafından ertelenmek istenmesi, bu olumlu gelişmelere gölge düşürücü nitelikte görülmektedir. Çünkü, daha önceden yoğun bir takvimin içinden süzülerek bulunan 7 Aralık tarihinde bu ziyaretin yapılamaması, hiç yapılamaması sonucunu da doğurabilecektir. Avrupalı dostlarımızdan anlayış beklemek hakkımızdır. Umalım ki, bu 'anlayış ortamı''nın oluşturulabilmesi için zaman bulabilsinler, Türkiye'nin demokrasiye yakın zamanda geçebileceği için belirtiler saptayabilsinler. Yoksa, Türkiye'nin halkı ve sorumlularıyla, Avrupa ile olan bağlarını koparmak değil, güçlendirmeyi istediğine olan inancımız sonsuzdur. ●

yerleştirilmesini kabul etmek zorunda kalacak.

O nedenle Schmidt, görüşmelerde bir yandan ABD'nin yaptığı önerinin içtenliğine Brezhnev'i ikna etmeye, bir yandan da bu konuda ne gibi bir manevra alanının olabileceğini ölçmeye çalıştı.

Görüşmelerin sonunda silahsızlanma konusundaki görüş ayrılıklarının sürdüğü belirtildi ama, en azından Sovyet Birliğinden bir karşı öneri çıktı. Brezhnev, Avrupa'da nükleer silahların sınırlandırılması görüşmeleri sona erinceye dek ABD'nin Avrupa'ya Cruise ve Pershing 2 füzeleri yerleştirmesini geçici olarak durdurmasını önerdi ve buna karşılık Sovyet Birliğinin de bir iyi niyet gösterisi olarak Avrupa'daki SS 20 füzelerinin bir bölümünü Urallar'ın gerisine çekeceğini bildirdi.

ABD Başkanı Reagan da Brezhnev'in önerisini, 30 Kasım'da Cenova'da başlayan silahsızlanma görüşmeleri için temel kabul ettiğini açıkladı.

Öylelikle, hiç olmazsa iki süper gücün bu konudaki görüşmeleri için bir başlangıç noktası oluştu.

ARAP DORUĞU YARIM KALDI

25 KASIM günü Fas'ın Fez kentinde toplanan 12. Arap Doruğu yarım kaldı. Çeşitli sorunların yer aldığı gündemin ağırlık noktasını, Suudi Arabistan Prensi tarafından hazırlanan ve onun adıyla anılan Fahd Planı oluşturuyordu.

Bilindiği gibi plan İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği tüm Arap topraklarından çekilmesini, Kudüs başkent olmak üzere bağımsız bir Filistin Devleti kurulmasını ve o arada bölgedeki tüm ülkelerin barış içinde birlikte yaşama hakkının kabul edilmesini öngörüyordu.

Başında Libya'nın yer aldığı ve aralarında Suriye, Irak, Cezair gibi ülkelerin bulunduğu bir grup, bölgedeki tüm ülkelerin barış içinde bir arada yaşaması demek İsrail'i tanımak, onun bölgedeki varlığını kabul etmek demektir ve bu da Arap davasını satmak demektir, diyerek plana karşı çıkıyorlardı. Aynı nedenle Doruk, daha ilk gününde dağıldı. Bu bir bakıma Suudi Arabistan'ın yenilgisi diye yorumlandı.

DIŞA AÇILMA ULUSLARARASI SERMAYE İLE BÜTÜNLEŞMEK DEĞİLDİR

- **24 Ocak kararlarından bu yana ekonominin ve o arada bankaların dışa açılması konusu üzerinde ençok konuşulan gündem maddelerinden biri haline geldi.**

TÜRK ekonomisinin ve o arada bankaların dışa açılması konusu, 24 Ocak kararlarından bu yana üzerinde ençok konuşulan bir gündem maddesi haline gelmiş bulunuyor. Ama her konuda olduğu gibi bu konuda da değişik çevreler ayrı şeyler anlıyor, ayrı şeyler söylüyor.

Aslında, Türkiye gibi gelişme sürecindeki bir ülkenin koşullarında ekonominin dışa açılması, döviz gelirlerini arttırma yönündeki çabaların yoğunlaştırılması anlamına gelir. Bu anlamda bir dışa açılma, iç pazara dönük olan sanayiin dış pazarlara yöneltilmesi, mal dışsatımı yanında hizmet dışsatımının geliştirilmesi, yani turizmden, yurt dışındaki taahhüt işlerinden, uluslararası taşımacılıktan ve öteki etkinliklerden elde edilen döviz gelirlerinin arttırılması için gerekli atılımların yapılması demektir. Bunun gibi, uluslararası para ve sermaye piyasalarından daha elverişli koşullarla daha geniş ölçüde yararlanma, işçi dövizlerinin yurda daha büyük ölçüde çekilmesini sağlama yollarının aranıp bulunması demektir.

ULUSLARARASI TEKELCİ SERMAYE İLE BÜTÜNLEŞMEK EĞİLİMLERİ

Kısaca ekonomik alanda dışa açılma, kilit sektörlerle etkinlik kollarında, dış ticarette ve özellikle karar alma sürecinde denetimi yabancılara kaptırmadan ve ekonominin dışa bağımlılığını arttırmadan dünya ile olan ekonomik ve mali ilişkilerin geliştirilmesi demektir. Ancak böyle bir dışa açılma ulusal çıkarların ve gerçek milliyetçiliğin gereğidir.

Ama ülkemizde, milliyetçi geçindikleri halde, aslında uluslararası liberalizmden yana olanlar, bireysel çıkarlarına öyle uygun düştüğü için yabancı sermaye özlemi çekenler, dışa açılmayı, yabancı sermaye ile, uluslararası tekelci sermaye ile, uluslararası finans çevreleriyle bütünleşmek biçiminde anlıyorlar ve böyle bir bütünleşmenin peşinden koşuyorlar.

Bu yoldan ekonomik bakımdan daha da güçlenebileceklerini, öylelikle siyasal yaşama daha çok ağırlık koyabileceklerini ve yabancı tekellerin desteğinde kendi anlayışlarına uygun siyasal görüşleri iktidara getirerek sürekli iktidarda kalmalarını sağlayabileceklerini hesap ediyorlar.

Uluslararası tekelci sermaye ile böyle bir bütünleşmenin gerçekleşebilmesinde temel koşul, bir taş devri liberalizmi olduğundan, ülkenin çıkarlarına, ekonominin yararlarına uygun olup olmadığına bakmaksızın, dış ticaretin alabildiğine serbestleştirilmesini, Türk parasının konvertibl hale getirilmesini, kambiyo denetiminin kaldırılmasını, devletin ekonomik alandan tümüyle çekilmesini istiyorlar. Ve bunu, sanki ülke ve toplum yararına imiş gibi ilgililere ve kamuoyuna sunuyorlar

BANKACILIK ALANINDA ETKİN BİR DIŞA AÇILMANIN YARARI VAR

Ekonominin dışa açılması gibi, bankaların dışa açılmasından da, denetimi yabancılara kaptırmadan bu alanda dünya ile olan ilişkilerin geliştirilmesi anlaşılır.

Bu anlamda bankaların dışa açılması demek, ulusal bankaların öncelikle yurt dışında şube açmaları ya da ayrı tüzel kişiliği bulunan bankalar kurmaları demektir.

Böyle etkin bir dışa açılma, her şeyden önce dış ticaretin gelişmesine olumlu katkılarda bulunur. Örneğin ulusal bankalarımızın yurt dışındaki şubeleri, ülkemizden mal almak isteyen yabancılara, etkinlikte bulundukları ülkenin paraları ile kredi vererek dışsatımın artmasına katkıda bulunabilecekleri gibi, sağlayacakları çeşitli hizmetlerle dışsatımcılara büyük kolaylıklar sağlarlar. Dışsatım ürünlerimizin tanıtılmasında, pazarlanmasında olumlu katkılarda bulunurlar.

Kuşkusuz, benzer yararlar, dışalım alanında da söz konusudur.

Yurt dışında açılacak banka şubeleri, yurt dışında taahhüt işleri yapan müteahhitlere olduğu gibi işçi dövizlerinin yurda aktarılmasında da yararlı olurlar.

Ayrıca, uluslararası sermaye piyasalarına girmede, ülkeye yabancı fon aktarmada etkin olarak dışa açılmış bir banka sistemine önemli işlevler düşer.

AMA EDİLGEN BİR DIŞA AÇILMA SÜRECİ OLUŞUYOR

Ne var ki kimileri, ekonominin dışa açılması gibi, bankaların dışa açılmasını da, uluslararası sermaye ile bütünleşmek biçiminde anlıyorlar. Nitekim İzmir'de toplanan İkinci Türkiye İktisat Kongresinde tebliğ sunan bir banka genel müdürü, dışa açılma konusunda şunları söylüyor: *"Dışa açılmanın veya başka bir deyişle dünya ekonomisi ile bütünleşmenin parasal ölçülerinden en önemlisi ulusal ticaret bankalarının yabancı ülkelerde gösterdiği toplam faaliyet hacmidir... Dünya ekonomik koşulları, gelişmekte olan ülkelerin dış borçlanma limitlerine yaklaştığını haber vermektedir. Yakın gelecekte bu ülkelerin ve doğal olarak Türkiye'nin bu tür doğrudan borçlanma ile uluslararası mali bütünleşmeyi devam ettirmelerine olanak kalmayacaktır... Geriye kalan tek seçenek, Türk Bankacılığının dışa açılarak bu bütünleşmeyi sürdürebilmesidir."*

Böylece saptırılmış bir dışa açılma kavramı, uluslararası tekelci sermaye ile ne olursa olsun bütünleşelim anlayışı, edilgen (pasif) bir dışa açılmayı birlikte getiriyor.

Bu çarpık süreç içinde, bankalarımız dışa açılacak yerde, bankacılık sektörümüzün ya da sistemimizin kapıları uluslararası tekelci sermayeye açılıyor. Nitekim 24 Ocak kararlarından bu yana bankalarımız yurt dışında bir tek şube, o da binbir güçlük ile açabildikleri halde, 2 Amerika, 1 Arap kökenli İngiliz bankası ve bir de İran bankası olmak üzere, Türkiye'de mevduat toplamak da dahil tüm bankacılık etkinliklerinde bulunmak için başvuran dört yabancı bankanın ikisi, şimdiden çalışmaya başlamış bulunuyor.

Bankacılık çevreleri, ayrıca, dört →

beş yabancı bankanın daha Türkiye'de etkinlik göstermek üzere başvurmasının beklendiğini söylüyorlar.

Öyle anlaşılıyor ki, zamanında döviz girdisi bakımından, hammadde, yedek parça bakımından dışa bağımlı sanayilerin kurulmasına ön ayak olan ve öylelikle döviz tüketen bir ekonomik yapının nedenlerinden olan çok uluslu şirketler, uluslararası devler, şimdi de dışa bağımlı bir bankacılık yapısı oluşturmak için kolları sıvamış bulunuyorlar.

ULUSAL BANKALARIMIZ DÖKÜLÜRSE ŞAŞMAMAK GEREK

Böyle edilgen bir dışa açılma süreci içinde, hiçbir bakımdan uluslararası devlerle boğuşacak durumda olmayan ulusal bankalarımız zaman içinde dökülürlerse, buna şaşmamak gerek.

Değerli banka yöneticileri, uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşmek biçimindeki dışa açılma sürecinin ulusal ekonomimiz açısından yaratacağı sakıncaları, bu bizim işimiz değildir diyerek görmezlikten, bilmezlikten gelebilirler. Ama en azından başında bulundukları bankaları düşünmek zorundalar. Bari onları düşünseler. Yoksa Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olacaklar. •

"AH ÖĞRETMENİM VAH ÖĞRETMENİM"

KİRLİBEYAZ saçları, kozasından ayrılmamış pamuk gibiydi. Hani tarlada bembeyaz görünür de *"aman ne güzel"* der insan. Sonra yanına yaklaşıldığında tozdan topraktan, sulamaktan ya da yağmurdan inceden kirlenip o bildiğimiz pamuk rengini taşımaz ya pamuk kozası... Yakından bakıldığında kirlibeyaz bir görünüm kazanır ya...

34 yıl öğretmenlik yapmış, birkaç yıl önce emekli olmuştu. İyice aklaşmış saçları arasında kalmış birkaç tel siyah saç, kirlibeyaz gösteriyordu saçlarını.

Kapıdan girene dek, dudaklarından eksilmeyen mutluluk dolu gülücüğü, salona girdiğinde birden donuklaşmıştı. Kapıda liseli genç kızlar karşıladılar kendisini. Bir amblem iliştirdiler yakasına: *"24 Kasım Öğretmenler Günü Kutlu Olsun"*

Yakasındaki kartta *"Şeref Konuğu"* yazıyordu...

Etrafına bakındı tanıdık bir yüz arayarak. Göremedi mi ne? Tekrar döndü, kapıya yöneldi. Yakasına amblem takan genç kıza yaklaştı. *"Evladım"* dedi, *"Serginin sorumlusu kim, kimden bilgi alabilirim?"*

Elliye yakın insan gezmekteydi sergiyi. Basın mı çağrılmamıştı, yoksa *"Öğretmenler Sergisi"*'ne basın ilgi duymamış mıydı, bir tek ARAYIŞ muhabiri vardı, tablolara bakıp notlar almaya çalışan. Kirlibeyaz saçlı kadın ona yaklaştı *"Oğlum kim buranın sorumlusu acep"* dedi. *"Baktım sen birşeyler yazmaktasın. Belki bilir dedim. Vali, Milli Eğitim Müdürü yok mu burada?"*

24 Kasım *"Öğretmenler Günü"* kabul edilmişti ya. İzmir'de de, bir kutlama programı yapılmıştı. Müzik gösterileri, defileler düzenlenmişti. Bir de resim sergisi açılması kararlaştırılmış, tüm resim öğretmenlerine çağrıda bulunulmuştu. Seçim için bir jüri oluşturulmuş, 50'ye yakın resim seçilmiş ve 25 Kasım günü *"İzmir Resim ve Heykel Müzesi"*'nde bir resim sergisi açılsın denilmişti.

Ne var ki aynı gece orduevinde bir defile vardı. Kirlibeyaz saçlı yaşlı öğretmen *"...yokmu"* diye soruyordu.

26 Kasım tarihli gazeteler Vali Hüseyin Öğütcen, Milli Eğitim Müdürü İsmail Bakış ve Vali Muavinlerinin Orduevi'nde düzenlenen defileyi izlediklerini yazıyorlardı.

Çağrılar yapılmıştı kimi emekli öğretmenlere *'Şeref Konuğu'* olsunlar diye. Geçmiş dönemlerde sürülmemiş, kıyıma uğramamış öğretmenlerle, 24 Kasım *"Öğretmenler Günü"*'nde ders yapmak zorunda kalıp, kutlamalara katılamayanlar gelip izleyecekler umudunu yitirmeden bekleşmekteydiler, sergiye resim veren öğretmenler.

Lale Temelkuran *"Öğretmen"* adlı tablosunda, *"Öğretmeni mi anlatmış, eğitimi mi, öğrenciyi mi"* diye sorular sordururken, Şükran Şaman *"Umut"* demiş tablosuna ad koymuş, aydınlıkları yırtan bir karanlık güneş önünde sevecen köy kızını resimlemişti.

Reyhan İşman *"Başlangıç"*'ında bir genç kızın hayata uyumunu çizmiş, Fahri Sever *"İsimsiz"* demiş, iç dünyasını yansıtmış öğretmenin, *"Hitit Güneşi"* demiş geçmişi çizmişti.

İbrahim Bozkuş'un *"Faytoncu"*-su emeği, uğraşı, alın terini anlatmaktaydı.

"Öğretmenler Sergisi"'nde Vali yoktu, Milli Eğitim Müdürü yoktu. Ya öğretmenler gününü Kutlama Komitesi Başkanı ve Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Ercan Köylü'ye ne demeli?

Kirlibeyaz saçlı emekli öğretmen neden çağırılmıştı oraya?

"Üzüldüm içim burkuldu" diyordu tablo sahibi eski öğrencilerini göstererek *"Bu öğretmenlere kimse sahip çıkmayacak mı?"*

Kalkıp gitmek istedi. .

"Dur" dediler, *"Bir saat sonra Konferans salonunda söyleşi var. Öğretmenlerin sorunları tartışılacak."*

'Ah öğretmenim, Vah öğretmenim" diye dizlerine vurdu kirlibeyaz saçlı emekli öğretmen. *"Sürgün kıyım yetmedi... İlgisizlik yetmedi, şimdi de kendi kendine sorunlarını tartışacaksın ha...'*

Çıkarttı yakasındaki amblemi. Gözlerinde donuk iki damla yaş, kapıya yöneldi. Çıkıp gitti sessizce. . •

"SİYASİ PARTİLERİN TEMSİL EDİLMEMELERİ ÖNEMLİ SORUNLAR ÇIKARTMAKTADIR"

— Anayasa var mı yok mu?

— 1961 Anayasası geçerli mi, değil mi?

Danışma Meclisi'nin çalışmaya başlaması ve komisyonların oluşturulması çabalarıyla birlikte bu ve benzeri sorular daha çok duyulmaya başlandı.

Anayasa'nın hazırlanması için geçecek süreden, nasıl bir anayasa olacağına ilişkin tartışmalara kadar her şey hem yurt içinde hem de yurt dışında büyük bir dikkatle izleniyor ve üzerinde gizli açık yorumlar yapılıyor.

"Dar elbise", "geniş elbise", "bedenimize tamamen uygun elbise" yakıştırmalarından, *"artık değiştirilemeyecek anayasa'ya"* kadar çok şey gündeme getiriliyor.

"Hayır da hayır vardır" anlayışıyla ilk günden karşı çıkılan 1961 Anayasası'nın tamamen gözden çıkarılmasını savunanların yanısıra, *"1961 Anayasası yürürlüktedir".* Bu temel alınmalı ve aksayan yönleri değiştirilmelidir diyenlerin de bulunduğu Danışma Meclisi'nde en çok ilgi toplayan komisyonlardan biri hiç kuşku yok ki Anayasa Komisyonu'dur.

En çok kulisin yapıldığı hatta el altından gizli listelerin dolaştırıldığı, basılıp üyelerin dolaplarına atıldığı Anayasa Komisyonu seçimleri sırasında bu durumu mecliste farklı siyasi fikirlerin varlığına bağlayan üyeler olmuş, *"bu çok normaldir, elbette ki Anayasa dahil her konuda farklı düşünenler olacaktır"* demişlerdir.

Anayasa konusundaki söylenti ve açıklamalar Komisyon Başkanlığı'na seçilen Prof. Orhan Aldıkaçtı'nın Tercüman Gazetesi'ne yaptığı açıklama ile daha da ilginçleşti.

Prof. Aldıkaçtı açıklamasında *"Kamuoyunu yansıtan, kamuoyunun ihtiyaçlarına cevap veren bir anayasa, tekrar devlet adamlarının liderliğinde ...şmak ve gelişmek imkanını bulur"* dedikten sonra *"Yeni anayasanın hazırlanması sırasında, siyasi partilerin yokluğu ne gibi problemler ortaya çıkartır"* sorusunu da şöyle yanıtladı.

"Özellikle siyasi partilerin mecliste temsil edilmemeleri bir takım önemli sorunlar ortaya çıkartmaktadır. Siyasi partilerin yokluğunun, çalışmaların hızlanmasına yolaçabileceği haklı olarak düşünülebilir. Fakat diğer taraftan da, siyasi partilerin kapatılmakla birlikte dünya görüşlerinin ve eğilimlerinin toplumumuzda varolmaya devam etmekte olduklarını dikkate almak gerekir. Yapılacak anayasanın demokratik düzene geçildiği zaman siyasi partilerce uygulanacağı düşünülürse, Anayasa da yukarda bahsettiğim eğilim ve görüşlerin bir ölçü içerisinde yer alması gereği ortaya çıkar."

Prof. Aldıkaçtı

Prof. Aldıkaçtı'nın bu sözleri her kesimde ilgiyle karşılandı ve tartışıldı. Ama Danışma Meclisi Üyesi, Ertuğrul Alatlı'nın tepkisi hepsinden farklıydı.

Alatlı, *"Siyasi Partiler Danışma Meclisi'nden ellerini çeksinler"* dedikten sonra Aldıkaçtı'nın Danışma ve Kurucu Meclis İçtüzüğü'nü ihlal ettiğini bu nedenle hem Aldıkaçtı ve hem de Tercüman Gazetesi için soruşturma açılmasını istedi.

Alatlı, Anayasa Komisyonu Başkanı Aldıkaçtı'nın başkan seçildiği gün Tercüman Gazetesi'ne demeç vererek Anayasa Komisyonu çalışmalarına ilişkin açıklamalarda bulunduğunu söyledikten sonra şunları ekledi. *"Aynı gazetede bir başka yazıda da içtüzük komisyonu'nun çalışmaları teferruatıyla anlatılmış, yasa gereği kapalı yapılan çalışmalar açıklanmıştır."*

Kontenjan üyesi Alatlı *"Anayasanın hazırlanmasında 12 Eylül 1980 öncesinin siyasi parti lider kadrolarından Danışma Meclisi üyelerinin öğreneceği hiçbir şey yoktur. Gölge etmesinler başka ihsan istemeyiz"* dedi. ●

MÜJDELER OLSUN

Jülide GÜLİZAR

"Sayın Rektörlerimizi dinledikten sonra genç kuşaklara saygım daha da arttı. Hocaları olarak sağlam kişiliklerini çok yakından tanıdığım genç kuşağın, özerkliğe, sayın Rektörlerimizden daha layık oldukları inancına vardım."

BU sözler, her zaman yaşlı kuşaklardan, büyüklerden yakınan gençlerin değil. Bu sözler —belki inanmayacaksınız ama— yaşı bakımından hiç de genç sayılmayacak birinin. Hacettepe Üniversitesi Öğretim üyesi Prof Dr. Hüsnü Göksel'in. TV'deki sekiz kişilik tek sesli koro konserini, ünlü REKTÖRLER AÇIK OTURUMUNU seyrettikten sonra, bazıları yaşdaşı, bazıları öğrencisi olabilecek yaştaki Rektörlere tepkisini böyle haykırıyor Hüsnü Göksel. Neredeyse on yıldır, gençlerden yana olan, onlara sahip çıkan, onlara saygısından sözeden bir sese rastlanmadığından olacak, bu ses içini umutla, ışıklarla dolduruyor insanın.

Hüsnü Hoca, bir günlük gazetede yayınladığı yazısında, hocaları ve öğrencileriyle bir bütün olan Üniversitenin onurunu savunuyor. Oysa bu görev herkesten önce, TV'a çıkan o sayın Rektörlere düşmez miydi? Açık Oturumu (!) izleyen bir genç ertesi gün şöyle diyordu: *"Rektörlerin Rektörü sayın Doğramacı'ya ben bir öğrenci olarak sıfır verdim. Öteki yedi Rektöre de kopya çektikleri için sıfır verdim."* Böyle diyen genç yalnız değildir herhalde bu toplumda. Daha on binlercesinin verdiği sıfırlarla bu Rektörler sınıfta kalmışlardır o gece. Şimdi merak ettiğim nedir biliyor musunuz? Bu Rektörlerin, öğrencilerin karşısına nasıl çıktıkları ve nasıl ders verdikleri.

Fransa'da üniversite özerk değilmiş, Almanya'da özerlik kaldırılmış, Amerika'da özerklik yokmuş. miş, mış, muş.. Falanca ülkede şöyleymiş, filanca ülkede böyleymiş.. Sanırız o ülkelerde her söze boyun kıran, kafa sallayan böyle bilim adamları da yoktur. Vaktiyle ekran ve mikrofonlardan *"Hiçbir Radyo—TV kuruluşu özerk olamaz, bizdeki özerklik hiç bir ülkede yoktur"* diye haykıran ve kurumun özerkliğini kaldırtan bilim adamları da gördü bu ülke. Yani bizler alışkınız, yadırgamadık da. Gençlere ne demeli, nasıl anlatmalı kendi kurumunu savunmayan ya da savunamayan bilim adamlaınını?

Anayasa Üniversiteye çok haklar tanımış. Üniversite bu hakları kullanamamış. Gençlere çok haklar tanımış. Gençler bu hakları kötüye kullanmış. Memurlara çok haklar tanımış. Memurlar bu hakları... İşçilere çok haklar tanımış. İşçiler....

Yirmi yıllık Anayasa, bu sürenin beşte dördünde ona karşı olanların elinde kaldı. Bundan söz etmezsiniz. Kabulünün onuncu yılında *"bu Anayasa lükstür"* diyen diyen bilim adamı —Başbakanın mantığıyla kırpılıp-- kırpılıp kuşa çevrildi. Bundan söz etmezsiniz. Suçlu Anayasa, suçlu Üniversete, suçlu gençler, suçlu memurlar, suçlu işçiler. Hani Nasreddin Hoca'

→

MEVSİMSİZ TRANSFERDEN SONRA BEKLENMEDİK İSTİFA

Ve beklenmeyen İstifa;

TÜRK Basını'nda kazandığı saygın yere ve Hürriyet Gazetesi'ne kazandırdıklarına bakanların "Demirkent'siz Hürriyet düşünülemez" dediği bu günlerde Nezih Demirkent istifa etti. Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.'nin Genel Müdürü Demirkent'in istifa haberi bomba gibi patladı ve şaşkınlıkla karşılandı. Yeni çıkacak olan gazeteye bazı elemanlarını kaptıran Hürriyet Gazetesi'nin Nezih Demirkent'in ayrılması ile ortaya çıkacak olan boşluktan etkileneceği tartışılmaz deniyor. Kendi bünyesinden eksiklerini tamamlamaya çalışan Hürriyet Gazetesi'nde Genel Müdürlüğü Erol Simavi'nin üstlendiği öğrenildi. Genel Müdr Yardımcılığına Arda Gedik'in getirildiği Hürriyet'te Genel Yayın Müdürlüğü'nü Çetin Emeç yapacak.

Öte yandan İstanbul'da çıkarılacak olan Güneş Gazetesi'nin basın piyasasında yarattığı dalgalanma ve mevsimsiz transfer sürüyor.

Hürriyet Gazetesi'nin "kulağı delik" ve deneyimle kalemi Cüneyt Arcayürek'in de bu transfer mevsiminde gazete değiştirdiği, haberciliği ve yorumları ile güç kattığı gazetesinden istifa ettiği öğrenildi.

Cağaloğlu'na yeni bir ses getirebilmek amacıyla hazırlanan yeni gazetenin yöneticileri Ankara'da bazı gazetecilerin yanısıra yazarlarla da görüşüyorlar.

Nezih Demirkent

Milliyet Gazetesi'nin araştırma, inceleme ve röportajlarıyla tanınan iyi kalemlerinden Emin Çölaşan'ın da kendisine yapılan öneriyi düşündüğü, transfer konusunda bir karara varamadığı söyleniyor. Yine Milliyet'in doğrulardan yana ve haksızlığa karşı "Teleks"'i ise artık Güneş Gazetesi'nin sütunlarından ses verecek deniyor. Yeni Gazeteden kulaklarımıza gelecek teleks sesinin de Teoman Erel'e ait olacağı bildiriliyor. Bu arada AİTİA Öğretim görevlilerinden Sencer Güneşsoy'un da Güneş Gazetesi kadrosuna geçtiği öğrenildi.

Sık sık yinelenen ve bir ara gerçekleşti gözüyle bakılan büyük transfer yeniden gündeme alınmış gibi. Cumhuriyet'in belgesiz konuşmayan mücadeleci gözlemcisi Uğur Mumcu'nun Hürriyet Gazetesi'ne geçebileceği, bunun sürpriz sayılmaması vurgulanıyor.

nın *"Peki bu hırsızda hiç mi suç yok"* dediği gibi, bu Anayasayı uygulayanlarda, daha doğrusu uygulamayanlarda hiç mi suç yok yani? Üniversitede seçimler şöyle oluyormuş da.. Üniversitede hocalar şu şu şu davranışlar içine giriyormuş da.. Yasal olmayan her davranışın gene yasalarla getirilmiş yaptırımları, cezaları vardır. Bunları uygulamak da Üniversitenin yönetimini elinde tutanlara düşerdi. Neredeydiniz o zamanlar?

Üniversite özerkliği giderek anarşiye dönüşmüş. Peki, anarşinin bir nedeni de özerklikse eğer, özerk olmayan eğitim kurumlarındaki, devlet dairelerindeki anarşinin nedenleri neydi?

Geçelim bunları sayın Rektörler. Çünkü bu tür suçlamalar bilim adamlığına, Hocalığa yakışmayan ucuz karamalardır, ucuz ve çok parlak savunmalardır. Belki bir bakıma görevinizi yaptınız, belki birtakım yerleri ve hakları güvence altına aldınız. Rahatsınızdır belki. Ama kendi kurumunuzu savunamadınız. Öğrencilerinizin önünde TV'daki gibi hiç kekelemeden kendinizi savunabilecek misiniz? Hep söyledim, hep de söyleyeceğim. Birçoklarının beğenmediği bugünkü gençlik, eğer bugün gerçekten beğenilmeyecek bir durumdaysa bu, onların suçu değildir. Bu, onların karşılarında iyi örnekler görememelerinin bir sonucudur. Ama müjdeler olsun ki, bu toplumda iyi örnekler de yaşıyor. Hüsnü Göksel gibi Hocalar da var bu Üniversitelerde. İnanıyoruz ki Hüsnü Göksel'ler daha pek çoktur. Çünkü bu toplum yalnız bir tane Hüsnü Göksel yetiştirecek kadar kısır değildir. Bugün birinin sesi duyuldu. Yarın—öbürgün başkalarının..

Hüsnü Göksel'i okurken benim de içimde büyüklere biraz saygı uyandı. Kendi kurumunu kendi meslekdaşlarına karşı savunmak zorunda kalan Hüsnü Hoca, yalnız öğretim üyelerinin değil, öğrencilerin, tüm gençliğin de onurlu sesidir.

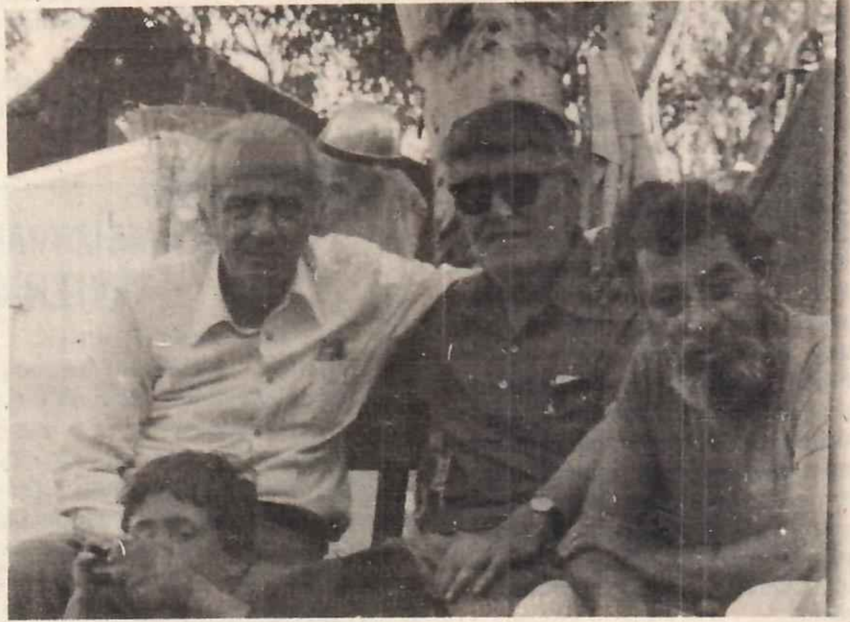
"Sayın rektörlerimizi dinledikten sonra genç kuşaklara saygım daha da arttı. Hocaları olarak, sağlam kişiliklerini çok yakından tanıdığım genç kuşağın, özerkliğe, sayın Rektörlerimizden daha layık oldukları inancına vardım" diyen kalemin kırılmasın, ellerin dert görmesin Hoca. Ellerinden öperiz. •

BİR YİĞİT YÜCE OZAN ÖLDÜ DEDİLER

FİKRET OTYAM

"GÖZÜM BAŞIM ÜSTÜNE

Şu/Dünyada/Ayrılık/Var/Ölüm/Var/İlle de/Zulüm/Var/Gözüm/Başım/Üstüne/Hangi/Kitap/Yazıyor/Kardaş/Ben/Çalışam/Eller/Ala.

Antalya'da düzenlenen "Enver Gökçe okur gecesi'nden" önce Rıfat Ilgaz, Enver Gökçe ve Fikret Otyam

VE Haber geldi ki..

Tüm Kara Haberler gibi, telgraftan tez:

"Enver Gökçe'yi yitirdik"

Halkının mutluluğu için mısra döken, mapus damlarına tıkılan, türlü zulüm reva görülen, sürgüne uğratılan, işkence gören, yokluk ve yoksulluk çektirilen, ama tüm bunların rağmına direnen, karşıkoyan, yüce başını eğmeyen ve ölene dek onurlu bir yaşam sürdüren, en yakınlarından, yakın bildiklerinden asıl zulmü gören (kimi çevrelerde var iken yok sayılan bu da bir başka işkencedir O'nun için) bir yüce ozan idi Enver Gökçe, O'nu var sayan, kabullenen Türk halkının başı sağ olsun.

Yalnızlık ölümden beter imiş. Bu beteri çok çekti, nice çektiklerinin yanı sıra! Hastalık da; zulumdan, işkenceden, hücrelerde et kemik çürütmekten, bir lokma ekmeğe muhtaç bırakılmasından elbette yakasını boş koymadı yıllar yılı ve dostları O'nu zorla, koca bir çınarı kökünden sökercesine çekip aldılar doğunun ücra bir köyünden, kendi köyünden alıp bağırlarına bastılar Ankara'da. Bir külçe idi Ankara'ya getirilende, kapıp koyvermişti kendini ama yine şiir düşünerek, şiir yazarak, çeviri yaparak halkı için, halkının onurlu bir yaşamı için, yaşam savaşı için elleri ayakları tutmayanda da!

Pasaportunu söküp alanadek çektiklerini ben bilirim!

"Sosyalizmin" nimetini Sofya'da tattı, sayrılar evinde, aylarca ve toprağına sağlam gibi dönende Ankara'da Huzurevinde buldu kendini sevenlerinin arasında, ağlar idi bir *"dostu"* görende, iyi yürekliler ağlar, kınanmak düşman başına bile değil.

1940 kuşağının bu yılmaz savaşçısı kavgacısı mısra dökücüsü, güç vericisi, birlikçisi, dirlikçisi, barışçısı Enver Gökçe'nin büyük bir suçu, büyük bir kusuru var idi, bundan kattılar Şansaryan hanının hücresine iki yıl, →

bundan kattılar mapus damlarına yedi yıl, bundan sürdüler, bir göçmen kuşu eylediler, zından ettiler gençliğini, hep bundan, hep bundan, suçu ki her kula nasip ola: *"Yurtseverdi"*..

Yaman meraklanıyorum, O'na akla gelmez işkenceyi reva görenler acep sağm'ola? Ardından söylenenleri okudularm'ola? Öldülerse Enver'e olduğu gibi ağıtlar düzüldü mü ardlarından? Sanmam ki, hiç sanmam. İşte işkence yapanlarla, yapılan arasındaki fark.

Bıldır 67.5 yaşındaydı Rifat Ilgaz, şimdi yetmişini de geçti.

1940 kuşağının çektiği acıları anlatıyordu, çektiklerini, yorumunu da yaparak, yalansız dolansız, halkının mutluluğuna soyunmuş, halkının mutluluğu için yola çıkmış herhangi bir devrimcinin başına gelebilecekleri, gelenleri ve gün batıyordu Gazipaşa'da, yeni bir günü ışılatmak için. *"Enver çok hasta, hasta ama, Metin Demirtaş yazdı ki uçakla getirteceğiz, ya da bir arkadaşın arabasıyla, onuruna bir gece düzenlediler, ben de şiirlerini resimledim, yarın akşam Antalya'da."*

Bıldır 67.5 yaşındaydı Rifat Ilgaz, hemen aldı sözü ağzımdan *"Ben de geleceğim, bu bizim O'na karşı da bir görevimizdir."*

Ertesi günü gün batanda Antalya'da idik, yine onurlu bir yüce ozan Metin Demirtaş'ın konuğu idi Enver, çadırda. Çocuklar gibi sevindi, mutluydu, ışıl ışıldı gözleri ve ağlıyordu heyecandan, bu sevinç gözyaşıydı, bu dostların ilgisinin, yakınlığının gözyaşlarıydı ve gece başlayanda yediden yetmişe binlerin arasında zangır zangırdı heyecandan, kıvançtan, halkının arasındaydı, halkı gelmişti yediden yetmişe, çoluklu çocuklu, kadınlar, analar, bizim kadınlarımız bizim analarımız, gençler, gençler, ihtiyarlar hep O'nun için toplaşmışlardı Antalya semasının altına.

Ertesi gün sarılıp ayrıldık yanından, Metin epek konut etti, daha da göremedim, aldım haberini *"Enver Gökçe'yi yitirdik"* sözcükleriyle.

"Kore/Dağlarında/Tabakam/Kaldı/Mapus/Damlarında/Özgürlüğüm/Hay/Meri/Kekliğim/Yeter/Çektiğim/"

Ve yetti çektikleri o güzelim yüreği sevgi, umut dolu inanç dolu yüreği tık diye duranda. Kendi gitti, şiirleri kaldı yadigâr, ışık.

Ve bazı ozanlar için de bir Enver Gökçe "kâbusu" böylelikle noktalandı, ama onların da başı sağolsun ne de olsa "şair" yüreği taşıyorlar, bilmem toprağa verilende oradalar mıydı?

....

Ve Cumhuriyet'te çift sütun bir ilan:

"Ülkemin dağından, taşından, yaylasından, ovasından ses getiren ozanımız ENVER GÖKÇE öldü. Yüreğimize gömdük. Bir Okuru"

"BOZULAN TARİH BAHÇESİ"

Arayış'ın 40. sayısında *"Olayların Yorumu"* başlıklı *"Bozulan Tarih Bahçesi"* adlı yazıyı kim yazdı, bilemiyorum, ama bildiğim, bu yazının başında yada sonunda adımın olmasını istemekti.

"Ordunun ve halkın Cemal Agası"'nı yakından tanımak mutluluğuna erişmiştim. Anlatımsız bir sevgiydi yüreğimdeki, O'na karşı.

Tedavi (!) için Amerika'ya *"uçurulacağı"* gün, O'nu, çok sevdiği *"Basın kuşları"*'ndan ırak tutmak için bindirileceği uçağı çook uzaklara çekmişlerdi, kimler, ne bileyim? Üzeri açık siyah bir arabadaydı, bizler, yüreklerimiz bir tuhaf acı içinde dizelenmiştik, basın için ayrılan, kordonlarla çevrilen yerde, araba yavaş yavaş geliyordu, siyah bir şapka vardı başında, basın kuşlarını görünce titreyen eliyle çıkardı siyah şapkasını, tam önümüzden geçerken gözlerine baktım elimde olmayarak, baktım ve nemliydi, buğuluydu gözleri, iyi anımsıyorum arkadaşlarıma dediğimi, *"Bu Cemal agayı son görüşümüzdür"* ve öyle olduruldu!

Anıtkabir dışında, bir çimenlikte artık yatacağı yer deşilende, yataklananda da oradaydım, Ata'ya çiçek koyanda bazı görevlerim nedeniyle, elbette Cemal Aga'ya da bir çiçek bırakıvordum yüceliğini yaşıyarak. Çimler arasındaki o sapsade mezarı, öğrendim ki buradan sökülecekmiş! *".... Böylece yakın tarihimizin çok anlamlı bir sayfası da son selamını verip, sahneden çekiliyor. Tarih yapraklarından çıkarılıp atılan bir 27 Mayıs günü ve onun son kalıntısı 'mütevazi' bir mezar"*

Dönemin Savunma Bakanına yazdığı mektup biz gazetecilerin de eline sızanda tam manşetlik, yani sekiz sütunluk bir cümlesi hiç yitmez aklımdan:

"İyi Yolda Değilsiniz"

Kimi kişiler vardır, herkes gibi ölürler, toprağa konulurlar, buraların deyimiyle *"yataklanırlar"*, ama, Enver Gökçe için gazeteye verilen ilânda →

İZMİR'DEKİ SERGİLER

RESİM VE HEYKEL MÜZESİ:

Aralık başında Hale Sontaş'ın açacağı resim sergisi 1–13 Aralık tarihleri arasında izlenebilir.

VAKKO SANAT GALERİSİ:

17. ve 19. Yüzyılları yansıtan *"Batılı Sanatçılar Gözüyle Türkiye"* adlı gravür sergisi 28 Kasım'dan itibaren sergilenmeye başlandı.

FÜZAN GALERİ:

24 Kasım'da açılan Mustafa ASLIER resim sergisi 25 Aralık'a kadar sürüyor.

AKBANK SANAT GALERİSİ:

Cemalettin ÇORLU ve Bedri KARAYAĞMURLULAR'ın birlikte açtıkları resim sergisi 6 Aralık'a kadar izlenebilir.

İŞ SANAT GALERİSİ:

Halikarnas Balıkçısı'nın mezarının yapımına katkıda bulunmak amacıyla bağışlanan değişik sanatçılara ait tablolar sergileniyor.

ANKARA'DAKİ SERGİLER

TAKI: İbrahim Balaban'ın "Erenler" konulu resim sergisi, 1 Aralık 1981 Salı gününden 19 Aralık 1981 gününe kadar izlenebilir.

VAKKO: "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" yarışmada ödül kazanan eserler sergileniyor. 1 Aralık 1981 Salı gününden 31 Aralık 1981 gününe kadar izlenebilir.

TURKUVAZ: "Baykal ailesi resim kolleksiyonu" resim sergisi, 3 Aralık 1981 gününden 17 Aralık 1981 gününe kadar izlenebilir.

EVRENSEL SANAT GALERİSİ: "Ruzin Gerçin" resim sergisi 2 Aralık 1981 gününden 14 Aralık 1981 gününe kadar izlenebilir.

denildiği gibi, aslında, kimileri yani buna lâyık olanlar *"Yüreğimize"* gömülürler, Cemal Aga da bunlardan birisidir benim için.

"DALAĞIN BÜYÜK"

1943'lerde, İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisinde öğrenci iken bir sağlık sorunumla ilgili beni muayene eden doktor "Dalağın büyük" demişti. O yıllarda da gün aşırı titriyordum resim yaparken, Hocam Bedri Rahmi, *"git eve yat"* diyordu, titreyerek varıyordum pansiyona, odada ne varsa alıyordum üzerime, titriyordum durmadan, sonra bir ateş basıyordu bedenimi, sonra sırılsıklam bir ter ve gözlerini açanda bakıyordum dudaklarıma, mısır gibi patlamış, bu uzun süre devam eden sıtma nöbetlerimdi! Babam ilçenin tek eczacısıydı ama, o savaş yıllarında bana da bulamıyordu kinin iğnesini, Atebrini, kimi kez kinini, tüm halk kırılıyorduk sıtmadan zangır zangır ve dalaklarımız büyüyordu elbette, gözlerimizin feri, dizlerimizin dermanı yoktu, karışlarımız büyük, rengimiz soluk, kirli sarı, kimi de kanarya sarısı, Atebrin denilen ilaçtan, hele biz çocukların!

Gün oldu, Devlet, adı üzerinde Devlet, o zından, o cehennem Karasu bataklığını kurutmaya durdu, sıtmanın yatağını, sivrisinek yuvalarını. Yıllar sürdü çalışmalar ve Devlet doğayı yendi, arka tutuldu sular... Kısmen de olsa kurutuluyordu o zından bataklık, ne ki o yıllar Bulgaristan'dan anayurda gelen göçmenlere evler bu bataklığa yapılmış idi!. Görmediğimiz büyüklükte mandaları vardı göçmenlerin, koskocaman, dipdiri, korkunç boynuzlu mandalar, insanlar al yanaklıydı, insan irisi idiler, kadını kızı, eri, gün geldi solup gitti pembelikleri, mum gibi erimeye durdular, mandaları yok oluyordu ortalıktan, ötelerde batıyorlarmış bataklığa ve bataklık yutuyordu debelendikçe o koca mandaları, sıtma kırıp geçirdi göçmenleri ve gün geldi terkedildi evler, pesperişan olmuşlardı, sonra gül geldi kökü kazındı sıtmanın, ne iğneye gerek kaldı ne kinine. Uzun bir dönem yaşadı Türk halkı sıtmasız.

Röportajlar için yurdu dolananda bu illetin canlandığını acıyla görüyordum, özellikle Çukurovada, Maraş'ta pamuk ve çeltik tarlalarında çalışan tarım işçileri arasında gün geldi fırtına gibi esmeye başlamıştı sıtma, yeniden dirildi!

Sıtmalı bir insan olarak, üç metreye iki metre boyunda bir resim yapmış idim 1952 yılında, adı SITMA idi ve o kocaman tablom o yıl açılan Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne katılmaya hak kazanmıştı, serginin açılışından birgün önce sergiyi gezen zamanın Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri dellenmiş resmi görünce ve anlattılar ki *"İndirin bunu"* diye bağırmış, *"Olmayan şeyin resmi nasıl yapılır?"* Ve paldır kültür alaşağı etmişler benim *"Sıtma"yı* !.. O yılın sergi kataloğunda adı, eni boyu vardı da kendi olmamıştı! Sıtmanın da bırakmadım peşini, nerede gördüysem sıtmalı, araştırdım, hastalık gün gün yayılıyordu, durmadan yazmış, uyarmıştım, yıllar yılı.

Doğduğum, sıtmalandığım Aksaray'dan bir haber var Cumhuriyet gazetesinde, birlikte okuyalım mı?

Aksaray Sıtma Savaş Şubesi Kapatıldı

NİĞDE, (Cumhuriyet)— Niğde'ye bağlı Aksaray ilçesi ve çevresinde bulunan bataklıkların kurutulmaması sonucu ortaya çıkan sıtma olayının önü alınamazken, Aksaray ilçesinde bulunan Sıtma Savaş Şubesi kapatılarak Sağlık Ocağına dönüştürüldü.

Sıtma mikrobunun Aksaray'da 10 yerleşim bölgesinde görüldüğünü belirten vatandaşlar, Sağlık Ocağı'nın müdahale alanının takviye edilmemesi halinde önümüzdeki yıl daha da yaygınlaşacağını söylediler.

Sıtma Savaş Şubesinin kapatılarak Sağlık Ocağına dönüştürülmesine karşın çocuk aşılarının hiç bulunmadığını söyleyen halk, konu ile ilgili olarak şöyle dediler:

"Çocuklar için önemli olan aşıları bulduklarında eleman yok, eleman bulduklarında da aşı yok diyorlar. Biz de zorunlu olarak çocuklarımızı çevre ilçe veya illere götürmek zorunda kalıyoruz.")

"En büyük anarşist sivri sinektir, nerede görülürse kafası ezilmelidir" desem, dinleyen çıkarm'ola?

"Uykudan Önce"'nin Adile Teyzesi dedi ki: *"Yurdun herbir yanında olan öğretmenlere selamlar saygılar"* Al benden de nerde olursa olsunlar selam eder, günlerini kutlarım! •

FİKRET OTYAM VE FİLİZ OTYAM'IN SON ÇALIŞMALARI ANTALYA'DA SERGİLENECEK

FİKRET Otyam ve eşi Filiz Otyam'ın "Emeğimiz" adlı beşinci resim ve kilim sergileri 5 Aralık'da Antalya'da açılacak.

Antalya Güzel Sanatlar Galerisinde açılacak ve 20 Aralık akşamına kadar açık kalacak sergide Fikret Otyam'ın kırka yakın yağlıboya yapıtı ile Filiz Otyam'ın onbeş özgün kilimi Antalya'lı sanatseverlere ilk kez sunulacak.

Üç yıldan beri Antalya'nın Gazipaşa ilçesinde çalışmalarını sürdüren Otyam'ların son çalışmaları 1982 baharında Ankara'da daha sonra da İstanbul'da sergilenecek.

"Emeğimiz" adlı ortak beşinci sergileri için Fikret Otyam şunları söylemiştir:

"Biz de istiyorduk, Antalya'lı sanatseverler de ısrar edince 1981 yılının son sergisini Antalya'da tarifsiz güzel bir eski yapıda olan Antalya Güzel Sanatlar Galerisinde açmamız kesinleşti, sevindik. Üç yıldan bu yana Gazipaşa'da yaşıyoruz, burası bize —ne yoksunluklar olursa olsun— yoğun bir çalışma olanağı sağladı, eşim burada öğrendiği ve curfalık dokuma tezgahında ürettiği özgün kilimler yerli halk arasında büyük ilgi topluyor. Benim resim çalışmalarım ise Güneydoğu ve Doğu anadolu insanlarının yaşamlarını içeriyor. Kısa bir süre önce lise ve ortaokul öğrencilerinin açtıkları ortak sergiye biz de bazı resim ve kilimlerimizle katıldık, şimdi sıra Antalya'da. Eğer Antalya ilçeleri kaymakamları, belediye başkanları ya da Halk Eğitim Merkezi ilgilileri salon sağlarlarsa çalışmalarımızı ardı ardına ilçelerde sergilemek istiyoruz." •

ALINAN TEMEL HAKLAR

- **Yüksek Öğretim Kurumlarının, yürütme gücünün bir siyasal parti denetiminin eline düşürülmesi sonucu ne durumlarla karşılaştığını, ne tür haksızlıkların o kurumlara karşı işlendiğini görüp buna tanık olduktan sonra çalkantıya dönüşen bunalımlardan kurtulmak için önlemlere nasıl başvurulduğunu ve üniversiteye özerkliğin ne zorluklarla sağlandığını unutmamak gerekir.**

- **Profesör ve doçentlerin yeni yasadaki (resmi veya özel başkaca her hangi bir iş göremezler) yasağıyla, anayasal temel hakları ellerinden alınmaktadır.**

ŞU Yüksek Öğretim Yasası, basında kurşun yağmuruna tutuldu. Sanırım ülkemizde hiç bir yasa daha doğduğu gün böylesine yumrukları sıktırmamış, bir taşlama duvarına dönüşmemiştir. Bu yasanın Üniversite ve yüksek okullar için bir çukur kazdığını ileri sürenlerse bilim uğraşının içinde olanlar, bu uğraşıyı yıllar yılı sürdürenlerdir. Oysa, Televizyonda bir kaç öğretim üyesi bu yasanın özerkliği bozmadığını Üniversiteye eskiye oranla daha da iyi ve sert bir disiplin denetim düzeni getirmesinin çok yerinde olduğunu kolayca ortaya atıverdiler. Düşünüyorum da toplumumuzda bilim adamlarımızdan bile her tür yeniliğe kolayca uyuveren uzak art düşüncelerden öznel amaçlara tutunuveren kimseler çarçabuk türeyiveriyor. Hani şu Üniversite özerkliğinin 1961 Anayasasında yer almasını zorlayan nedenler, süşmeler, çırmalamalar ne çabuk unutuldu? Bir zamanlar yürütme gücünün elinde bilimsel, yönetsel ve mali yönlerden oyuncak durumuna getirilen Yüksek Öğretim Kurumları ve Üniversiteler için yıllarca savaşıldı, özerklik savunuldu, çetin ve çarpıcı itiş kakış savuşturularak üniversite özerkliği elde edilebilmişti. Peki şimdi biz o ülke değil miyiz?

Yüksek Öğretim Kurumlarının, yürütme gücünün ve siyasal parti denetiminin eline düşürülmesi sonucu ne durumlarla karşılaştığını, ne tür haksızlıkların o kurumlara karşı işlendiğini görüp buna tanık olduktan sonra çalkantıya dönüşen bunalımlardan kurtulmak için önlemlere nasıl başvurulduğunu ve Üniversiteye özerkliğin ne zorluklarla sağlandığını unutmamak gerekir. Bugün yeniden eski ortamın yartılacağı bir alan hazırlanıyor Üniversitede. Oysa, biz bu yoldan geçtik, dersimizi aldık. Demokrasiye geçişten çok kısa süre sonra 1960 öncesi ortamın oluşturulacağında bir kuşku var mı? Eğer yoksa bu yapılan nedir? Eğer varsa amaç nedir? Televizyonda bir kaç kişilik bilim adamının dışında Üniversite çoğunluğunun bu yasayı büyük bir homurtu ile karşıladığından kimsenin duraksadığı görülmüyor. Çünkü basında çıkan yakınmalar bu durumu kolaylıkla kanıtlamaktadır. Bu nedenle bu gereksiz kısır döngünün ülke çıkarına ve yararına bir düzen getireceğine inanmak çok zordur.

Yüksek Öğretim Yasasının bir 36. maddesi varki Öğretim Üyelerinin temel haklarını ellerinden almaktadır. Üniversitede sürekli olarak görev yapacak öğretim üyeleri için öngörülen yasaklama çok ilginçtir. Prof. ve Doçentlerin tüm çalışmalarını üniversiteye vereceklerini belirledikten sonra bu maddede şöyle deniyor: (Yüksek Öğretim Kurumlarından başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmi veya özel başkaca her hangi bir iş göremezler, ek görev alamazlar, serbest meslek icra edemezler). Buradaki yasaklama anayasal hakları tepelemektedir. Hele (resmi veya özel başkaca her hangi bir iş göremezler) yasağının içine ileride yürütme organı neler yerleştirecektir neler? Örneğin Prof. veya Doçent bir derneğe, bir bilim ve araştırma amaçlı da olsa bu tür derneğe bile üye olamaz. Profesör, ve Doçentler bu kurallar karşısında geçimlerini sağlamak amacıyla bir besin ve tüketim kooperatifine, hele hele konut yapmak üzere kurulacak bir kooperatife bile giremeyeceklerdir. Öğretim Üyelerinin böylesine dar bir aralıkta sıkıştırılmalarının ne yarar getireceğini düşünemiyorum. Kaldı ki 14/7/1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 28. maddesi bile tüm Devlet Memurlarına bu tür hakları tanımıştır. 1961 Anayasası Bilim ve Sanat Özgürlüğünü temel hak olarak tanımış idi (Madde 21). Öğretim Üyelerinin bu haklardan yoksun tutulmalarının anlaşılan tek amacı, onları Üniversiteden başka hiç bir yerde çalıştırmamak. Ama bu amacın anayasal hakların kısıtlanarak yürütülmesinin demokratik tüze devleti düzeni ile bağdaşmayacağını da unutmamak gerekecektir.

1961 Anayasasası Bilim ve Sanat Özgürlüğünü, kitap ve broşür çıkarma hakkını tanımış idi (334 sayılı Anayasa Madde 21, 24). Yüksek Öğretim Yasası Üniversite dışında öğretim üyelerinin (serbest meslek icra)

→

ÇAĞDAŞ GAZETECİLER DERNEĞİ YILIN GAZETECİSİNİ SEÇİYOR...

ÇGD geleneksel yılın gazetecileri yarışmasını bu yıl yeni yönetmeliğine göre yapacak. İlk kez bu yıl Anadolu Basını, üç büyük kent basınından ayrı olarak değerlendirilecek.

Bu iki dalda, Makale, Fıkra, Haber, Röportaj, Mizanpaj, Karikatür, İnceleme-araştırma, Fotoğraf, Spor (Haber, makale, söyleşi, vb) türlerinde.

Radyo-TV dalında ise Radyo Programı, TV Programı, Radyo-TV haberi ve TV Haber Kameramanı türlerinde ilk üç sıraya giren yapıtlara ödül verilecek.

Yarışmaya katılmak isteyenlerin 15 Aralık 1981'e kadar yapıtlarını üç kopya olarak, (TRT'den katılacakların program bantı, filmi ya da metnini) Mithatpaşa Cad. 22/28 Ankara adresine göndermeleri gerekiyor.

Yapıtlar, ÇGD, BYYO, TRT ve basın temsilcilerinden oluşan bir jürice değerlendirilecek. •

edemeyeceklerini buyuruyor. Öyle ise bilim adamlarımız kitap yazamazlar mı, bilimlerini sanatlarını yürütemezler mi? Resim, tablo, yontu yapıp proje çizip sergileyemez, satamazlar mı? Hak ve özgürlüklerin bu tür kısıtlamaları devletin niteliğini değiştirir ve özellikle tüze devleti kavramına ters düşer. 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Yasa, Konseyce kabul edilerek yayımlanan ve yayımlanacak olan yasaların 9 Temmuz 1961 günlü ve 334 sayılı Anayasa yargılarına uymayanları Anayasa değişikliği olarak yürürlüğe gireceğini belirlemişti. Bu durumda 2324 sayılı yasa karşısında Yüksek Öğretim Yasası, öğretim üyelerine 1961 sayılı Anayasa ile tanınan temel haklardan Bilim ve Sanat Özgürlüğü, Kitap Broşür yayınlama haklarını kaldırıyor mu? Kaldırıyorsa bu temel hakların kısıtlanması, daha doğrusu yok edilmesi doğrultusundaki tüze devletinin durumu ve adı nedir? Eğer kaldırmıyorsa serbest meslek yapmayı yasaklayan kuralın uygulama yeri ne olacaktır? Yayın yapamayan bir Üniversite düşünülemez. Oysa yasanın 22. maddesi Öğretim Üyelerinin görevlerini belirlerken (Yüksek Öğretim Kurumlarında, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapma)yı istemektedir. Bu durumda aradaki çelişkinin çözümü ileride yönetimi yürütecek ve çoğunluğu yürütme gücüne dayalı kurumların yorumuna bağlı kalmaktadır. Öye olunca da Üniversitelerde çok geçmeden dirliğin bozulacağı bugünden kavramamız gerekir.

ASİSTANLAR

Söz konusu yasada Asistanlar ve bunların Üniversiteye giriş ve orada ilerleyişleri için bir yöntem belirlenmemiştir. Ülkemizin gereksinimi yanında Asistansız Üniversite yöntemi, hele kalabalık sınıflarda tek Profesörün bir konferansçı durumuna düşürülmesi ilginç görülmektedir. Bugüne değin asistanlık bilim adamı olmanın ilk basamağında yer almak anlamında idi. Belki yardımcı doçentlik ile bu eksiğin giderilmesi isteniyor. Oysa, eski yasada Doçentler de Öğretim görevlisi idiler.

Eğreti direkler yapıyı çabuk devirir. Bu ülkenin çelimsiz kurallarla sık sık düzensizliğe dönüşen çalkantılarla yitirecek zamanı kalmamıştır. ●

YÖK tartışmasına katılan öğretim üyeleri

ÖĞRETİM ÜYELERİNİN GÖZÜ İLE ÜNİVERSİTE

Yüksek Öğretim Kanunu'nu tartışmaya devam ediyoruz. Bir hafta on gün içerisinde eskimeye başlayan YÖK iki konuda düzeltildi.

Sınav hakkının kısıtlanmasına ilişkin hüküm değiştirildi. Ayrıca, çalışarak okuyan öğrencilere "birinden birini seç" şeklinde zorlayıcı hüküm de Başbakan Bülend Ulusu'nun açıklaması ile bir esneklik kazanmış durumda. Başbakan Ulusu "soruna çözüm bulunacağını" söyledi.

Öte yandan sayıları bini aşan öğretim üyeleri yazılı açıklamalar yaparak Yüksek Öğretim Kanununu ve televizyonda rektörlerin yaptıkları açık oturumu kınadıklarını bildirdiler. Ayrıca bazı öğretim üyeleri de istifa ederek YÖK'na tepkilerini somutlaştırdılar.

Bu gerçekler ışığında tartışmamıza katılan sayın öğretim üyelerinin açıklamalarını daha bir ilgi ile okuyacağınıza inanıyoruz.

EMRE KONGAR
Yeni yasanın genel ilkesi, genel havası şu: Bu üniversite veya yüksek okul denilen kuruluşlar kurum olarak güvenilmez kuruluşlardır. Bunların kendilerini denetim ve yönetim hakkı olmamalıdır. Çünkü bunlar kendi kendilerini yönetim ve denetimi beceremiyorlar...
Yasanın, egemen tavrı güvensizliktir. Bu güvensizliği çözücü olarak önerdiği yol ise çözüm yolu değildir.
... Güvensizlik eğilimiyle birlikte ortaya çıkan diğer bir eğilim ise demokrasiye inançsızlıktır...
Yasanın birçok amacı yanında, yan amaçlarından biri de teröre ve şiddete bir daha dönülmemesini sağlamak ise, bu hükümler böyle bir dönüşü engelleyici değil, böyle bir dönüşü hızlandırıcı nitelik taşıyorlar...

ARAYIŞ— Efendim, yasa yüksek öğretimi düzenlemeyi amaçlıyor. Tek başına bu yeterli midir?

KONGAR— Eğitim bir bütündür. Üniversite eğitimi de, yüksek öğrenim de, ilk ve orta öğretimin bir devamıdır. Hepimiz biliyoruz ki Türkiye'de ilk ve orta öğretim akılcı olmaktan verimli olmaktan çok uzaktır. Şimdi siz milyonları etkileyen ilk ve orta öğretimi olduğu gibi bırakıp veya marjinal değişiklikler yapıp bunun bir uzantısı olması gereken yüksek öğrenimi düzenlemeye kalkarsanız yapacağınız her türlü düzenlemenin başarısız olacağını ben size şimdiden söyleyeyim. Bunun esası şurada yatar:

Eğer siz ilk ve orta öğretimini bu öğretimi bitiren insanların istihdam edilebileceği bir hale getirirseniz, o zaman üniversite giriş sınavını kısıtlamanıza veya üniversitedeki eğitimi biçimsel olarak zorlaştırmanıza gerek kalmaz. Sorun üniversiteden önce verdiğiniz eğitimin işlevsel olup olmadığı sorunudur.

ARAYIŞ— Sn. Kongar; Çok tartışılan bir sorun var. Üniversite ve Anarşi ilişkisi. YÖK açısından olabildiğince kısa bu konuya değinir misiniz?

EMRE KONGAR— Şimdi, efendim, Üniversite Yasası veya başka yasaların 12 Eylül'den sonra çıkarılan tüm yasaların bir genel toplumsal ve siyasal amacı var. Bunu hepimiz biliyoruz. Çok genel bir biçimde ifade edildiği zaman toplumu bir daha 11 Eylül 1980 gününe getirmemek. Yani, Türk vatandaşlarının günde ortalama otuza varan bir cinayet salgını ile karşı karşıya kalmasını engellemek. Şiddet ve teröre karşı çıkmak.

→

Şimdi, oturup soğukkanlı bakmak lazım. Genel anlamda... Şiddet ve terör günde otuza yakın cinayeti nasıl uygulayor? Nasıl ortaya çıktı? Nasıl önlenir? Bir defa hemen şunu belirteyim ki, biz dünyada öyle bir ıssız adada falan değiliz. Türkiye gibi başka ülkeler var. Bugün bazı Orta Amerika ülkelerinde, Güney Amerika ülkelerinde Türkiye'nin 11 Eylül'e geldiği andaki durum yaşanıyor, hatta ileri gidilerek yaşanıyor. Bir de bunları görelim. Ben hemen ipucu vereyim, nerede devlet bu anarşi ve terörün bir tarafı olmuşsa orada bu olaylar tırmanıyor. Nerede tarafsız ise tırmanma orada yok. Bir defa bunu belirtmek istiyorum. Bununla konuyu bırakayım, çünkü konumuz değil. Şimdi Türkiye'ye gelelim ve yüksek öğrenim yasası bakımından konuya bakalım:

Böyle bir ortamı, sayın Bulutay'ın da çok iyi belirttiği gibi; bilimin gelişmesi için gerekli olan özgürlük ve özerklik ortamıyla da birlikte düşündüğümüzde, üniversiteden tartışmayı, kararlara katılmayı ve uygulamadaki ortak sorumluluğu yok etmek, doğrudan doğruya şiddet ve anarşinin üniversiteden tartışmayı, kararlara katılmayı ve uygulamadaki ortak sorumluluğu yok etmek, doğrudan doğruya şiddet ve anarşinin üniversitelerden kökünün kazınması değil,

K.Göymen, S.Keyman, N.İnan ve E.Kongar

üniversiteleri şimdiye kadar olmadığı oranda terör ve anarşiye kurban etmek anlamına gelecektir.

Burada bir parantez açmak istiyorum; bütün Türk milletine ve yöneticiler başta olmak üzere herkese şunu söylemek isterim:

Geçtiğimiz dönemde belki üniversiteler anarşi ve terörün sebebi olmadılar ama, en değerli evlatlarını buna kurban verdiler. Şimdi büyük bir isyan içinde şunu söylemek istiyorum:

Az gelişmiş ülke aydınının, yani az gelişmiş ülkedeki üniversite mensubunun kaderi bu mudur? Ya terör ve şiddet açısından birtakım katiller sizi öldürecek, veya öyle bir yasa çıkacak ki size güvenmeyecek. Sizin kendi kendinizi yönetme hakkınızı elinizden alacak. sürekli bir iş ortamında, güvensiz bir iş ortamında bırakacak. Az gelişmiş ülke aydınının kapanı diyorum buna. Ya bir takım bireysel katillerle karşı karşıya kalmak ya da kendisine hiç bir hak ve özgürlük tanımayan bir yönetim çerçevesi içine sıkışmak.

Şimdi çok hızla geçersek, ileriki yıllarda anarşi ve terörün yeniden hortlamasını önlemek için, bu tartışma ortamını ve barışçı yolları her yerde ve özellikle üniversitelerimizde gerçekleştirmemiz lazım. Bu yasanın bunu gerçekleştirmek değil engellemek yolunda bazı hükümleri olduğu sanısındayım. Bakalım uygulama ne gösterecek.

BARIŞÇI YOLLARA...

Bunu nasıl ileriye dönük yorumlayabiliriz. Şunu hemen söylemek lazım ki bütün siyasal bilimciler, bize bir ilkeyi öğretiyorlar tarih de buna tanıklık ediyor. Her nerede çatışmalar ve uzlaşmazlıklar barışçı yollara, barışçı mekanizmalara kanalize edilebiliyorsa oradaki toplum sağlıklı gelişebiliyor. Her nerede bu çatışmalar, menfaat zıtlıkları çeşitli düşünce ayrılıkları, bastırılıyorsa, belli barışçı yollara kanalize edilemiyorsa orada toplumlar sarsıntılı, patlamalı kanlı olaylara sahne oluyor. İşte böyle, Türkiye'nin 11 Eylül 1980'de geldiği gündeki gibi durumlarla karşılaşıyorlar. Bu çok önemli, yani tartışmaların barışçı yollara kanalize edilmesi. Örnek, siyasal tartışmaların parlamentoya kanalize edilmesi; örnek, işçi işveren gibi bir menfaat çatışmasına konu olanların toplu pazarlık, grev gibi bir takım yollara kanalize edilmesi.

İNSANLARIN BEKLENTİSİ...

Anarşi ve terörün yaratılmasına başka faktörler var. İnsanlara yüksek beklentiler verirseniz ve sonra bunları gerçekleştirici yolları engellerseniz, insanlar her türlü kötülüğü yapar. Yani diyeceksiniz ki "evladım okuyacaksın, büyüyeceksin, adam olacaksın, para kazanacaksın, saygı göstereceksin, ailene bakacaksın etrafında arkadaşların tarafından beğenileceksin." Bu da yüksek öğretime gitmekle olur" diyeceksiniz. Özellikle gecekondularda böyle bir beklenti üreteceksiniz, hem de bundan sonra diyeceksiniz ki "dur bakalım üniversiteye giremezsin." "Bir defa zor girersin, girdikten sonra da okuman çok zordur, şudur budur.". Yani hem yüksek beklentiyi yaratıp hem bunun gerçekleştirme yolunu engellersiniz, bir sürü toplum dışı adam üretirsiniz.

ARAYIŞ— Yani beklentilerin karşılanması ve çıkış yollarının kapanmaması çok önemli diyorsunuz.

KONGAR— Elbette, herkes beklentilerle bunları gerçekleştirecek yollar arasın ki olanakların adil olduğuna ve herkesin bunlardan adalet içinde yararlanacağına inandırmanız lazım. Yani, her Türk vatandaşı bilecek ki zengini fakiri, köylüsü, şehirlisi belli bir ölçüde çalışırsa belli ilkelere uygun davranırsa, başkalarıyla eşit olarak yükselme, büyüme, adam olma şansına sahip olacaktır. Hem bu şans gerçekten olacak hem de bunu insanlar bilecek. Anarşi ve terör ancak böyle önlenir.

TUNCER BULUTAY:
Kanımca bir bilimsel ortamda üç temel koşulun olması gerekir: Özgürlük, bağımsızlık, gençlik, tartışma ve araştırma. Bu bakımdan özerklik ve bağımsızlık son derece önemlidir. Genç bilim adamlarının katkısı olmadan doyurucu biçimde bilim yapılabilmesine olanak yoktur. Genellikle bilim adamları üne kavuştukları zaman yaşlı oluyorlar. Buna dayanılarak sanılıyor ki, yaşlılıkla bilim koşut gidiyor. Oysa bu ünlü bilim adamlarının katkıları genellikle gençliklerinden ileri sürülüyor, ünleri ise sonradan ortaya çıkıyor.
Hergün yenilikleri izlemek, yenilik yaratmak durumunda olan bir üniversite eğitimi 10 saat ders vermeye olanak verecek bir eğitim değildir. Ders verme böyle anlaşılacaksa, o takdirde 10 saat ders vermek fiilen yapılır ama ona ders denilir mi?

ARAYIŞ— Yasa, yönetime katılım konusuna nasıl yaklaşmıştır?

TUNCER BULUTAY— Özgürlük, bağımsızlık, insan kişiliğinin, insan onurunun en temel ögelerinden biridir. Genel olarak tarihsel gelişme, özellikle cumhuriyetten beri Türk toplumsal gelişmesi kişinin özgürlüğünü, bağımsızlığını, toplumsal kararlara katılmasını, yaşamın her düzeyinde demokratik bir ortam oluşmasını sağlayıcı yönde olmuştur.

Üniversite ve fakültelerin idaresine öğretim üye ve yardımcılarının katılımını adeta yok etmesi niteliğiyle Yüksek Öğretim Kanunu bu olumlu yönetime ters düşen bir idare biçimi getirmiştir. Bu kanımca yasanın en sakıncalı yanıdır.

KORKUT BORATAV
Nesnel kurallara uyularak ve kendi üniversitesi ile asli bağıntısını kesmeden düzenlenen bir Anadolu hizmetini üniversite öğretim üyelerinin ilke olarak ve kitle halinde benimseyeceklerini, benimsediklerini sanıyorum. Huzursuzluğun kaynağının kanunun özerklik ile bilimsel bağımsızlığı büyük ölçüde ihlal eden unsurlarından geldiğini ve mesleki güvence sorunundan doğduğunu söyleyebilirim.

ARAYIŞ— Sn. Boratav, özerklik ve üniversitelerimizin eğitim düzeyi konusunda özetle neler söylenebilir?

KORKUT BORATAV— Üniversitelerin özerk kurumlar olarak iyi çalışmadıkları; kendinden beklenenleri gerçekleştirmedikleri yönünde yaygın savlar var. Bu konuda bir iki cümle söylemekte yarar var. Bir kere şunu saptayalım, üniversite kurumu ve yüksek öğretim genel olarak yirminci yüzyıl boyunca özerkliği doğrultusunda adım adım gelişmiştir. Bu gelişme doğrultusu içinde üniversiteler nasıl bir sınav vermiştir? Esas olarak az gelişmiş özellikler taşıyan toplumumuzun bu özelliklerinin yansımaları, tüm kurumlarda olduğu gibi şu veya bu boyutlar içinde üniversitelerde de vardır. Dolayısıyla üniversitelerin mükemmel kurumlar olmamasının eleştirilmesi, mesela bu açıdan batı üniversiteleriyle mukayese edilmesi büyük bir haksızlıktır. Şüphesiz özerkliğin yarattığı özel problemler de olmuştur. Fakat bunlar adım adım özellikle genç nesillerden gelen bilim adamlarının, genç kuşakların etkisi ve eleştirileri altında zaman içinde hafiflemekte idi. Özerk üniversitelerin şu anda ulaştığı yer belki mükemmel değildir ama küçümsenmeyecek bir noktadadır. İki örnek vermek istiyorum: Birincisi, Türkiye'de eğitim sistemi içinde çeşitli giriş ve seçme sınav sistemleri vardır, merkezi sınav sistemleri vardır. Bu sınavların en karmaşık ve en hacimli olanı üniversite giriş sınavlarıdır. Üniversiteler yıllardır, kendi giriş sınavlarını kendi özerk bünyeleri içinde gerçekleştirmişlerdir. ÜSYM'nin bugüne kadar yürüttüğü, işlettiği bir giriş sınav sistemi olarak yaptıklarını hatırlayalım. Kamuoyu bilmektedir ki, özerk üniversitelerin geliştirdiği bu sistem Türkiye'de kayırmanın, usulsüzlüğün olmadığı nadir kurumlardan biridir. Sınav sistemi sonuçları bakımından eleştirilmiştir; bunlar doğru da olabilir. Fakat kendi mantığı içinde bu sistem Türkiye toplumunun medarı iftiharı olabilecek kadar başarılı bir sistem olmuştur.

İkinci söylemek istediğim; Türkiye üniversiteleri benim uzmanlık alanım olan sosyal biliimlerde çevre ülkelerin üniversitelerine örnek olacak, çevre ülkelerden gelen insanların okumak istediği kurumlar haline gelmiştir. Bugün mensubu olmakla şeref duyduğum kendi Fakültemde (ki küçük bir fakültedir.) Japonya'dan, Arap ülkelerinden, İran'dan, Afganistan'dan, Nijerya'dan pek çok sayıda lisans ve lisans üstü öğrenci, hem de türkçe öğrenerek, okumaktadırlar. İngiltere'de değil Türkiye'de lisans üstü öğrenim yapmayı isteyen Afrika ülkelerinden gençler gelmektedir. Ve bu, Türkiye üniversitelerinin özerk yapı içinde sosyal bilimlerde, belli bir aşama kaydedebildiğini, çevre ülkelerin gençleri için bir çekim noktası haline geldiğini gösteren bir başarı örneğidir. Ve bundan özerk üniversite mensupları olarak kıvanç duymamız gerektiğine inanıyorum.

NURKUT İNAN
En ilginç maddelerden bir tanesi kanunun fazla önem taşımadığı sanılan 63. maddesi. Bu madde öğretim elemanlarının, memur ve diğer personel ile öğrencilerin sicillerinin belli esaslara göre düzenleneceğini ve bu sicillerin her türlü atama, yükselme, akademik ünvanların kazanılması işlemlerinde esas alınacağına amir. Binaenaleyh doçentlik için başvurmuş bir öğretim üyesi düşünelim, bu öğretim üyesi kanunun öngördüğü jürilerden geçmiş ama sicili nedeniyle akademik ünvanını kazanamayabilecek.

ARAYIŞ— Sn. İNAN Yasanın geçici 22'nci maddesi bir tasfiye maddesi midir. Üniversitelerde bugüne kadar tasfiyeler oldu mu?

NURKUT İNAN— Sayın Boratav'ın da dediği gibi bu maddenin bir tasfiye maddesi olduğu çok açık. Aslında uygulanmasının nasıl yapılacağı önem kazanıyor belki ama, belirli makamlara bu arada YÖK'e tasfiye imkanı tanıyan bir madde. Ben işe bu açıdan baktığımızda tarihi bazı eklemeler yapmak gereğini duydum. Cumhuriyet Tarihinde üniversitelerde 2547 sayılı yasa yürürlüğe girinceye kadar iki kez tasfiye yapılmış.

Bunun birincisi 1933 yılında İstanbul Darülfünunun üniversiteye dönüştürülmesiyle ilgili yasayla yapılmış Darülfünun tümüyle lağvedilmiş, →

Korkut Boratav (SBF) ve Tuncer Bulutay (SBF)

orada görev yapan öğretim üyelerinin tümünün görevlerine son verilmiş ve yeni baştan İstanbul Üniversitesi adıyla bir kuruluş ortaya çıkarılmış. Bunun öğretim üyeleri yeniden belirlenmiş. Bu birinci tasfiye hareketi, bu tasfiyenin amaçları 1933 tarihli 2252 sayılı yasanın gerekçesinde çok açık biçimde belirtilmiş. Ve gerekçede bu yasanın bir tasfiye yasası olduğu açıkca söylenmiş. Üniversitenin baştan kurulması için eskisinin hem kurum olarak hem çalışanlarıyla birlikte ortadan kaldırılmasının gerektiği vurgulanmış. İkinci tasfiye yasası, 1960 sonrası çıkartılan 114 sayılı yasa ki bu bizim üniversite ve siyasal tarihimize 147'ler olayı olarak yansımış. Bu rakamdan da anlaşılabileceği üzere bu bir sınırlı tasfiye yasasıdır. O zaman yürürlüğe giren 115 sayılı üniversiteler kanununda tasfiye ile ilgili bir hüküm yoktu. Fakat bu kanuna paralel olarak çıkartılan 114 sayılı kanun, hangi öğretim üyelerinin görevlerine son verildiğini açıkca belirleyerek yine çok açık bir biçimde bir tasfiye yasası olmuş, ama dediğim gibi sınırlı kalmış. Bu 147 kişinin bir çoğunun sonradan üniversiteye tekrar döndüklerini biliyoruz. Nihayet 3. yasa olarak karşımıza 2547 sayılı yasa çıkıyor. Bu yasanın diğer tasfiye yasalarından bir farkı var. Oda şu; yasanın hiç bir yerinde, hiç bir biçimde bu yasanın bir tasfiye yasası olduğu açıkca söylenmiyor. Üniversitenin lağvedildiği ortadan kaldırdığı ve yeni bir üniversitenin kurulduğu da açıkca söylenmiyor. Ve tasfiye yetkisi tanıyan geçici 22. madde, tam ve kısmi statüde görev yapacak öğretim elemanlarına ilişkin ikinci derecede bir madde gibi görünüyor. Nitekim bu maddenin kanunlaşma süreci içindeki geçirdiği değişikliklere de bakacak olursak, bunun böyle olduğunu anlıyoruz. Bir kez hükümet tasarısında böyle bir madde hiç yok, bu madde ihtisas komisyonunca Kanuna giriyor. İhtisas Komisyonunun ilk madde taslağında, geçici 21. madde zannedersem, şöyle deniyor: "Bir yıl içinde öğretim üyeleri tam yada kısmi statüde görev yapacaklarını belirlerler. Kısmi statüyü tercih edenlerin yeniden atamaları yapılır", dikkat edilirse tam statüyü tercih edenler için yeniden atama yöntemi öngörülmemiş. Fakat ihtisas komisyonu raporuna ikinci ekde bir değişiklik yapılıyor. Ve hem kısmi hem tam statüyü tercih edenlerin yeniden atanacağı öngörülüyor. Yani belki Son dakikada eklenmiş bir hüküm.

Bir noktaya daha değinmek istiyorum, bu da tahmin ediyorum Korkut Boratav'ın açıklamalarını tamamlayacak. Dr. asistanlarla ilgili geçici 15. madde. Geçici 15. maddenin ilgili hükmünde belirli süreçlerden geçtikten sonra doktorasını yapmış asistanların atamaları yapılır ve kurumlarıyla ilişkileri kesilir denmektedir. Bu maddenin de kanunlaşma sürecine baktığımızda şu karşımıza çıkıyor. Böyle bir madde hükümet tasarısında yok. İhtisas komisyonuyla ilgili madde ise ilk halinde aynen şöyle; "asistan ünvanıyla çalışanların bir yıl zarfında bu kanun hükümlerini uygun olarak yardımcı doçentliğe yükseltilmeleri ve atanmaları yapılmadığı takdirde kurumlarıyla ilişkileri kesilir. "Bugünkü maddeyle aynı. Yalnız yapılmadığı takdirde deniyor. Sonra bu madde değişikliğe uğramış ve iki şey eklenmiş, bir tanesi son cümle bu atanmalar yapılmadığı takdirde diyor yürürlükte olan 15. maddenin A bendinin son cümlesi "bu süre içinde yardımcı doçent olamayanların üniversite ile ilişkileri kesilir." Buradan anlaşılıyor ki koyucunun amacı şu; Belirli bir süre tanıyor doktor asistanlara, bunların yardımcı doçent olmalarını istiyor. Yardımcı doçent olamayanları Başka kurumda da istihdam etmek istemiyor. Bunun yerindeliği tartışılabilir. Ama amaç bu. Kısacası "kurumlarıyla ilişkileri kesilir" cümleciği kaldırılmak bunun yerine "üniversite ile ilişkileri kesilir" cümleciği getirilmek istenmiş. Fakat bu eklemeler yapılırken arada nasılsa "kurumlarıyla ilişkileri kesilir" cümleciği de kalmış ve ilk ihtisas komisyonu raporunda olumsuz bir fiile bağlanan bu cümlecik olumlu bir fiile bağlanmış. Yani hem atamaları yapılır hem de kurumlarıyla ilişkileri kesilebilir. Bunun mantıksız olduğu açık ve maddenin şu gelişinden anlaşılabileceği üzere belirli bir cümleciğin çıkarılması onun yerine yeni bir cümleciğin eklenmesi öngörülmüş iken ikisi de kanunda kalmış. Bunun bir maddi hata olduğu bence açıkca ortaya çıkmış bulunuyor.

Nurkut İnan (Hukuk Fak.) ve Emre Kongar (Hacettepe Üniversitesi)

TIPDA UZMANLIK ÜNVANINI BAKANLIK VERİYOR.

Ayrıca, 2547 sayılı yasada tüm diğer Üniversite Yasalarında olduğu gibi doktora ünvanı ile Tıpta Uzmanlık eşdeğerli olarak görülmüştür. Doğru olan da budur. Ayrıca her iki ünvanda akademik ünvanlardır. Öğretim elemanlarının bilimsel düzeyini gösterir.

Buna karşılık 2547 sayılı yasanın 3. maddesinin n. bendi Tıpda Uzmanlık ünvanın verilmesini Sağlık Bakanlığınca belirlenen esaslara göre yürütüleceğini öngörmektedir.

Böylece, çok önemli bir akademik ünvanın verilmesi konusundaki düzenleme yetkisi, üniversite dışında ve akademik olmayan bir makama Sağlık Bakanlığına tanınmıştır.

ARAYIŞ— Sn. İnan, yönetime katılımın anarşi ve teröre etkisi nasıl olmuştur?

NURKUT İNAN— Üniversitenin görevleri hakkında bir tek saptama yapmakta yarar görürüm. 12 Eylül'ün en önemli nedeni anarşi ve terördü. Bu konuda herkesin birleştiğini sanıyorum. Ve 11 Eylül'den geriye gidecek olursak bir yıl kadar anarşi ve terörün silahlı çatışmalar, adam öldürmeler biçiminde hayli hızla tırmandığını hepimiz hatırlayacağız. Bu tırmanma Türkiye çapında bir tırmanma idi. Yalnız bu tırmanmayı üniversite açısından incelemede yarar var. Üniversiteye baktığımızda 1979—80 yıllarında çok hızlı bir tırmanma içinde olan anarşi ve terörün üniversitelerde tam tersine bir yavaşlama süreci içine girdiğini, bir azalma gösterdiğini görmekteyiz. Aslında üniversiteler açısından dönüm noktasını da saptamak mümkün. Dönüm noktası, üniversitede anarşi ve terörün azalmaya başladığı nokta, silahlı çatışmaların Türkiye'de başladığı noktadır. İş silâha zorbalığa, adam ödrürmeye, kan dökülmeye başlayınca üniversite elinden geldiğince bundan elini eteğini çekmeye başlamıştır. Üniversite ile başka bir kurumu da karşılaştıracak olursak yine →

çarpıcı bir durumla karşılaşıyoruz. 1750 sayılı yasaya tabi olan üniversitelerde anarşik olaylar böylesine bir azalma gösterirken, 1750 sayılı kanuna tâbi olmayan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek öğretim kurumlarında aynı azalmayı izleyemiyoruz. Orada tersine Türkiye genelindeki ile tam paralel olmamakla birlikte üniversiteye oranla bir artış izlenmekte. Özellikle, şiddet hareketleri açısından, Bakanlığa bağlı yüksek öğretim kurumlarıyla, 1750 sayılı kanuna tabi üniversiteler arasındaki fark neydi o zaman? Fark, birinin özerkliğinin olması, birinin özerkliğinin bulunmamasıydı. Ve Bakanlığa bağlı yüksek öğretim kurumları bugün 2547 sayılı kanunun getirdiği model içinde yönetilmekteydiler. Kişisel yönetim, kurul dışında yapılan atamalarla belirlenen yöneticiler ve tek başına karar verme yetkisine sahip kimseler. Bunların karşısında da büyük bir öğrenci kitlesi.

Bunlar arasında gerekli iletişim sağlanmamış, bir fikir alış-verişi yok. Bu durum ise patlamalara yol açmıştır. Halbuki üniversiteye baktığımızda, üniversitenin özellikle belirli kesimlerinde katılımcı bir yönetim gözlüyoruz. Ayrıca 1750 sayılı yasaya tabi olmamakla özerkliğini kendisi kazanmış olan Orta Doğu Teknik Üniversitesinin örneğinide alacak olursak burada da yönetimin mümkün olduğu kadar katılımcı olduğunu görüyoruz. Hem 1750 sayılı yasaya tâbi olan üniversiteler açısından, hem de Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve bir dereceye kadar Boğaziçi Üniversitesi açısından durum bu. Ve görüyoruz ki üniversite kurumları diğer öğretim kurumlarından ayıran o zaman için tek fark katılımcı bir yönetimin olup olmadığıdır. Ve katılımcı yönetimin olduğu üniversiter kurumlarda anarşi ve terörün azalma sü·eci içine girdiğini net olarak belirleyebiliriz.

Korel Göymen (ODTÜ) ve Selahattin Keyman (Hukuk Fakültesi)

KOREL GÖYMEN:
Yasadaki üst organ niteliğinde olan Yüksek Öğretim Kurulu kompozisyon itibariyle siyasi etkiye açıktır. Yüksek Öğretim Kurumlarının siyasi iktidarlarla ilişkileri gerek ülkemizde, gerek diğer ülkelerde, zamanın zaman bir karşılıklı çekingenlik, kuşku ve baskı ilişkileri niteliğini kazanmıştır... Hal böyle olunca yasada zaten açıkça kaldırıldığı söylenen yönetsel özerkliğin yanısıra bilimsel özerklikten de kanımca söz etmek olanaklı olmayacaktır. ... Potansiyel olarak rotasyon konusu YÖK'ün elinde bir cezalandırma aracı olarak da düşünülebilir ve bu yönden de sakıncalar taşıyabilir.

ARAYIŞ— Sn. Göymen, üniversitelerimizde farklı fikirler ile eğitimin yönlendirilmesi konusunda fikirlerinizi açıklarken özet olarak yasanın sağlıklı bir demokrasinin kurulmasına katkısı ne olacaktır?

KOREL GÖYMEN: Üniversiteler özellikleri itibarıyla en aykırı fikirlerin ve seslerin toplumda çıkabileceği ve çıkması gereken kurumlardır. Bu konuda her dönemde karar vericilerin, yasa koyucuların "besleyici yankıya" sağlıklı bilgilere ve verilere gereksinimi vardır. Üniversitelerde bu gereksinimi saglayan, bu işlevi gören kurumların başında gelmektedir. Bu özellikleriyle yine üniversiteler sırasında toplumların vicdanı ve aynası sırasında da "şeytanın avukatlığını" yapacak olan kurumlardır. Değinmek istediğim bir diğer husus da kurumlar ve temel kavramların birbirleriyle karıştırılmaması gerekliliği hususudur. Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan uygulama aksaklıklarıyla kurumlar ve sistemler birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Yani geçtiğimiz dönemde üniversitelerin işleyişi ile ilgili bazı aksaklıklar bulunduğu hepimizin bildiği hususlardır. Çoğumuz bunların zaman içinde en azından giderilebilmesi için çaba göstermişizdir. Fakat kurumların temel niteliği ile uygulamalardaki bu aksaklıklar veya eksikliklerin kesinlikle birbirlerine karıştırılmaması gerekir. Kısaca belirtmek gerekirse "banyonun kullanılmış suyuyla birlikte bebeğin atılmaması gerekir." Ayrıca da tüm sorunlarına karşın Türk Üniversiteleri özellikle benzer gelişmişlik düzeyindeki diğer ülkeler ve içinde bulunduğumuz cografi bölgedeki benzer kurumlarla kıyaslandığında olumlu sayılabilecek sonuçlar almışlardır. Sayın Boratav değindiler, kendi kurumlarıyla ilgili olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesinde de uzun yıllardan beri giderek artan bir şekilde çok sayıda ülkeden öğrenci gelmektedir ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi aynen diğer yüksek öğretim kurumlarımız gibi özellikle son yıllarda bütün eksikliklere karşın sağlayabildikleri akademik düzey bakımından aranılır kurumlar olmuşlardır. Ayrıca da zaman zaman ortaya çıkan olumsuzluklara karşın ülkemizdeki yüksek öğretim sistemi ülkenin gereksinim duyduğu nitelikli eleman ihtiyacını karşılayabilmiş. Hatta giderek artan biçimde (beyin göçünün yanısıra) teknik eleman ihracatına da son yıllarda başlamıştır. Bu sistemin daha iyiye doğru geliştirilmesi mümkün iken özelliklerine değindiğimiz yasayla bu kurum kanımca geriletilmektedir. Değişik sosyo-ekonomik özellikler taşıyan yörelerdeki üniversiteler ile üretim ve eğitim işlevlerine daha önce de değindiğim gibi farklı ağırlıklar verebilen bu kurumların aynı yasada dar kalıplar içinde düşürülmüş olması önemli bir eksikliktir. Halbuki temel amaçlarda bir örneklik sağlandıktan sonrabu kurumların değişik özelliklerine göre gelişmelerini sağlayabilecek daha esnek bir çerçeveye kavuşturulmaları gerekirdi.

Eğitim, ülkemizde sosyal devingenliği sağlayan prestijli sosyal kimliği etkileyen bir araçtır. Bunu şekilsel, statik ve ezberciliğe yönelik suskun bir kitle yaratacak biçimde de ele almak mümkündür. Özgür düşünceli, esnek, hoşgörülü, her olguyu sorgulayan ve yapıcı sentezler yapabilecek insan gücü ve yetiştirmek amacıyla da ele almak mümkündür. Özelliklerini tartıştığımız yasa kanımca sonuçları itibarıyla birinci tür insan yetiştirmeye yönelik gibi gözükmektedir. Özerk üniversite ile sağlıklı bir demokrasi ve demokrasinin sağlıklı işlemesi arasında önemli ilintiler vardır. Bu yasa sağlıklı bir demokrasinin kurulabilmesini ve işleyebilmesini güçleştirecek özellikler taşımaktadır. ●

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

ÖĞRETMENİM, CANIM BENİM.

Bu yıl öğretmenler günü ilan edildi. Kutlu olsun. Yıllarca öğretmenlere yapılanları gözümüzün önüne getirdiğimizde hiç yoktan iyidir diyebiliriz. Ama önemli olan uygulamadır. Öğretmene saygıdır.

Ben geçen gün çocuklarımıza bunun verilmeye başlandığını görerek gerçekten çok sevindim. Torunum elinde bir şiirle esas duruşa geçiyor. Selam veriyor. Ve okuyordu. "Öğretmenim, Canım Benim. Seni ben pek çok severim. Sen bir ana, Sen bir baba. Her şey oldun artık bana"

Yine selam vererek "Öğretmenim, Canım Benim" diye şiirini bitiriyordu. O akşam çok duygulandık. Torunum Ceren ile birlikte evde hepimiz bu şiiri okuduk. Ertesi gün de bu şiiri Fatih İlk Okulu'nda okudu. Öğretmenine çok teşekkür ederiz. Böyle bir şiir okuttuğu için.

Öğretmene, saygıyı güveni böylesine ifade eden şiiri "Sen bir ana, Sen bir baba. Her şey oldun artık bana" diyerek başta Milli Eğitim Bakanı olmak üzere tüm ilgili ve yetkililere geçmişi ve kendi öğretmenlerini hatırlamaları dileğiyle okutmak isterdim.

Yeni nesiller yetiştirecek olan öğretmenlere insanca yaşam sağlamak, gerekli saygıyı sevgiyi göstermek hepimizin görevidir.

Safiye TEMAŞA
ANKARA

YÜKSEK ÖĞRENİM HAKKI

Bizler lise mezunu beklemeli gençleriz. Şimdiye dek 3 veya 3'den fazla ÜSS'na katıldık. YÖK ile artık sınavlara katılamayacağımız ortaya çıktı. Bizlerin durumunda binlerce gencin olduğunu düşünürsek hem sorunun boyutları ortaya çıkar hem de yüksek öğrenim hakkını sınırlamış oluyor. Bizlerde gizli işsizler ordusundan açık işsizler ordusuna katılmaya mahkum ediliyoruz böylece. Başıboş gezeceğiz, kahve köşelerinde süründeceğiz demek'ki.

"İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar" diye bir söz vardır. Şimdi biz neyi hayal edeceğiz. Yaşantımızdan ne çıkar artık.

Eğitimdeki eşitsizliğin acısını bir kez daha duyuyor ve suçumuz olmadığı halde yüksek öğrenimden mahrum ediliyoruz. Yoksul aile çocuklarının bugüne kadar bir girişte sınav kazandığı görülmüş müdür. Bütün içinde eğer kazanan varsa kaçta kaçını oluşturmaktadır.

Bu anlayışın, sınırlamanın yanlış olduğunu ilgililere hatırlatıyoruz.

Beklemeliler adına
Y. ÇAKMAK
TRABZON

FEDAKARLIKTA ORTAK OLMAK GEREKİR

Mühendisim. Evde iki kişi çalışıyoruz. Elimize geçen toplam para 25.418 TL. Yalnız kiramız 12.000 TL. Yiyecek, giyecek, ulaşım, cep harçlığı (eğlenceden vazgeçtik) geriye kalan miktarın içinde. Kaldı ki yiyecek dedikse en ucuzundan, giyecek dedikse en ucuzundan. Örtünmek için.

Bir eve hiç mi hiç konuk gelmez. İnsan bir arkadaşıyla hiç mi bir yerde oturmaz. Bunlara gerek yok denir belki. Bir de yakıt fiyatlarının artmasına ev sahiplerinin keyfince kira artırmasına gerek yok dense ya.

Geçenlerde Başbakan maaşların yüzde 25 enflasyona göre artırılacağını söyledi. Anlaşıldı Bin—iki bin lira artış olacak. Ama daha şimdiden fiyat artışları bu ücret farkını da yedi bitirdi. Kira yasası ortalıkta görülmüyor. Yaşamı çekilmez olan memurların durumu daha kötüleşecek gibi.

Ülkemizin olağanüstü günleri yaşadığını biliyoruz. Sıkıntıya katlanmaya da evet. Ama toplumun her kesimi sıkıntıya katlanmalı. Hem de bu sıkıntıyı gücü oranında paylaşmalı.

Hüseyin Rıfat FERİK
ANKARA

EN VERİMLİ ÇAĞINDA İŞSİZLER ORDUSUNA

1980/81 öğretim yılında 400 binden fazla aday sınava girdi. Bunlardan 60 bini Üniversite veya yüksek okullara yerleştirildi. Geriye kalan 350 bine yakın genç büyük sorunlarla karşı karşıya ve açıkta kaldı.

Üniversiteye kadar çocuk okutmak bir aile için ne kadar zordur, ne çok özveri gerektirmiştir bunu herkes bilir. Hele yoksul dar gelirli aileler için bu bir yıkımdır. Özel dersler de alamadığı için doğal olarak Üniversiteye giremez. Yeni bir şey peşinde koşar ve iş arar. Mesleği olmadığı ve torpilde bulamadığı için kapılar bir bir yüzüne kapanır. Askerliğini yapmamış olması ayrı bir dezavantajdır. O genç artık işsizler ordusunun bir parçasıdır. hem de en verimli çağında.

Müslim İŞÇAN
İSTANBUL

AYDIN ÖĞRETMENLER

Başöğretmen Atatürk'ün "Yeni nesil sizlerin eseri olacaktır" sözü ne değerli bir sözdür. Bir toplumun yapısında öğretmenlere verilen yeri çok güzel sergilemektedir.

12 Eylül öncesi öğretmenlerin ne çektiği çok iyi biliniyor. 12 Eylül sonrası ise öğretmen atamaları kıyım denebilecek gibi. Bir bakmışsın bir öğretmen kendisi Antalya'da, eşi Trabzon'da görev yapıyor. Öğretmenlerin bu en küçük sayılacak sorunlarının yanısıra eğitim enstitülerinde okuyan, okulunu bitirdikten sonra hayata atılanların yeni sorunları da ayrıca önemlidir. Atandığı yere gidenlerin karşılaştıkları ev kirası asgari 4—5 bin lira. Bir de bekarsa bu paraya bile ev bulamamaktadır.

Arayış'ın 38'nci sayısında Başbakan Sayın Bülend Ulusu'nun Danışma Meclisi yeni üyeleri için konut sorunundan dolayı üzüntü duyduğunu öğrendim. Sayın Başbakan biraz da genç öğretmenler için üzülse. Örneğin, en kısa yoldan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından devlet yurtları açılsa da ev sorunu ortadan kalksa.

Evet, sayın ilgililer, yetkililer ve öğretmenler, "Yeni nesil sizlerin eseri olacaktır."

Metin FINDIKÇI
ANKARA

SİZ YAZIN

Toplumsal ve gençlik sorunlarına daha fazla yer ayırmanızı istiyoruz. Çünkü basında bu konuya yeterince yer verilmiyor. İşçi ve öğrenci haklarında bir geriye gidiş var. Bunu yazmak Arayış için bir görevdir.

G. SEVEN
BATMAN

ENFLASYON HIZI ?

Sayın Başbakan Televizyon haberlerinde 1981 senesinde enflasyon hızı yüzde 40 olduğu için maaş ve ücretlerde yüzde 40'ın üzerinde artış yapıldığını, 1982 senesinde ise enflasyon hızının yüzde 25 olacağı tahmin edildiği için maaş ve ücretlerde de aynı oranda artış sağlanacağı ve bütçenin bu anlayışla hazırlandığını açıkladı.

Şu son aylarda demirden çimentoya, kömürden elektrikli ev eşyalarına, buzdolabı, televizyon, süpürgeden pencere camına kadar yüzde 20 ile 60 arasında zam yapıldı. Şu son günlerde de kahvaltılık margarinden, yemeklik yağ, süt, yoğurt ve sabuna yüzde 25 zam yapıldı.

Beş ay evvel kirama bin lira zam yaptım. Ev sahibi yılbaşında bin lira daha istiyor. Yani yeni ayda ev kirama 2 bin lira zam.

Önüne gelen istediği mala istediği gibi zam yaparken bu ne biçim enflasyondur ki, yüzde 40'dan yüzde 25'e iniyor.

Özdemir KARABAĞLI
İZMİR